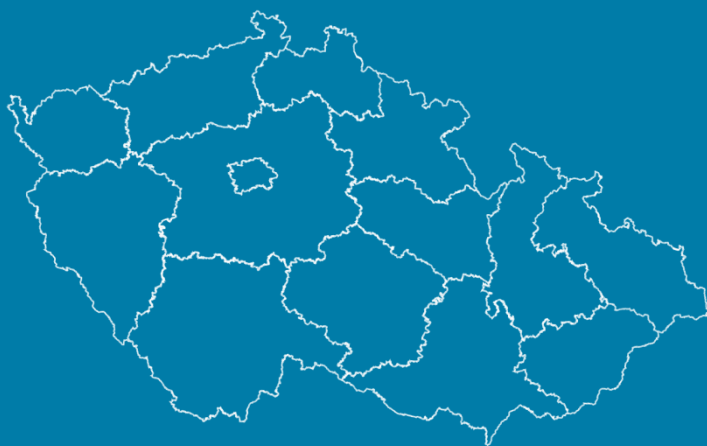

Veřejná správa v České republice v roce

2016

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

Ministerstvo vnitra
Odbor strategického rozvoje
a koordinace veřejné správy

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

V roce 2017 vydalo Ministerstvo vnitra, odbor strategického rozvoje a koordinace veřejné správy.

ISBN 978-80-87544-52-5

OBSAH

OBSAH	3
1 ÚVOD	4
2 NOVINKY ROKU 2016.....	5
2.1 Co přinesl rok 2016 veřejné správě v legislativních změnách	6
3 OBČAN V CENTRU DĚNÍ: PŘEDSTAVENÍ VEŘEJNÉ SPRÁVY V ROCE 2016	11
3.1 Obyvatelé České republiky	15
3.2 Obec.....	18
3.3 Kraj.....	24
4 LIDÉ VE VEŘEJNÉ SPRÁVĚ	26
4.1 Volení zástupci obce	26
4.2 Volení zástupci kraje.....	28
4.3 Krajské a senátní volby	28
4.4 Úředníci a další zaměstnanci	32
4.5 Státní služba	34
5 VÝKON SPRÁVNÍCH ČINNOSTÍ	40
5.1 Osobní a cestovní doklady.....	40
5.2 Agenda řidičů.....	42
5.3 Centrální evidence přestupků	43
5.4 Veřejné opatrovnictví.....	45
5.5 Živnostenské správní činnosti.....	46
5.6 Stavební úřad.....	49
5.7 Příspěvek na výkon státní správy	51
6 ODPADOVÉ HOSPODÁŘSTVÍ.....	52
6.1 Celková produkce odpadů	52
6.2 Komunální odpad	54
7 REGIONÁLNÍ ŠKOLSTVÍ	56
7.1 Předškolní vzdělávání	57
7.2 Základní školy	57
7.3 Střední školy	59
8 ADMINISTRATIVNÍ ZÁTĚŽ	61
8.1 Transparentnost	61
8.2 Administrativní zátěž obcí	61
9 FINANCOVÁNÍ VEŘEJNÉ SPRÁVY	64
9.1 Příjmy veřejných rozpočtů.....	65
9.2 Výdaje veřejných rozpočtů	71
9.3 Výsledek hospodaření veřejných rozpočtů	74
10 STRATEGICKÝ ROZVOJ VEŘEJNÉ SPRÁVY	77

1

ÚVOD

Vláda České republiky svým usnesením č. 680 ze dne 27. srpna 2014 zřídila Radu vlády pro veřejnou správu a schválila její statut. Výroční zpráva je předkládána v rámci plnění aktivit, které jsou Radě vlády pro veřejnou správu uloženy, a navazuje v tomto duchu na první výroční zprávu z roku minulého. Tento dokument si klade za cíl seznámit své čtenáře s aktuálním děním, vývojem a novinkami uplynulého roku ve veřejné správě. Nedílnou součástí je také souhrn zajímavých dat o České republice.

Obsahem Výroční zprávy o stavu veřejné správy za rok 2016, již máte v rukou, je ucelený přehled nejrůznějších aspektů a segmentů veřejné správy. V každé kapitole naleznete souhrnná data za poslední rok, vývoj v rámci tématu, poznámky o nastalých změnách a další zajímavosti. Kapitoly jsou pro větší přehlednost doplněny grafickým znázorněním doprovodného textu. Tento

přístup má čtenáři osvětlit výkon veřejné správy a na grafickém znázornění ukázat praktické dopady. Ve zprávě nalezneme kapitoly věnované skladbě obyvatelstva, volbám, administrativnímu členění státu či sídelní struktuře, odměňování úředníků, školství, apod. To vše se zřetelem na vztah k územní veřejné správě.

Snahou autorů této výroční zprávy je provést čtenáře veřejnou správou a poskytnout tak nejen samotným úřadům, ale i občanům komplexní přehled událostí ve veřejné správě. Ve zprávě se objevují spíše deskriptivní kapitoly vedle kapitol složených z grafů a tabulek, které čtenáře seznamují s výročními statistikami. Cílem je na jednom místě shrnout a popsat fungování veřejné správy a její roční činnosti. Předkládaná zpráva nemá hodnotící charakter, je zprávou monitorovací a přináší rozsáhlá data zahrnující komplexní materii veřejné správy napříč celou její územní strukturou.

2

NOVINKY ROKU 2016

• Za rok 2016 obce poprvé obdržely příspěvek na financování agendy veřejného opatrovnictví. Přesně **1 160 obcí** si rozdělilo **315 288 000 Kč** na financování péče o **10 872 opatrovanců**. Obce tak nahrazují péči rodiny o osoby s omezenou způsobilostí k právním úkonům, zajišťují občanům pomoc při jednání s úřady, ubytování, nakupování, návštěvy u lékaře a jiné životní situace.

• S účinností od 1. ledna 2016 se **zrušilo vydávání cestovních pasů bez strojově čitelných údajů** a bez nosiče dat s biometrickými údaji. Občanovi, který potřebuje urychleně vycestovat do zahraničí se vydá za zvýšený správní poplatek plnohodnotný cestovní pas se strojově čitelnými údaji a s biometrickými údaji **ve zkrácené lhůtě 6 pracovních dnů**.

• Doba platnosti občanského průkazu u **občanů nad 70 let je prodloužena na 35 let** od data vydání dokladu. I nadále bude možné podat žádost o vydání občanského průkazu na kterémkoli obecním úřadu obce s rozšířenou působností.

• Občané budou moci snadněji vyhledávat své příbuzné nebo dávné přátele, neboť došlo ke **zkvalitnění služby zprostředkování kontaktu** podle zákona o evidenci obyvatel a rodných číslech. Kontakt zprostředkuje Ministerstvo vnitra na základě žádosti občana.

• Od ledna 2016 jsou **ukládána oznámení o uložení zásilky a výzvy s poučením na ohlašovně**, v jejímž správním obvodu máte hlášen trvalý pobyt. I nepřevzatá písemnost nabude právní moci a stane se tak vykonatelnou.

• Novela zákona o hazardních hrách a o dani z nich přináší změny v povolení herního prostoru, ohlašování tombol a turnajů malého rozsahu i změnu zdanění hazardních her. **Výnos pro obce z technických her se změnil na poměr 35:65 ve prospěch obecních rozpočtů**.

• **Registr smluv** - zákon o registru smluv č. 340/2015 Sb., je z velké většiny účinný od 1. července 2016. Smlouvy a objednávky s hodnotou vyšší než 50 000 Kč se zadávají do registru smluv (ISRS) a následně jsou veřejně dostupné na adrese <http://smlouvy.gov.cz> **Za prvních 6 měsíců** bylo do systému ISRS vloženo povinnými subjekty **přes 200 000 záznamů**.

• **Evidenci přestupků** přinesla novela č. 204/2015 Sb. Zavedla centrální registr, do kterého se vkládají vybrané kategorie přestupků. **Za první tři měsíce** chodu bylo do systému zapsáno na **13 539 přestupků**. Cílem evidence přestupků je efektivnější postih recidivy, zvýšení informovanosti a využitelnost pro prevenci.

• Motoristům přinesla novela zákona č. 56/2001 Sb., **registrační značky na přání**. V roce 2016 mohli majitelé vozidel poprvé požádat o individualizované značky. Celkem jich tuto možnost využilo **5 211**.

• Asistovaná služba kontaktních míst veřejné správy **Czech POINT** je již několik let neodmyslitelnou součástí života občanů ČR. Je dostupná na více než **7 800 místech** po celé republice a na mnoha zastupitelských úřadech. V roce 2016 byl překročen počet **16 milionů vydaných výpisů**. Současně byl založen rekordní počet **57 077 datových schránek**, což svědčí o jejich rostoucí oblíbenosti.

2.1

Co přinesl rok 2016 veřejné správě v legislativních změnách

V roce 2016 bylo ve Sbírce zákonů ČR vyhlášeno přes 450 různých zákonů, vyhlášek, nařízení, sdělení nebo nálezů. Zde je přehled nejvýznamnějších změn, které měly dopad na fungování veřejné správy.

Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákon o některých přestupcích

Zbrusu nová právní úprava přestupkového práva upravená zákony č. 250 a 251/2016 Sb. přináší pravidlo, že oprávněná úřední osoba musí mít vysokoškolské vzdělání nejméně v magisterském studijním programu v oboru právo na vysoké škole v ČR, jinak musí mít vysokoškolské vzdělání alespoň v bakalářském studijním programu v jiné oblasti a prokázat odbornou způsobilost zkouškou provedenou u Ministerstva vnitra. Výjimku mají mimo jiné osoby projedávající přestupek na místě (typicky policisté nebo strážníci obecní policie). Výraznou změnou je navýšení správních trestů za přestupky, např. za neoprávněné provozování výdělečné činnosti se pokuta zvyšuje z 10 000 Kč na 50 000 Kč; u zmaření, ztížení nebo ohrožení poskytnutí zdravotní služby dokonce z 10 000 Kč na 100 000 Kč. Trestat pokutou až do 10 000 Kč se bude nově rovněž znevážení postavení úřední osoby při výkonu její pravomoci. Oba nové zákony vstoupí v účinnost 1. července 2017, nové kvalifikační požadavky se však uplatní až od 1. ledna 2023.

Novela zákona o pozemních komunikacích

Předchozí novela zákona o pozemních komunikacích v roce 2015 přinesla některé komplikace, mezi které patřila především nemožnost uložení infrastruktury v tělese komunikací s výjimkou komunikací místních a dále zakotvení pravidla, podle něhož byl speciálním stavebním úřadem každý obecní

úřad v ČR. Tyto nepromyšlené změny vyvolávající potíže bylo třeba neprodleně odstranit a proto novela zákonem č. 370/2016 Sb. se s popsány problémy vypořádala a umožnila ukládat infrastrukturu do tělesa komunikací v zastavěné části obcí, a stanovila pravidlo, podle něhož působnost speciálního stavebního úřadu ve věcech místních komunikací vykonává obecní úřad obce s rozšířenou působností.

Novela zákona o rozpočtovém určení daní

Zákon č. 391/2015 Sb. přináší novelizaci zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní, která s účinností od 1. ledna 2017 zvyšuje obcím podíl z výnosů na DPH na hodnotu 21,4 %, zároveň jim ovšem odnímá motivační složku v rámci daně z příjmu fyzických osob OSVČ ve výši 30 %. I když byla tato daň významná pouze pro 23 % obcí, její zrušení pro ně znamená významný výpadek příjmů.

Změna zákona o střetu zájmů

Koncem roku 2016 byla schválena novelou zákona č. 14/2017 Sb. změna, která rozšiřuje okruh osob pokládaných za veřejného funkcionáře pro účely zákona o střetu zájmů. Veřejným funkcionářem se nově rozumí dle § 2 odst. 1 písm. q) též starosta, místostarosta, zástupce starosty nebo členové rady obce, kteří nejsou pro výkon funkce dlouhodobě uvolněni. Do zákona byly nově vloženy § 4a, 4b a 4c, kdy veřejný funkcionář nesmí být provozovatelem rozhlasového nebo televizního vysílání nebo vydavatelem periodického tisku ani společníkem, členem nebo ovládající osobou právnické osoby, která je provozovatelem rozhlasového nebo televizního vysílání nebo vydavatelem periodického tisku. Dále platí, že obchodní společnost, ve které veřejný funkcionář nebo jím ovládaná osoba vlastní podíl představující

alespoň 25 % účasti společníka v obchodní společnosti, se nesmí účastnit zadávacích řízení podle zákona upravujícího zadávání veřejných zakázek jako účastník nebo poddodavatel, prostřednictvím kterého dodavatel prokazuje kvalifikaci. Rovněž bylo zakázáno poskytnout dotaci podle právního předpisu upravujícího rozpočtová pravidla nebo investiční pobídku podle právního předpisu upravujícího investiční pobídky obchodní společnosti, ve které veřejný funkcionář nebo jím ovládaná osoba vlastní podíl představující alespoň 25 % účasti společníka v obchodní společnosti.

Zákon o pravidlech rozpočtové odpovědnosti

Zákon č. 23/2017 Sb. zapracovává směrnici Rady EU 2011/85/EU ze dne 8. listopadu 2011 o požadavcích na rozpočtové rámce členských států a zároveň navazuje na další přímo použitelné předpisy Evropské unie, když upravuje pravidla rozpočtové odpovědnosti veřejných institucí v sektoru veřejných institucí a působnost Národní rozpočtové rady.

Zákon stanoví mimo jiné povinnost územnímu samosprávnému celku hospodařit v zájmu zdravých a udržitelných veřejných financí tak, aby výše jeho dluhu nepřekročila k rozvahovému dni 60 % průměru jeho příjmů za poslední 4 rozpočtové roky.

Překročí-li dluh územního samosprávného celku k rozvahovému dni 60 % průměru jeho příjmů za poslední 4 rozpočtové roky, územní samosprávný celek je povinen jej v následujícím kalendářním roce snížit nejméně o 5 % z rozdílu mezi výší svého dluhu a 60 % průměru svých příjmů za poslední 4 rozpočtové roky.

Nesníží-li územní samosprávný celek svůj dluh a jeho dluh k následujícímu rozvahovému dni převyšuje 60 % průměru jeho příjmů za poslední 4 rozpočtové roky, ministerstvo v následujícím kalendářním roce rozhodne podle zákona o rozpočtovém určení daní o pozastavení převodu jeho podílu na výnosu daní.

Ministerstvo financí bude každý rok vyhodnocovat údaje o příjmech a dlužích územních samosprávných celků a ministr financí bude informovat o výsledcích hodnocení vládu. Současně ministerstvo bude uveřejňovat seznam územních samosprávných celků, jejichž výše dluhu převyšuje 60 % průměru jejich příjmů za poslední 4 rozpočtové roky a obec může být postižena pozastavením části daňových příjmů.

Změna zákona o evidenci obyvatel a zákona o občanských průkazech

V případě adresy místa trvalého pobytu na adrese sídla ohlašovny nebo adrese sídla zvláštní matriky je tento údaj nově podle zákona č. 456/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných čísel, ve znění pozdějších předpisů, označen jako adresa úřadu. Subjekty oprávněné k využívání údaje o trvalém pobytu získají informaci, že se jedná o občana, který má tzv. úřední adresu. Zápis údaje o trvalém pobytu do občanského průkazu a uvedení označení adresy úřadu na občanském průkazu je zejména z důvodu identifikace občana v soukromoprávních vztazích, kdy soukromé subjekty nemohou využívat údaje z informačních systémů. Občanský průkaz je v takových případech jediným osobním dokladem, kterým je možné prokázat adresu místa trvalého pobytu. Počet obyvatel, kteří měli trvalý pobyt na adrese úřadu, se na sklonku roku 2016 přiblížil 390 tisícům. Účinnost výše uvedených změn je stanovena k 1. červnu 2017

Zákon o hazardních hrách a zákon o dani z hazardních her

Zákon o hazardních hrách č. 186/2016 Sb. a následně zákon č. 187/2016 Sb. vyšly ze dvou provázaných vlivových faktorů. Prvním jsou velmi vysoké společenské náklady hazardního hraní a druhým je rozvoj a využití informačních technologií a z něj vyplývající potřeba modernizace právní úpravy. Cílem zákona o dani z hazardních her bylo přesunout celý dodatečný výnos daně do státního rozpočtu. To si vyžádalo změnu poměru rozpočtového určení daně oproti

rozpočtovému určení odvodu podle zákona o loteriích a jiných podobných hrách. Změna rozpočtového určení daně nastala pro dílčí daň z technických her a nově je rozdělena mezi státní rozpočet a rozpočty obcí v poměru 35:65 ve prospěch obecních rozpočtů. Daň z hazardních her (s výjimkou dílčí daně z technických her) je rozdělena mezi státní rozpočet a rozpočty obcí v poměru 70:30 ve prospěch státního rozpočtu. Je třeba upozornit, že celkový výnos plynoucí obcím i přes změnu rozpočtového určení daně by měl být přibližně stejný, jako při dřívějším výnosu z odvodu z loterií a jiných podobných her.

Obec může vydat obecně závaznou vyhlášku, kterou stanoví, že bingo, technická hra, živá hra nebo turnaj malého rozsahu mohou být provozovány pouze na místech a v čase určených obecně závaznou vyhláškou, nebo stanoví, na kterých místech (či na celém území) a v jakém čase je v obci provozování těchto hazardních her zakázáno. Obec je povinna bez zbytečného odkladu zaslat Ministerstvu financí obecně závaznou vyhlášku, a to nejpozději však do pěti kalendářních dnů ode dne jejího vyhlášení.

Zákon o zadávání veřejných zakázek

V říjnu 2016 nabyl účinnosti zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, který je výsledkem implementace evropských zadávacích směrnic z roku 2014. Nová právní úprava představuje jak na evropské, tak i národní úrovni nejvýznamnější posun v oblasti veřejného zadávání za více než deset let. Mezi deklarované cíle reformy patří větší flexibilita zadávacího procesu a odstranění byrokratických překážek. Dalším zdůrazňovaným záměrem zákonodárců je otevření většího množství tendrů malým a středním podnikům. Patrný je dále tlak nového zákona na hledání ekonomicky nejvýhodnějších, trvale udržitelných řešení zohledňujících především kvalitativní stránku plnění a náklady životního cyklu. Naopak se nová právní úprava snaží o odklon od nejnižší nabídkové ceny jakožto jediného kritéria pro výběr nejvýhodnější nabídky. Nově se zadavatel bude moci rozhodnout, že posoudí splnění podmínek účasti pouze

u dodavatele, který v zadávacím řízení zvítězí. Rozšiřují se možnosti zadavatele s dodavatelem jednat a tím zlepšit flexibilitu zadávacího řízení. Významnou novinkou nového zákona je snaha motivovat zadavatele k tomu, aby tam, kde je to možné, dělili větší veřejné zakázky na menší části. Praktické dopady nové právní úpravy ukáží až následující léta. Účastníci pravděpodobně ocení více volnosti při formování zadávacího procesu a nižší administrativní zátěž.

Společně s tímto zákonem byl ve sbírce zveřejněn i doprovodný zákon č. 135/2016 Sb. a očekává se přijetí i 8 dalších prováděcích předpisů a publikace většího množství metodik, neboť zákon je koncipován poměrně obecně. Metodiky mají zadavatele v nezbytném detailu provést celým zadávacím procesem tak, aby došlo především v prvních letech účinnosti zákona k minimalizaci chyb vyplývajících z nedostatečného pochopení a tedy i nesprávné aplikace nové právní normy. Za zmínku stojí, že Ministerstvo pro místní rozvoj, coby hlavní tvůrce zákona, přitom garantuje pravidlo, že bude-li zadavatel postupovat v souladu s ministerstvem odsouhlasenou metodikou, bude současně postupovat i v souladu se zákonem.

Novela zákona o ochraně ovzduší

V zájmu posílení ochrany ovzduší zavádí novela zákona č. 369/2010 Sb. povinnost provozovatelů spalovacích zdrojů v domácnostech umožnit osobám, které byly pověřeny obecním úřadem obce s rozšířenou působností přístup ke zdroji, k jeho příslušenství a používaným palivům ke kontrole dodržování povinností podle zákona o ochraně ovzduší. Podmínkou je opakované podezření úřadu, že tepelný zdroj provozuje daná domácnost v rozporu s povinnostmi stanovenými zákonem o ochraně ovzduší. V případě prvního podezření úřad provozovatele písemně upozorní na podezření z porušování povinností, poučí jej o povinnostech spojených s provozem spalovacího zdroje a o důsledcích opakovaného podezření možností provedení přímé kontroly u zdroje. Při druhém důvodném podezření bude mít úředník

oprávnění provést kontrolu. Při ní bude postupovat podle jasných pravidel daných kontrolním řádem a zákonem o ochraně ovzduší.

Zákon o prodejní době v maloobchodě a velkoobchodě

Hlavním cílem zákona č. 223/2016 Sb. bylo upravit prodejní dobu v maloobchodě a velkoobchodě tak, aby byl stanoven obecný zákaz prodejní doby ve vyjmenované svátky a omezení prodejní doby na Štědrý den. Zákon se netýká prodejen, jejichž plocha nepřesahuje stanovenou plochu a netýká se ani provozování čerpacích stanic, lékáren, prodejen v místech koncentrace cestujících na letištích, železničních stanicích a autobusových nádražích a prodejen ve zdravotnických zařízeních lůžkové péče, a to ve všech případech bez ohledu na prodejní plochu. Základní zásobování obyvatel tedy není zákonem dotčeno.

Zákon o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce

Zákon č. 297/2016 Sb., o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce, navazuje na přímo použitelný právní předpis Evropské unie – nařízení Evropského parlamentu a Rady EU o elektronické identifikaci a službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce na vnitřním trhu tzv. nařízení eIDAS. Adaptace českého právního řádu na oblast nařízení eIDAS týkající se elektronické identifikace se předpokládá zejména formou změn zákonů, které se dotýkají oblasti elektronické identifikace ve smyslu nařízení eIDAS. Navazující změnou bude zejména změna zákona č. 328/1999 Sb., zákon o občanských průkazech, která upraví obsah kontaktního elektronického čipu občanského průkazu a procesy vydávání a ukončení platnosti občanského průkazu tak, aby se občanský průkaz s elektronickým kontaktním čipem mohl stát důvěryhodným prostředkem pro elektronickou identifikaci.

Zákon o státním rozpočtu

Příloha č. 8 zákona č. 457/2016 Sb. nově řeší financování veřejného opatrovnictví. Příspěvek obcím na veřejné opatrovnictví

bude každoroční a bude součástí příspěvku na výkon přenesené působnosti.

Změna zákona o obcích

Technická novela zákona o obcích č. 106/2016 Sb. přináší s účinností od 1. července 2016 možnost řešit tzv. územní anomálie (část obce leží na území jiné obce) ve správním řízení vedeném z moci úřední. Nový § 26a zákona upravuje podrobně jednotlivé navazující fáze postupu řešení územních anomálií. Problémem v minulosti byla nevhodně některých obcí řešit územní anomálie pomocí veřejnoprávní smlouvy – dohody o změně hranic obcí, což byla jediná možnost řešení. Došlo k odstranění nepřehledné situace a pocitu právní nejistoty, kdy daň z nemovitých věcí je odváděna té obci, na jejímž katastrálním území se pozemky či stavby nacházejí.

Je třeba zdůraznit, že předmětná novela zákona o obcích a z ní vycházející výše zmíněný postup, dopadá na sladění území obcí s katastrálními územími. V žádném případě není nástrojem pro úpravu majetkoprávních sporů mezi dotčenými obcemi. V takovém případě jde již o problematiku práva soukromého, spadající do samostatné působnosti dotčených obcí, kde je kompetence Ministerstva vnitra omezena.

Dále novela zákona o obcích řeší problematiku dispozice s majetkem obcí, problematiku ocenění životních událostí občanů a problematiku národnostních menšin. K nové právní úpravě nakládání s obecním majetkem vydalo Ministerstvo vnitra metodický pokyn.¹

Změna zákona o majetku ČR a jejím vystupování v právních vztazích

Nově byl zákonem č. 51/2016 Sb. zřízen centrální registr administrativních budov,

¹ Ministerstvo vnitra – Metodické doporučení k činnosti územních samosprávných celků 7.2 (Povinnosti obcí při nakládání s obecním majetkem podle zákona o obcích).
<http://www.mvcr.cz/odk2/soubor/metodicke-doporuceni-k-cinnosti-usc-c-7-2-povinnosti-obci-pri-nakladani-s-obecnim-majetkem-podle-zakona-o-obcich.asp>

jehož správcem je Ministerstvo financí. Centrální registr administrativních budov je neveřejným informačním systémem, který slouží organizačním složkám k účelnému a hospodárnému nakládání s nemovitým majetkem.

Změna školského zákona

Zákonem č. 178/2016 Sb. byla doplněna definice lesní mateřské školy, kde se za lesní mateřskou školu považuje mateřská škola, ve které vzdělávání probíhá především ve venkovních prostorách mimo zázemí lesní mateřské školy. Dále byla zakotvena zcela nově povinnost předškolního vzdělávání, upraveno individuální vzdělávání a přijímací řízení.

Změna zákona o sociálních službách

Novelou zákona č. 189/2016 Sb. je nově upraveno potírání nelegálního poskytování sociálních služeb. Registrující orgán je oprávněn provádět kontrolu i u fyzických a právnických osob, kterým nebylo vydáno rozhodnutí o registraci, nasvědčují-li skutečnosti tomu, že u těchto osob jsou poskytovány sociální služby bez oprávnění k jejich poskytování.

Změna volebních zákonů

Nově jsou novelou č. 322/2016 Sb. upraveny volební účty, financování kampaně, dohled nad financováním kampaně, přestupky a správní delikty.

Změna vyhlášky o základním registru územní identifikace, adres a nemovitostí

V souladu s vyhláškou č. 415/2016 Sb. sdělí obec Ministerstvu vnitra elektronicky a bezodkladně po vydání rozhodnutí o změně údajů o vzniku, změně nebo zániku části obce. Obec sděluje název nové části obce, dále kód a název obce, o jejíž část se jedná, výčet stavebních objektů, které k nové části obce přísluší a údaje o definičním bodu části obce. Součástí sdělení je grafická příloha s vyznačením souvislého území, ve kterém část obce leží, na podkladě mapy základního státního mapového díla v měřítku 1 : 10 000 nebo větším či na podkladě digitální mapy veřejné správy. Dochází-li při vzniku nové části obce k přečíslování stavebních objektů, které dosud tvořily jinou část téže obce, zašle obec Ministerstvu vnitra též kopii rozhodnutí o jejich přečíslování.

Nařízení vlády o změně nařízení vlády o odměnách za výkon funkce členům zastupitelstev

Technická novela č. 414/2016 Sb. obsahuje změnu tabulek a navýšení měsíční odměny členů zastupitelstev o 4 %, účinnosti nabyla dnem 1. ledna 2017.

3

OBČAN V CENTRU DĚNÍ: PŘEDSTAVENÍ VEŘEJNÉ SPRÁVY V ROCE 2016

Přestože "veřejná správa" není ústavní pojem, rozumíme mu a vnímáme jej jako most pojící státní správu a územní samosprávu. Systém veřejné správy v ČR není jednoduchý, mísí se v něm ústavní samosprávné pojetí s členěním státu na okresy, které bylo založeno dnes již jedním z nejstarších zákonů českého právního řádu.² Dvě rozdílná územně správní členění nutně působí ve spojeném modelu výkonu veřejné správy problémy občanům i úřadům. Tyto a rovněž i další méně archaické potíže začaly řešit strategie veřejné správy právě v roce 2016 s cílem harmonizovat administrativu státu a dokončit reformu započatou v 90. letech 20. století.

A jak se vedlo veřejné správě v roce 2016? Jak se jí dařilo uspokojovat očekávání občanů?

Přes všechny výklady a teorie je to právě občan, kdo je hybatelem vývoje výkonu veřejné správy. Každá inovace ve výkonu administrativního servisu státu je vždy podrobena detailnímu zkoumání podle vzorce „a co na to občan?“.

Poslední roky byly ve veřejné správě nabitě novinkami – zaváděly se pracoviště CzechPOINT, poté datové schránky, měnily se postupy při vyřizování životních situací, měnily se kompetence úřadů. Změny často negativně hodnotila média, ale jak vidí občané služby státní a obecní administrativy?

Přinášíme výsledky dotazníkového šetření uskutečněného v loňském roce mezi 998 občany, kteří navštívili 39 poboček České pošty se službou CzechPOINT. Přes některé kritiky a negativní jednotlivosti je úroveň veřejné správy v ČR velmi dobrá. Dokládáme to grafem č. 1, z něhož čteme,

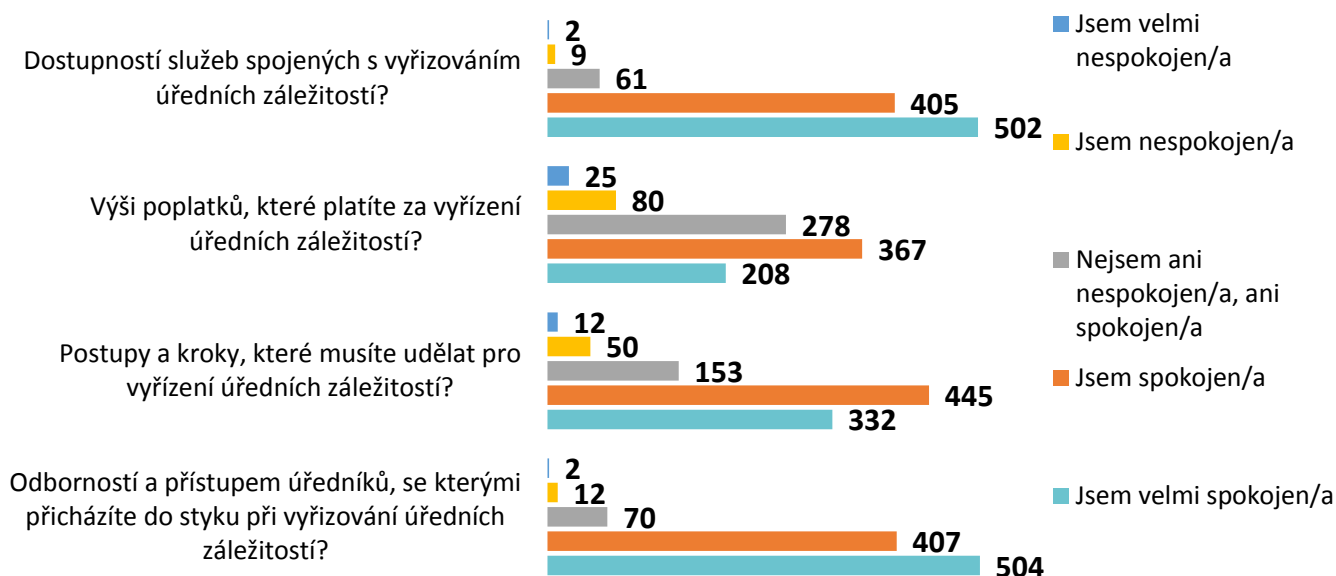
že z 998 dotázaných je 93 % spokojeno nebo velmi spokojeno s dostupností služeb spojených s vyřizováním úředních záležitostí. Výrazně pozitivně byla také hodnocena odbornost a přístup pracovníků veřejné správy, méně pozitivní bylo hodnocení postupů a kroků, které je nutno učinit pro vyřízení úředních záležitostí a zároveň hodnocení výše poplatků za vyřízení.

Z loňského zjišťování spokojenosti občanů jako uživatelů veřejné správy vyplynulo, že 41 % dotázaných je s fungováním veřejné správy i veřejných služeb spokojeno a 40 % dokonce velmi spokojeno. Z grafu č. 2 je níže patrné, že pouze 5 % občanů je velmi nespokojeno. Pro všechny úředníky a pracovníky ve veřejné správě budiž toto hodnocení odměnou a zároveň připomínkou, kam v příštích strategiích napnout síly – a to je jednoznačně do změn postupů. Trendem je jejich zjednodušování a odstranění byrokratických bloků, o kterých se výroční zpráva zmiňuje v dalších kapitolách.

Druhý způsob hodnocení spokojenosti občanů se zaměřil na očekávání, jaká mají občané před vyřizováním úředních záležitostí a na to, zda se tato očekávání následně potvrdila, či nikoliv. Výsledky v grafu č. 3 ukazují, že mírná většina dotázaných měla očekávání pozitivní a 41 % občanů nemělo očekávání žádná. Ukazuje to na zčásti dobrou zkušenost z předchozích kontaktů s úřady, které občany vedou k oprávněnému očekávání stejně vysoké úrovně služeb. Občané v tomto ohledu nelibě nesou liknavost či přímo úřední nečinnost.

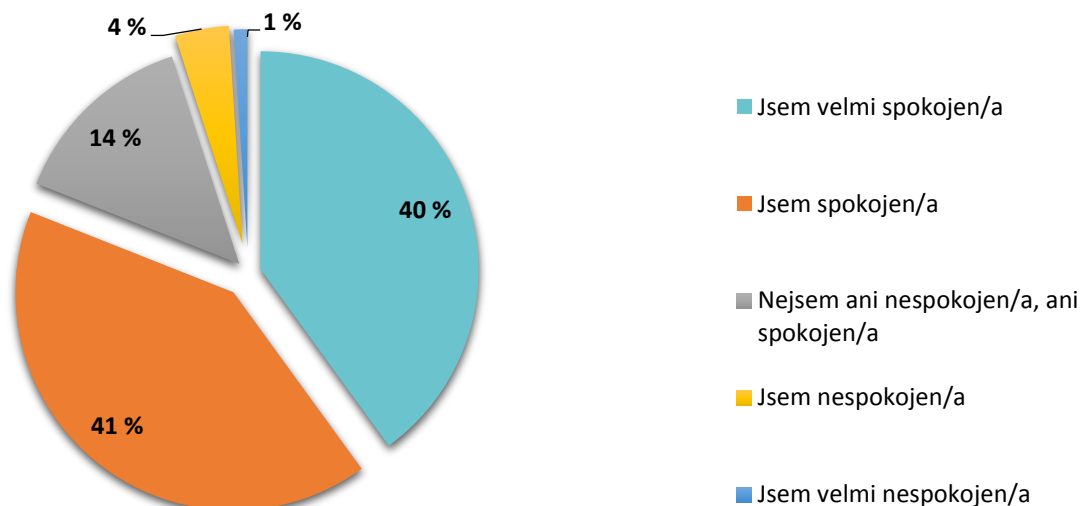
² Zákon č. 36/1960 Sb. o územním členění státu.

Graf 1 - Spokojenost občanů s fungováním veřejné správy a veřejných služeb (dle dílčích otázek), r. 2016

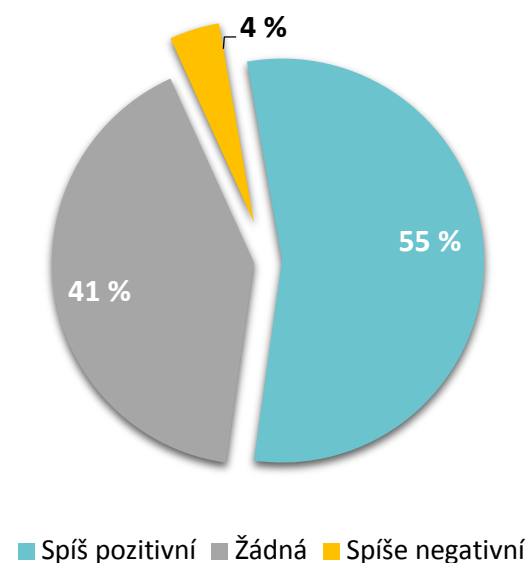
Zdroj: Ministerstvo vnitra ČR, Dopadová ex-post evaluace Strategie realizace Smart Administration v období 2007-2015, Efektivní veřejná správa a přátelské veřejné služby

Graf 2 - Spokojenost občanů s fungováním veřejné správy a veřejných služeb, r. 2016

Zdroj: Ministerstvo vnitra ČR, Dopadová ex-post evaluace Strategie realizace Smart Administration v období 2007-2015, Efektivní veřejná správa a přátelské veřejné služby

Graf 3 - Očekávání občanů před vyřizováním úředních záležitostí, r. 2016

Zdroj: Ministerstvo vnitra ČR, Dopadová ex-post evaluace Strategie realizace Smart Administration v období 2007-2015, Efektivní veřejná správa a přátelské veřejné služby

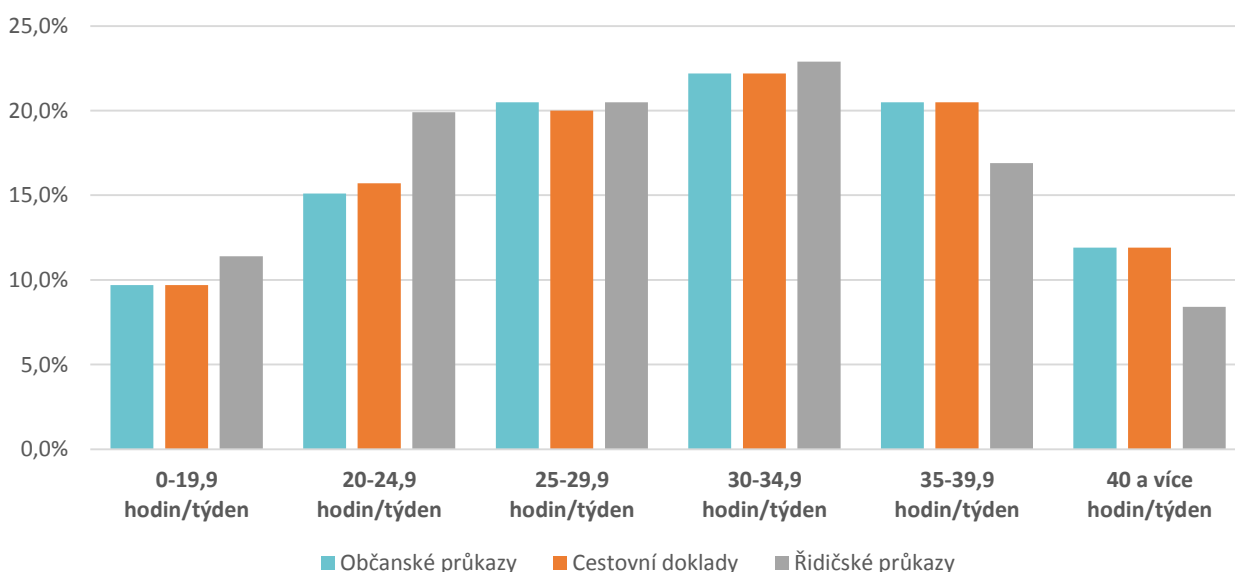
Přívětivý úřad

Za účelem podpory kvality služeb poskytovaných veřejnou správou připravilo Ministerstvo vnitra několik aktivit. Jednou

z nich, novinkou roku 2016, je ocenění Přívětivý úřad. Do jeho prvního ročníku se zapojilo 63 % obcí II. a 80 % obcí III. typu. Dotazníkovým šetřením se zjišťovala skutečná přívětivost, dostupnost a otevřenost úřadu vůči občanům. V prvním případě šlo o 35 kritérií v oblastech přístupnosti, transparentnosti a komunikace, využití metod kvality a dalších služeb a aktivit obce. Hodnocení například odhalilo, že většina obcí II. typu aktivně působí v elektronickém prostoru a 70 % všech obcí má dostupnost služeb Czech POINT na úřadu více než 30 hodin týdně.

V případě obcí III. typu se šetření věnovalo opět dostupnosti, transparentnosti a také komunikaci úřadu. Velká část ze 40 kritérií se týkala správních agend v přenesené působnosti a moderních IT nástrojů (elektronické objednávání, zjišťování stavu žádosti). Z výsledků například vyplynulo, že tři čtvrtiny úřadů mají nastavené úřední hodiny v rozsahu 25 a více hodin za týden (graf č. 4). Polovina úřadů zavedla elektronický objednávkový systém pro agendu cestovních dokladů, občanských průkazů, řidičských průkazů a evidence vozidel.

Graf 4 - Procentní rozdělení úředních hodin vybraných správních agend obcí III. typu, r. 2016

Zdroj: Ministerstvo vnitra ČR, Přívětivý úřad obcí III. typu

V obou hodnoceních se ukázala nejslabším místem transparentnost, zejména ve zveřejňování zápisů z jednání zastupitelstva a absenci interaktivního klikacího rozpočtu.

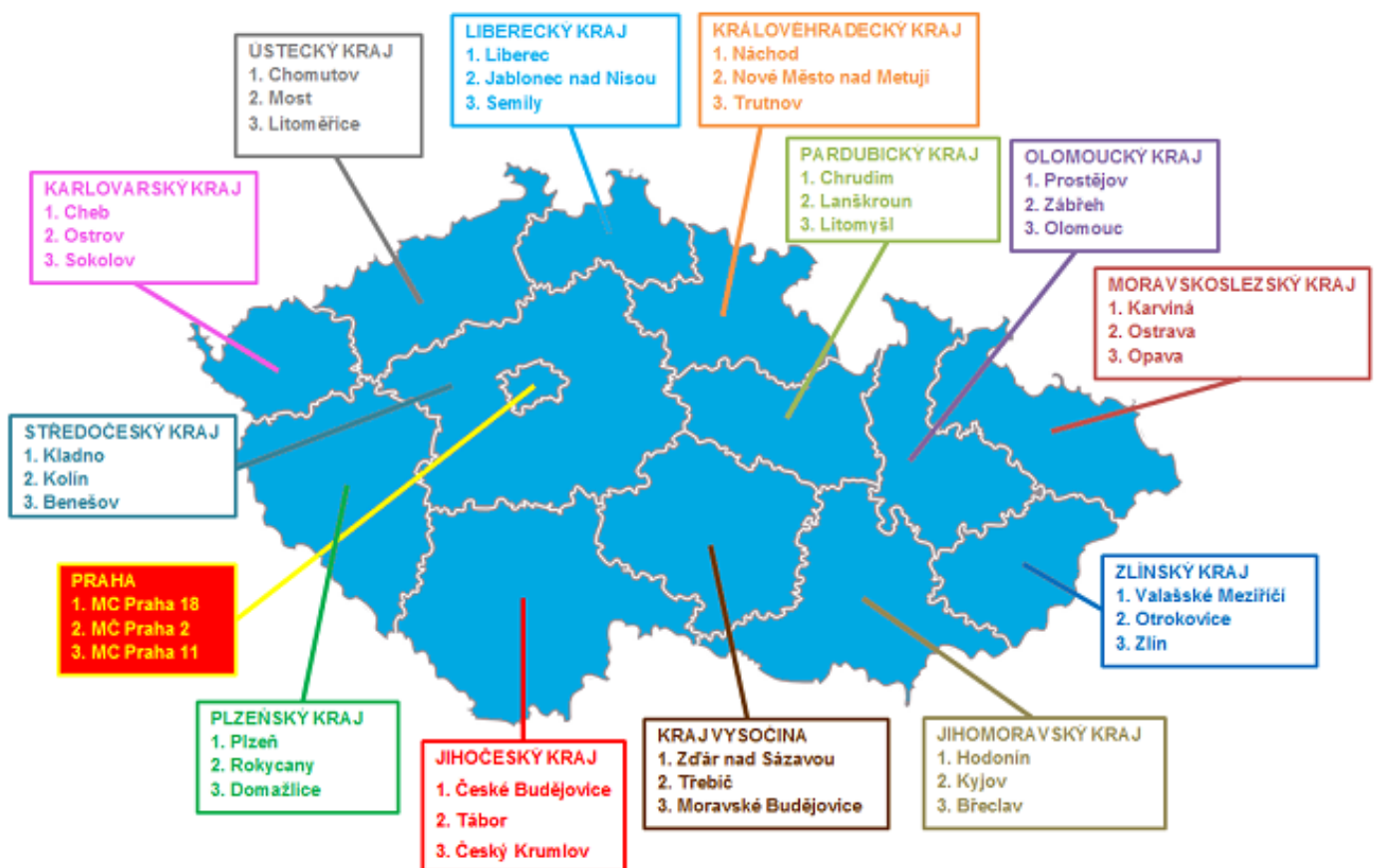
Zjišťování dále odhalilo, že rezervy jsou stále ve využívání metod kvality, které využívá jen 10 % obcí II. typu a 50 % obcí III. typu, "přívětivost" jako je platba platební kartou, dětský koutek a přebalovací pult, dostupnost formulářů na webu.

Vyhodnocení založené na základě počtu bodů v tematických kategoriích určilo vždy vítězný úřad v rámci příslušného kraje a tři celkové vítěze. Těmi se mezi obcemi II. typu staly Studénka, Štětí a Nové Strašecí. V kategorii obcí III. typu zvítězil Liberec, následovaný MČ Praha 18 a jako třetí se umístil Žďár nad Sázavou.

Pro oceněné je symbol „Přívětivý úřad“ uznáním za rozvoj veřejné správy a přístup úřadu k občanům a současně závazkem k dodržování vysokých standardů.

Nejlépe hodnocené aktivity, a jako ukázka toho, že aplikovaná řešení se přívětivým úřadům ve skutečnosti podařilo realizovat, vydalo Ministerstvo vnitra sbírky Příkladů dobré praxe z obcí II. typu a III. typu (publikace jsou ke stažení na webu www.mvcr.cz/verejna-sprava). Několik desítek konkrétních příkladů poskytnou inspiraci dalším městským a obecním úřadům po celé České republice.

Obrázek 1 - Oceněné městské úřady obcí s rozšířenou působností, r. 2016

Zdroj: Ministerstvo vnitra ČR

3.1

Obyvatelé České republiky

Veřejná správa má na starosti správu věcí veřejných, tedy systém chodu celého státu a zajištění a poskytování z legislativy definovaných služeb a činností. Cílovými zákazníky těchto aktivit jsou na prvním místě občané České republiky, mnohé služby jsou ale také poskytovány a využívány i občany jiných zemí.

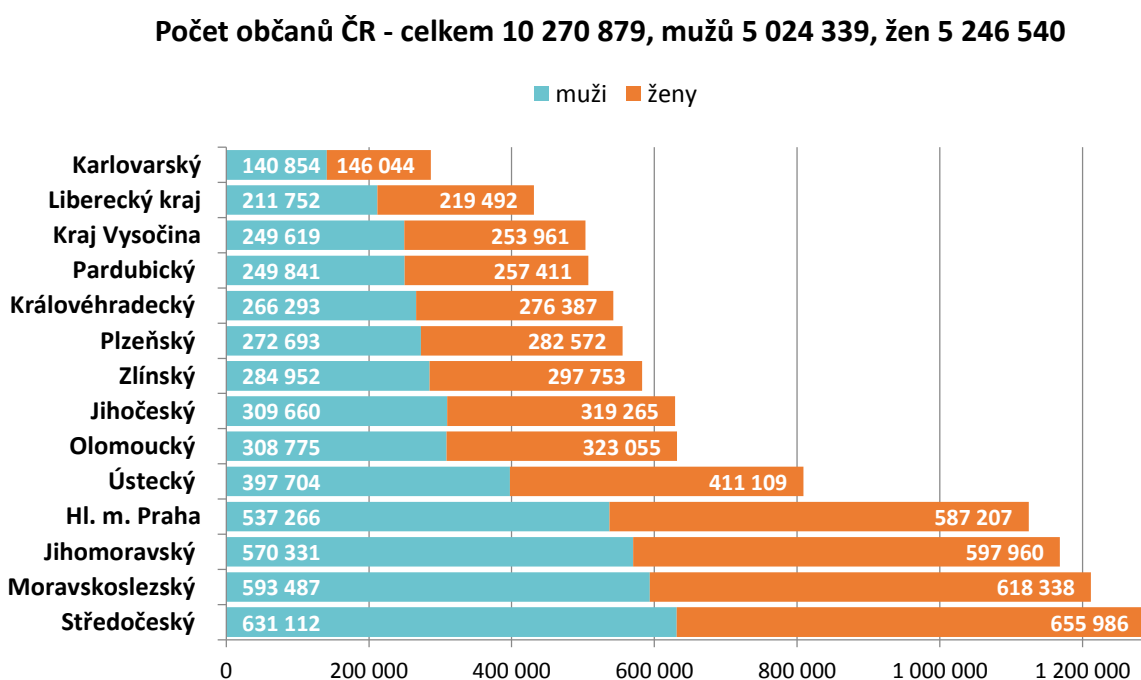
Počet občanů České republiky se za posledních pět let zvýšil o cca 18 tisíc obyvatel. Počet žen však narostl mnohem méně než počet mužů. Přesto zůstává mírně vyšší, což je způsobeno i delší průměrnou délkou života žen oproti mužům.

Mnohem více však vzrostl počet cizinců, kterých za posledních pět let přibýlo více než 50 tisíc, přičemž počty hlášení k trvalému či přechodnému pobytu jsou rozděleny téměř na polovinu. Nárůst počtu cizinců je však více než dvojnásobný oproti nárůstu počtu občanů ČR.

Podle předběžných údajů ČSÚ se zvýšil počet obyvatel ČR (součet občanů ČR a cizinců) ke konci loňského roku o 25 tisíc oproti začátku roku 2016. Díky zahraničnímu stěhování se celkový počet zvýšil o 20,1 tisíce a o 4,9 tisíce bylo více narozených než zemřelých. Celkově však lze konstatovat, že nárůst počtu obyvatel je tažen především cizinci. V loňském roce bylo toto zvýšení již čtyřnásobné proti přírůstku občanů ČR.

Od roku 2007 je patrný trend v poklesu přechodného pobytu cizinců (dlouhodobý pobyt nebo vízum nad 90 dní, či přechodný pobyt občanů EU a jeho rodinných příslušníků) a naopak nárůst vydaných povolení k trvalému pobytu (podmínkou k jeho udělení je 5 let nepřetržitého přechodného pobytu v ČR). Zlomovým byl rok 2013, kdy se vzájemný poměr otočil ve prospěch trvalého pobytu cizinců.

Graf 5 - Počet občanů ČR dle jednotlivých krajů k 31. 12. 2016

Počet cizinců v ČR bude ve skutečnosti ještě vyšší, neboť pro občany EU neplatí povinnost se registrovat k přechodnému pobytu.

Podle údajů Ministerstva vnitra ČR (graf č. 6) jich nejvíce žije v Praze (36,7 %), ve Středočeském (13,2 %) a Jihomoravském kraji (8,8 %). Nejméně cizinců žije v krajích Vysočina (1,74 %), Zlínském (1,82 %) a Olomouckém (2,24 %). V pořadí jednotlivých krajů nenastala oproti minulému roku žádná změna.

Pro ilustraci a srovnání zemí EU co do počtu obyvatel a cizinců v jednotlivých zemích je přiložen graf č. 7. Modře zvýrazněné sloupce ukazují vzájemný poměr těchto hodnot. Téměř vyrovnaný je počet cizinců s domácím obyvatelstvem v Lucembursku. V tomto případě je příčinou historický vývoj a poloha Lucemburského velkovévodství. Vysoký podíl cizinců je též na Kypru a k hodnotě 20 % podílu cizinců k domácímu obyvatelstvu

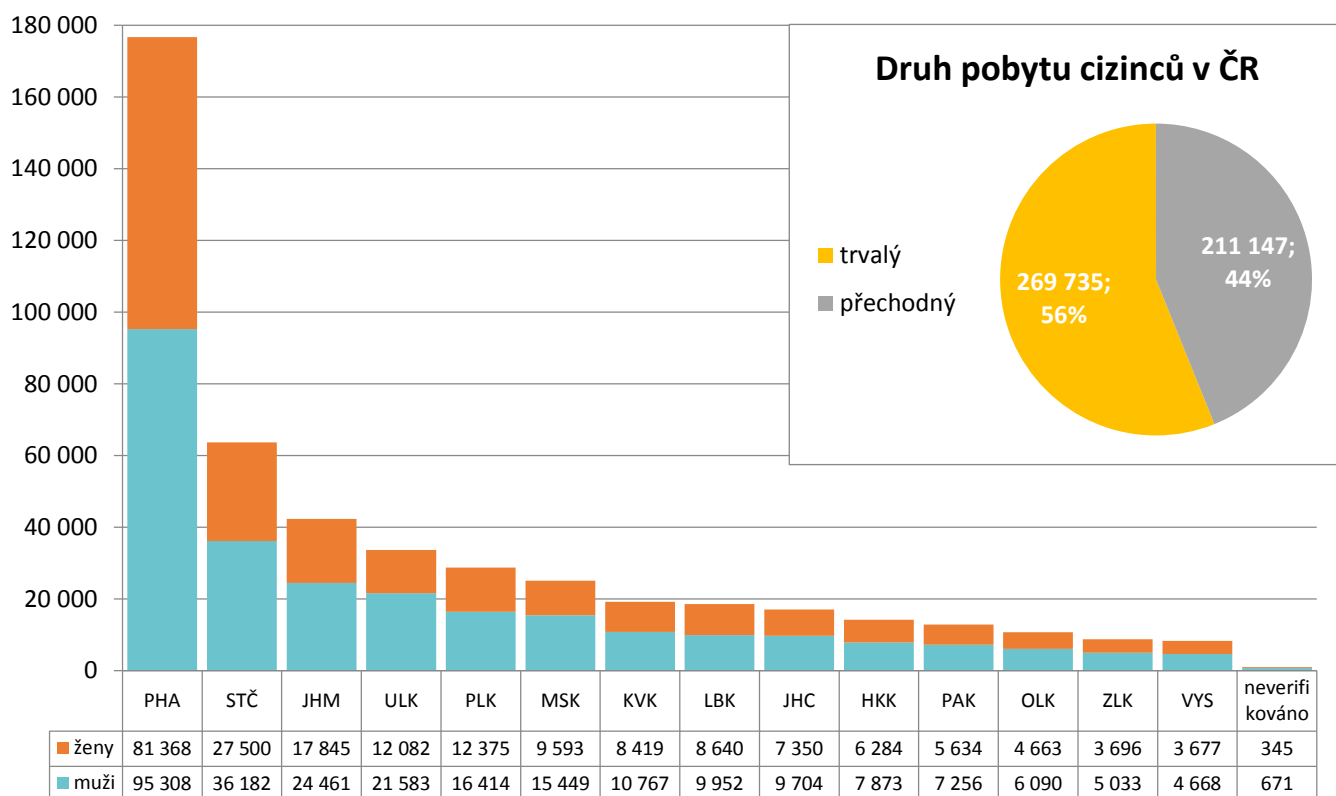
se blíží ještě Rakousko. V absolutních číslech je však největší počet cizinců tradičně v Německu, ve Spojeném království, Francii, Itálii a Španělsku.

Ve většině zemí Evropské unie dochází k výraznému zvyšování počtu cizinců. Výjimkou jsou pobaltské republiky, Polsko a země u Střezozemního moře, jež se potýkají s vleklými ekonomickými problémy (Řecko, Kypr a Španělsko). Největší meziroční úbytek počtu cizinců lze vysledovat právě ve Španělsku (375 796 osob) a v Řecku (92 124 osoby).

Naopak největší meziroční nárůst počtu cizinců zaznamenala Spolková republika Německo (1 790 381 osob), Spojené království (935 836 osob) a Francie (439 626 osob). S ohledem na svou velikost zaznamenaly výrazný přírůstek cizinců také v Rakousku (254 738 osob).

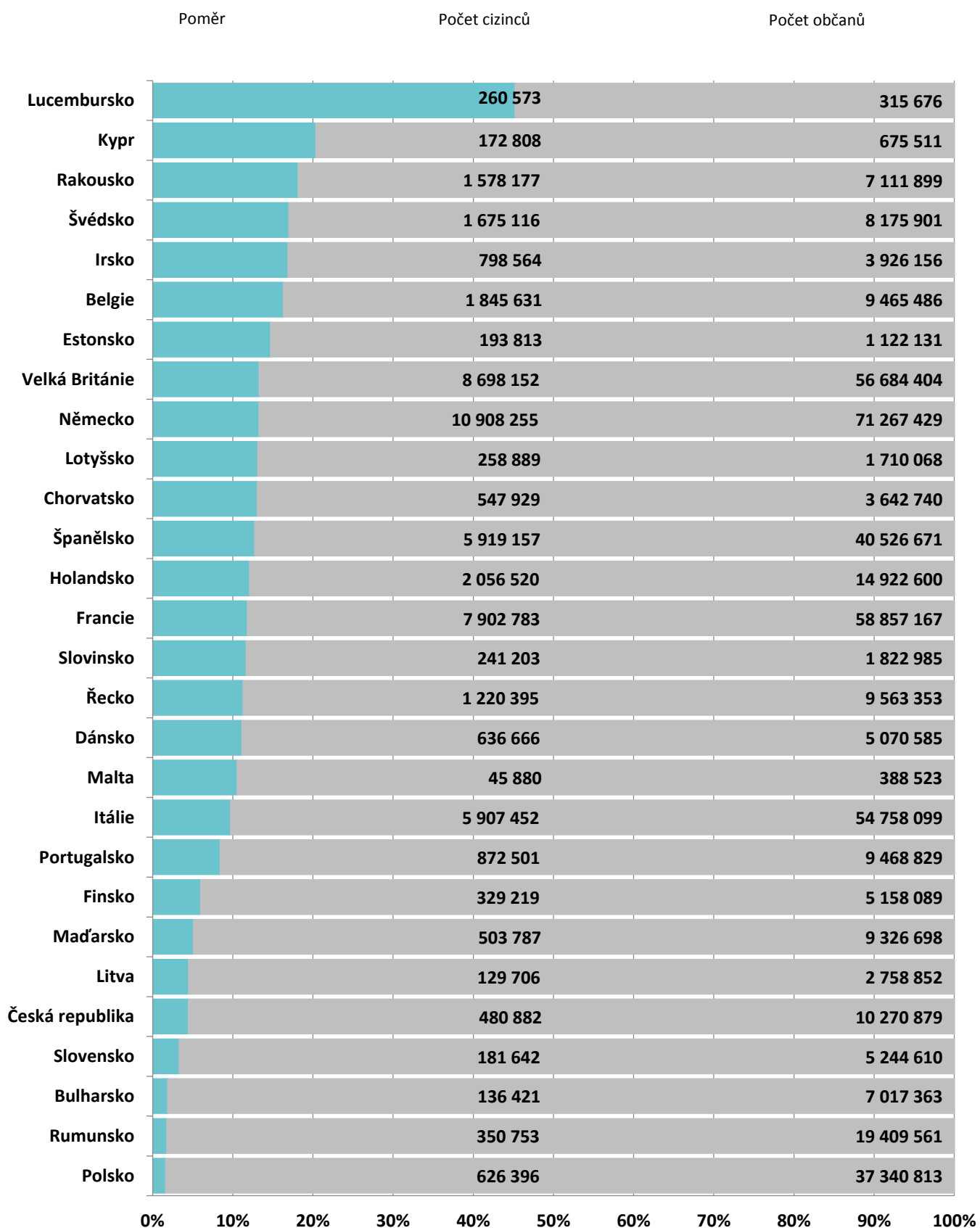
Graf 6 - Počet cizinců v ČR dle jednotlivých krajů k 31. 12. 2016

Počet cizinců v ČR - celkem 480 882, mužů 271 411, žen 209 471

Zdroj: Ministerstvo vnitra ČR

Graf 7 - Poměr cizinců k domácímu obyvatelstvu ve státech Evropské unie, 1. 1. 2016

Zdroj: Eurostat, Ministerstvo vnitra ČR

3.2

Obec

Základní jednotkou administrativního členění je v ČR obec. Podle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, je obec veřejnoprávní korporace, která má vlastní majetek a hospodaří s ním, má vlastní prostředky a sestavuje svůj vlastní rozpočet. Toto samosprávné společenství občanů má zákony garantovanou autonomii a ve svém obvodu pečuje v souladu s místními předpoklady a zvyklostmi o vytváření podmínek pro rozvoj sociální péče, potřeby bydlení, ochranu a rozvoj zdraví, dopravy a spojů, potřebu informací, výchovy a vzdělávání, celkového kulturního rozvoje a ochrany veřejného pořádku.

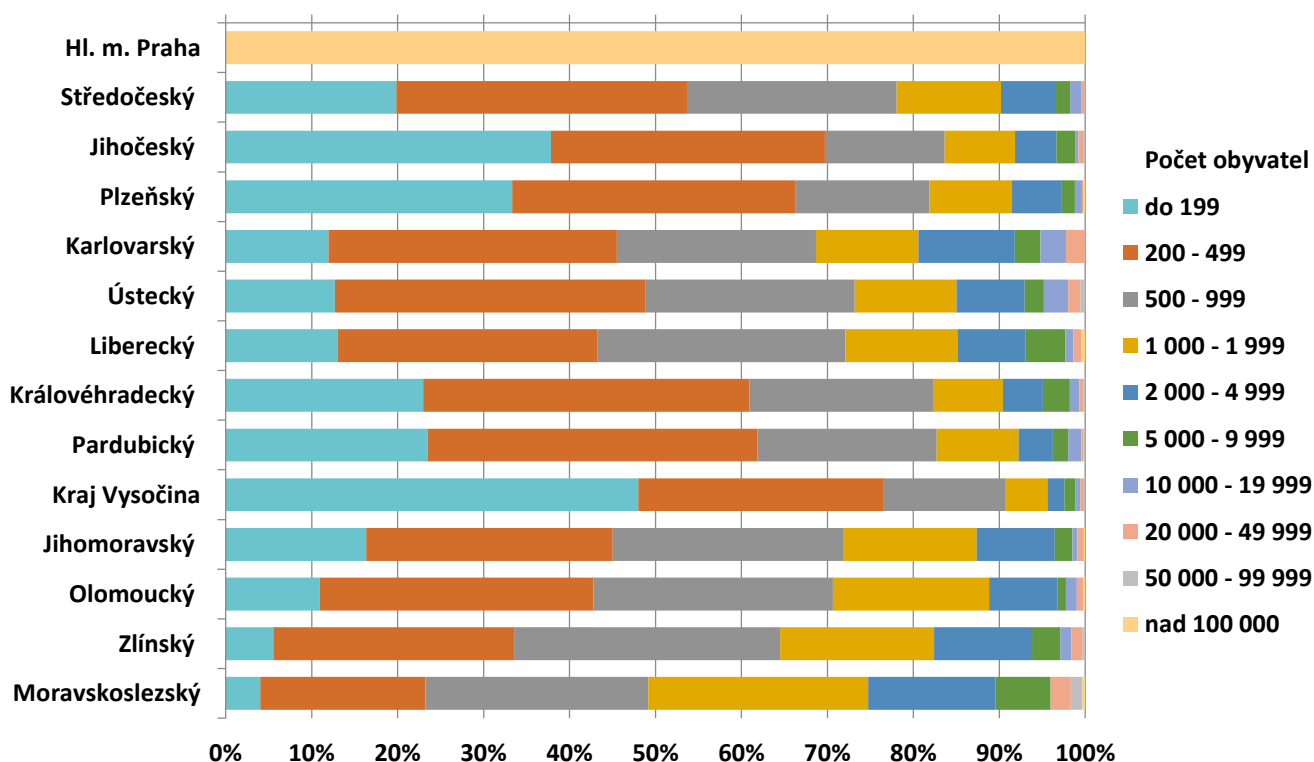
Pokud realizace výše uvedených potřeb přesahuje možnosti dané obce, lze navázat účelovou spoluprací s dalšími. Ta se využívá nejčastěji při zajištění vodovodů, kanalizací, plynofikaci nebo dopravní obslužnosti.

Česká republika patří v rámci EU k zemím s nejvyšším počtem obcí na počet obyvatel. Má rovněž z tohoto pohledu i velmi hustou strukturu osídlení. Tyto základní atributy do značné míry i ovlivňují způsob řízení a výkonu správy věcí veřejných.

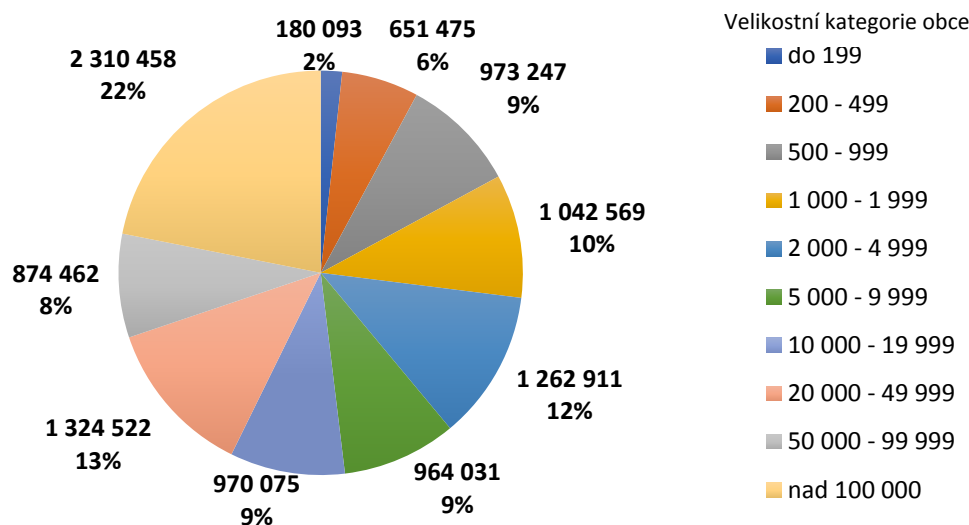
Z grafu č. 8 je jasně patrné, že ve velikostním rozložení obcí převažují malé obce o velikosti 200–499 obyvatel. Ze stejného grafu jsou vidět i rozdíly mezi jednotlivými kraji. Například v Moravskoslezském kraji je zastoupeno větší procento obcí v rozpětí od 1 000 do 1 999 obyvatel a na druhé straně je Kraj Vysočina, kde je největší podíl nejmenších obcí do 199 obyvatel a malé obce do 999 obyvatel v součtu tvoří 90 % všech obcí.

Z celkového počtu 6 254 obcí a 4 vojenských újezdů jich je 89 % menších než 2 000 obyvatel. Ovšem celkově v nich žije „pouze“ čtvrtina obyvatelstva (graf č. 9).

Graf 8 – Velikostní rozložení obcí v krajích ČR, r. 2016

Graf 9 - Počet obyvatel ČR žijících v obci dané kategorie, r. 2016

Zdroj: ČSÚ - Malý lexikon obcí ČR 2016

Za předpokladu, že má obec více než 3 000 obyvatel, může požádat předsedu Poslanecké sněmovny o statut města. Zákon o obcích rozlišuje ještě územně členěná statutární města. Ta jsou svou vnitřní strukturou odlišná – mohou se členit na samosprávné městské obvody nebo části. Celkem jich je v České republice 25: Kladno, České Budějovice, Plzeň, Karlovy Vary, Ústí nad Labem, Liberec, Jablonec n. Nisou, Hradec Králové, Pardubice, Jihlava, Brno, Zlín, Prostějov, Olomouc, Přerov, Chomutov, Děčín, Frýdek-Místek, Ostrava, Opava, Havířov, Most, Teplice, Karviná, Mladá Boleslav. Hlavní město Praha má zvláštní postavení, neboť je obcí a zároveň vyšším územně správním celkem a řídí se podle svého zákona.³ Má také statut města a na jeho základě se dělí na městské části, které na rozdíl od městských obvodů a městských částí statutárních měst mají svou právní subjektivitu.

Vedle demografického rozdělení obcí rozlišujeme dělení podle rozsahu výkonu přenesené působnosti. Jedná se o agendu, kterou obce převzaly od státu s cílem přiblížit ji občanům. Podle šíře agendy rozlišujeme obce I., II. nebo III. typu.⁴

³ Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze

⁴ Zákon č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností

Obce I. typu jsou obce se základní působností

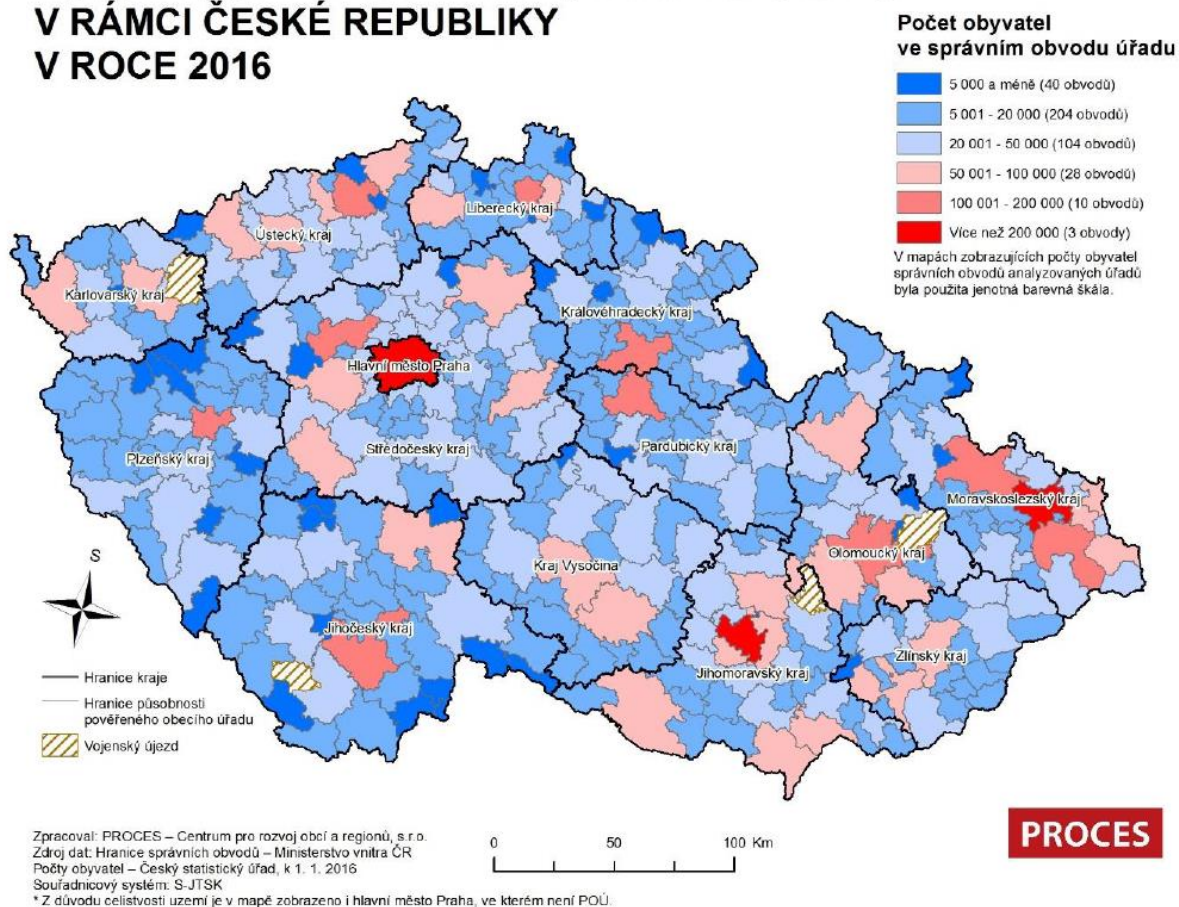
Přenesenou působnost v základním rozsahu vykonává všech 6 254 obcí. Je jím např. evidence obyvatel, projednávání přestupků, zajišťování úkolů v požární ochraně a při organizaci voleb, mají též působnost ve věcech shromažďovacího práva, poskytování ověřených výstupů z informačních systémů (Czech POINT), některé obce poskytují služby vidimace a legalizace. Kromě toho jim může být svěřena pravomoc matričního nebo stavebního úřadu.

Obce II. typu jsou obce s pověřeným obecním úřadem

Tyto obce pracují nejen pro občany ve svém území, ale slouží jako centrum pro okolní obce a jejich občany. Obcí II. typu je v České republice 388 (+ 22 pražských městských částí). Tento údaj je do určité míry zkreslený, neboť některé jsou zároveň obcemi III. typu (viz další kategorie). Obcí pouze s pověřeným úřadem je 183. Vedle přenesené základní působnosti vykonávají například úkoly na úseku ochrany přírody a krajiny, volebních záležitostí a krizového řízení. Prostřednictvím sociálních pracovníků zajišťují i sociální práce v rámci zákona o hmotné nouzi. V neposlední řadě vedou agendu rybářských lístků.

Obrázek 2 - Působnost pověřených obecních úřadů v rámci ČR, r. 2016

PŮSOBNOST POVĚŘENÝCH OBCENÍCH ÚŘADŮ* V RÁMCI ČESKÉ REPUBLIKY V ROCE 2016

Zdroj: Ministerstvo vnitra ČR, Analýza dopadů rušení úřadů na socioekonomický vývoj v daných lokalitách, 2016

Obce III. typu jsou obce s rozšířenou působností

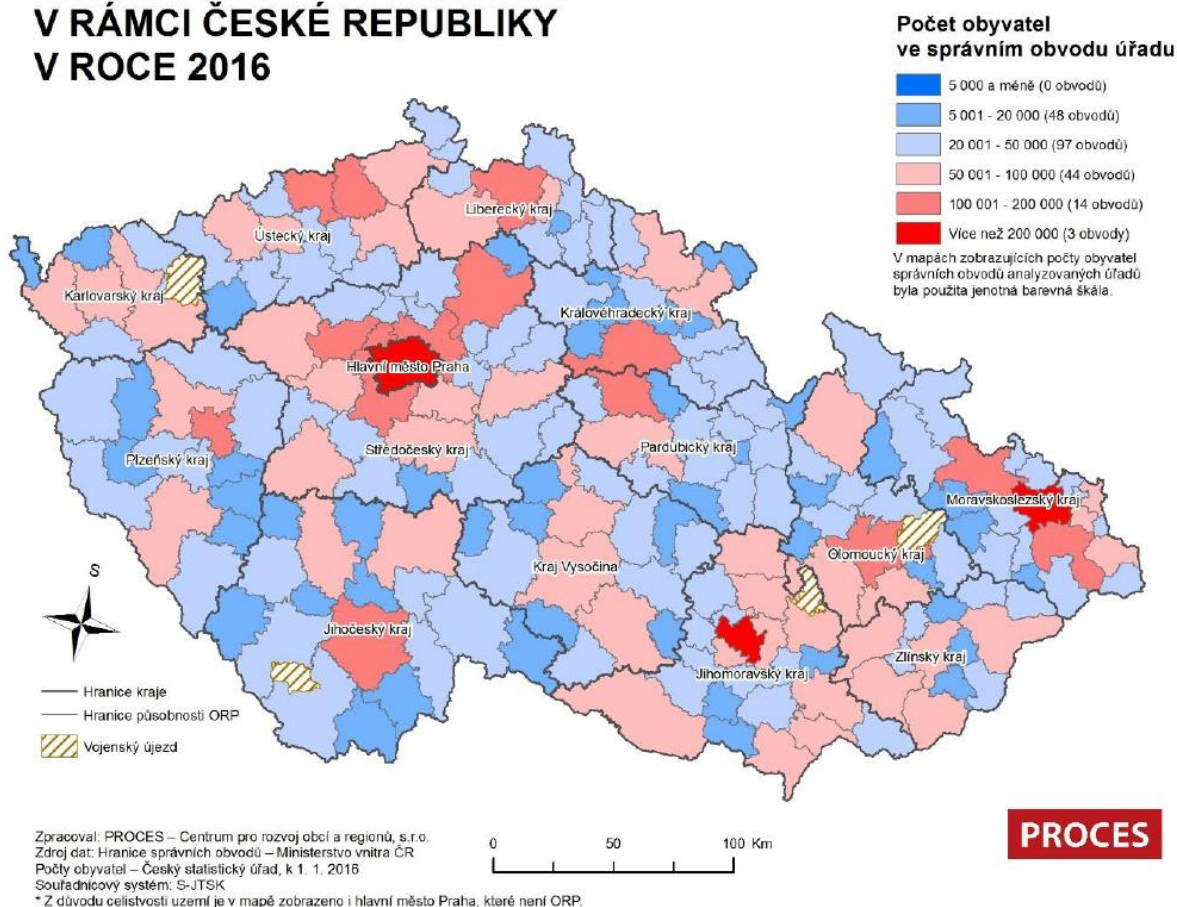
Působnost takových obcí je rozšířena na celé spádové území (správní obvod). Mezi typické agendy v přenesené působnosti patří vydávání občanských a řidičských průkazů a cestovních pasů. Obce mají kompetence živnostenských úřadů a plní úkoly podle zákonů, které jim výslovně svěřují vybrané kompetence. V současné době jich je 205. 22 pražských městských částí vykonává stejné kompetence jako obce s rozšířenou působností.

Bylo by dobré se zmínit i o největších sídlech. Na prvním místě je hlavní město Praha

s 1 297 449 obyvateli, následované Brnem s 377 028 obyvateli a Ostravou s 292 681 obyvateli. Nad stotisícovou hranici se pak dostávají ještě Plzeň se 169 858 obyvateli, Liberec se 103 288 obyvateli a Olomouc se 100 154 obyvateli. Těsně pod stotisícovou hranicí jsou krajská města České Budějovice (93 513), Ústí nad Labem (93 248), Hradec Králové (92 897) a Pardubice (89 638). V těchto největších městech České republiky žije čtvrtina všech obyvatel ČR.

Obrázek 3 - Působnost obcí s rozšířenou působností v rámci ČR, r. 2016

PŮSOBNOST OBCÍ S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ* V RÁMCI ČESKÉ REPUBLIKY V ROCE 2016

Zdroj: Ministerstvo vnitra ČR, Analýza dopadů rušení úřadů na socioekonomický vývoj v daných lokalitách, 2016

Změny v územním členění

V České republice se téměř nestává, aby vznikla nová samostatná obec. Veškeré změny v územní struktuře pochází ze slučování nebo rozdělování osídlení. Přesto, když 1. ledna 2016 nabylo účinnosti zrušení Vojenského újezdu Brdy, ze zákona (ex lege) vzniklo zmenšením ostatních vojenských újezdů zároveň i několik obcí. Současně došlo k vymezení správních obvodů dotčených obcí s rozšířenou působností (ORP) a obcí s pověřeným obecním úřadem (POÚ), do jejichž správních obvodů nově vzniklé obce spadají. Do té doby se o správu oblasti staral příslušný újezdní úřad. Dohromady v těchto obcích žije přes 1 500 obyvatel.

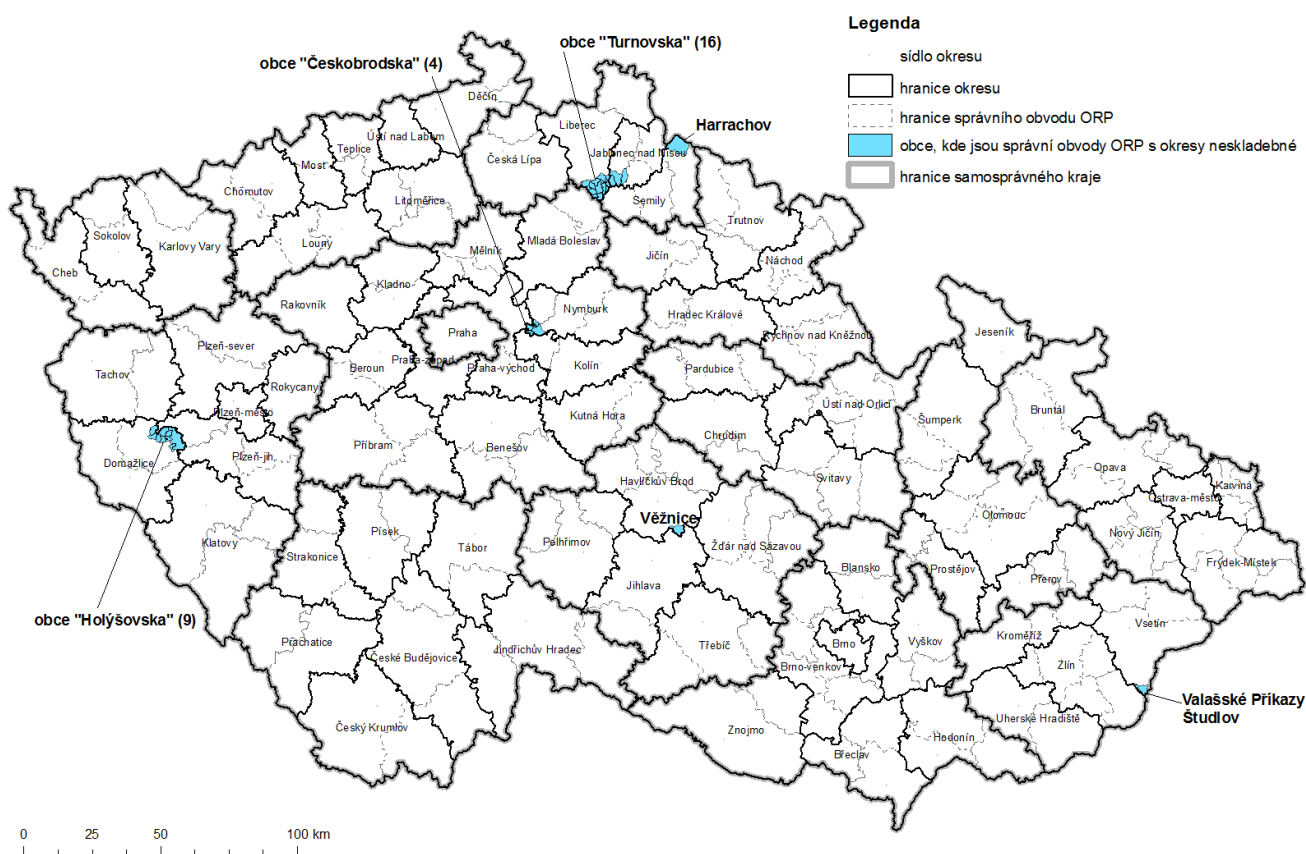
Nově vzniklé obce a územní změny:

- zrušením voj. prostoru Brdy došlo k připojení území do CHKO Brdy a jeho

rozdělení mezi **Plzeňský a Středočeský kraj**.

- v **Jihočeském kraji** vznikla oddělením od voj. újezdu Boletice obec **Polná na Šumavě**. Spadá do správního obvodu ORP a POÚ **Český Krumlov**;
- v **Karlovarském kraji** nově vznikly oddělením od voj. újezdu Hradiště obce **Bražec**, která spadá do správního obvodu ORP a POÚ **Karlovy Vary** a obec **Doupovské Hradiště**, která spadá do správního obvodu ORP a POÚ **Ostrov**;
- v **Olomouckém kraji** vznikly oddělením od voj. újezdu Libavá **Město Libavá**, která spadá do správního obvodu ORP a POÚ **Šternberk**, obec **Kozlov**, která spadá do správního obvodu ORP a POÚ **Olomouc** a obec **Luboměř pod Strážnou**, která spadá do správního obvodu ORP a POÚ **Hranice**.

Obrázek 4 - Obce s identifikovanou neskladebností v území, r. 2016

Zdroj: Ministerstvo vnitra ČR

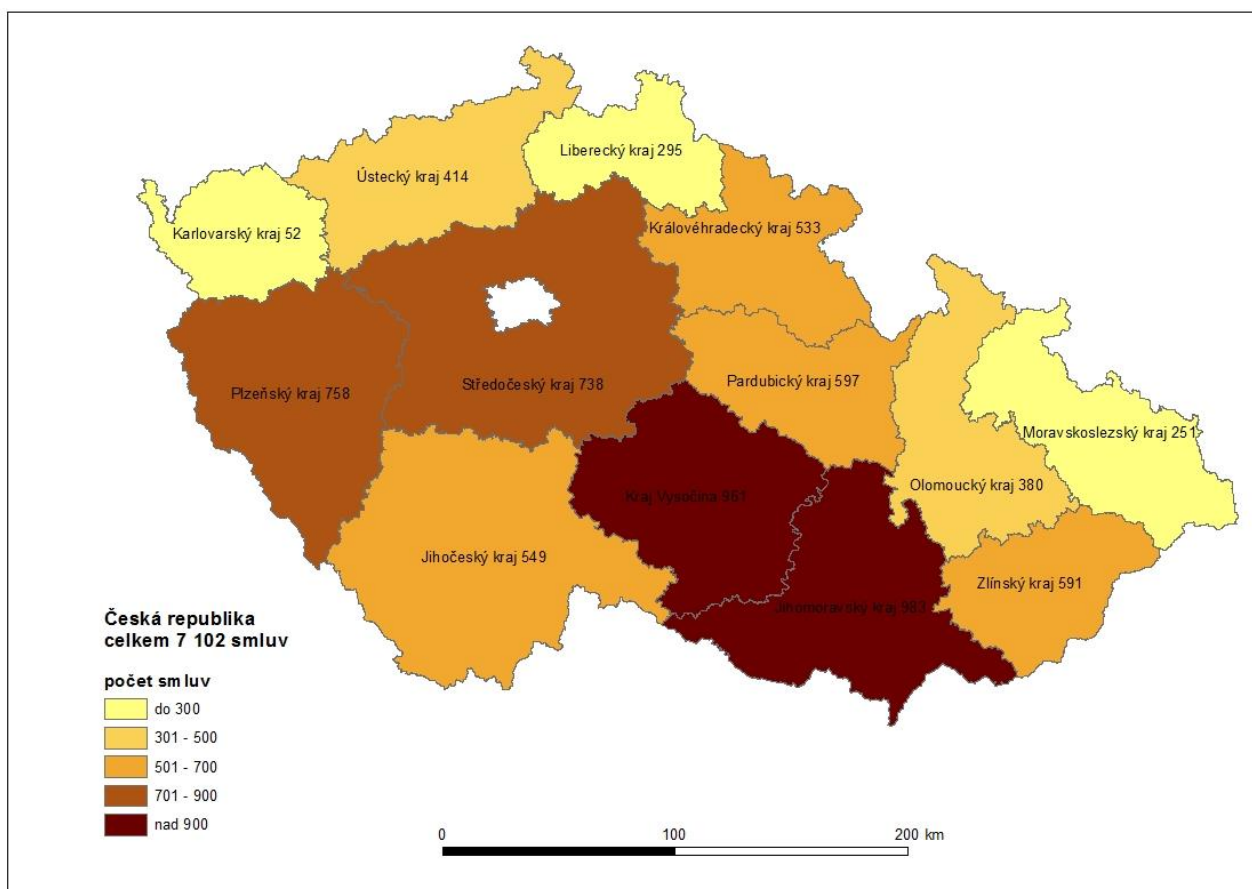
Delší dobu se diskutuje o účelových změnách územně správního členění. Jejich cílem by mezi jinými mělo být vyřešení situace, kdy nesouhlasí hranice správního obvodu ORP a okresů. Tato neskladebnost území, kdy nižší územně správní jednotky přesahují hranice jednotky vyšší, byla identifikována v případě 33 obcí. Největší problémy činí na Turnovsku, kde díky komplikovanému administrativnímu členění musí občané některých obcí vyřizovat své záležitosti ve třech různých okresech (obrázek č. 4).

Veřejnoprávní smlouvy

Obce, které nemají dostatečné personální kapacity nebo nejsou jinak schopné agendu přenesené působnosti zabezpečit, mají možnost uzavírat veřejnoprávní smlouvy (také „VPS“). Ve své podstatě jde o delegaci úkolů

na jinou obec na základě dobrovolné smlouvy a využití tamější úřednické kapacity. Podmínkou je, aby se obě obce nacházely ve stejném správním obvodu obce s rozšířenou působností a získaly souhlas příslušného krajského úřadu. V případě, kdy veřejnoprávní smlouvu uzavírají dvě obce s rozšířenou působností, vydává souhlas Ministerstvo vnitra. Z pohledu zákonodárce by k uzavírání veřejnoprávních smluv mělo docházet spíše výjimečně, a to účelně a za specifických okolností do té doby, kdy si obec vytvoří vlastní kapacitu pro řádný výkon svěřené agendy přenesené působnosti. Skutečnost je ovšem spíše opačná, na některé agendy jsou veřejnoprávní smlouvy využívány v podstatě standardně, a to kvůli omezeným personálním kapacitám reálně agendu vykonávat.

Obrázek 5 - Počet platných veřejnoprávních smluv uzavřených mezi obcemi, r. 2016

Zdroj: Ministerstvo vnitra ČR, Analýza optimalizace potřebnosti veřejnoprávních smluv na výkon přenesené působnosti

V grafu č. 10 ukazuje vnější prstenec počet uzavřených veřejnoprávních smluv mezi obcemi podle jednotlivých krajů. Na vnitřním prstenci jsou do porovnání umístěny počty uzavřených smluv pouze mezi obcemi III. typu navzájem.

Nejvíce veřejnoprávních smluv je uzavřeno mezi obcemi v Jihomoravském kraji (983), Kraji Vysočina (961) a Plzeňském kraji (758), naopak suverénně nejméně je tato možnost spolupráce mezi obcemi využívána obcemi v Karlovarském kraji (52). Údaje v zásadě korespondují s počty obcí v jednotlivých krajích. V Karlovarském kraji je nejmenší počet obcí ze všech vyšších územních samosprávních celků, v Jihomoravském kraji třetí nejvyšší, v Kraji Vysočina druhý nejvyšší, přičemž z velké části se jedná o obce malé.

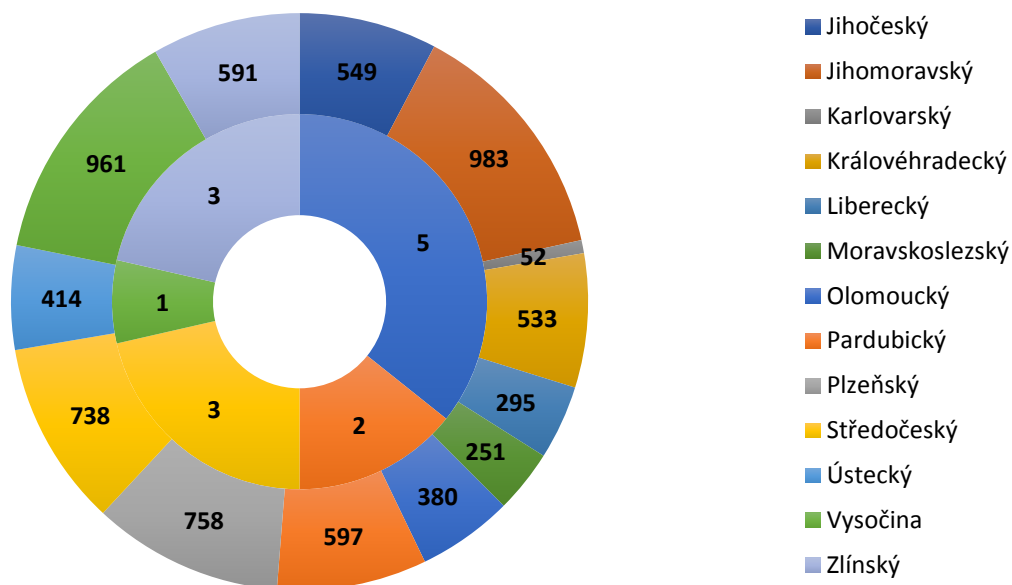
Rovněž je patrné, že mezi obcemi s rozšířenou působností není možnost uzavírání veřejnoprávních smluv za účelem delegace části přenesené působnosti v hojné míře využívána (graf č. 10, vnitřní prstenec).

Je tomu tak z toho důvodu, že obce s rozšířenou působností zpravidla disponují potřebným počtem zaměstnanců, kteří jsou kvalifikováni k výkonu správních činností spadajících do přenesené působnosti. Rovněž jsou obce schopny výkon těchto činností finančně pokrýt.

Typickými oblastmi jsou: přestupková agenda (4 982 veřejnoprávních smluv), zápis údajů do informačních systémů (703), sociálně-právní ochrana dětí (546), pozemní komunikace (410) či evidence obyvatel (386 veřejnoprávních smluv).

V řádu jednotek jsou dále smlouvy uzavírány na správu elektronické úřední desky, elektronické podatelny, ochranu přírody a krajiny, výkon působnosti stavebního úřadu, daňovou exekuci, péči o postižené, územní plánování, agendu spojenou s návykovými látkami, památkovou péčí, civilní službu, dráhy, myslivost, rybářství a ochranu lesů nebo společnou jednotku požární ochrany.

Graf 10 - Počet uzavřených veřejnoprávních smluv mezi obcemi celkem a mezi obcemi III. typu podle jednotlivých krajů, r. 2016

Zdroj: Ministerstvo vnitra ČR, Analýza optimalizace potřebnosti veřejnoprávních smluv na výkon přenesené působnosti

Kromě toho je velké množství veřejnoprávních smluv uzavíráno rovněž v oblasti výkonu činnosti obecní nebo městské policie (754 veřejnoprávních smluv). Tato agenda však spadá do samostatné působnosti obcí.

Typicky za vykonávání přenesené agendy náleží obci, na niž byl výkon působnosti delegován odměna. Smlouvy rozlišují platbu za případ, paušálně nebo kombinovaně. Některé obce činnost vykonávají bezúplatně a více než 75 % smluv je uzavíráno na dobu neurčitou. S ohledem na skutečnost, že veřejnoprávní smlouvy jsou konstruovány jako spíše výjimečné či dočasné řešení, lze uvažovat o změně do té míry, že smlouvy bude možné uzavírat jen na dobu určitou s možností prodloužení v případě zdůvodnění přetrvávající potřeby.

Vzhledem k masivnímu přenosu přestupkové agendy, která se na celkovém počtu uzavřených veřejnoprávních smluv podílí více než 70 %. Je ke zvážení legislativní úprava a přesunutí některých kompetencí na obce vyššího typu, což je v roce 2017 předmětem diskuzí a uvažovaného koncepčního řešení v rámci Strategického rámce rozvoje veřejné správy ČR 2014–2020.

V současné době neexistuje žádný ucelený přehled všech uzavřených VPS smluv a informací o nich, který by byl veřejně dostupný

a zároveň v něm bylo možné VPS intuitivně vyhledávat a filtrovat bez nutnosti prohledávat jednotlivé částky Věstníků právních předpisů krajů. Seznam uzavřených VPS zveřejnilo na svém webu Ministerstvo vnitra.⁵ Závažným problémem, který se k dostupnosti informací o uzavřených VPS váže, je v mnoha případech absence údaje o výpovědi či ukončení jednotlivých veřejnoprávních smluv.

3.3

Kraj

Vyšší územní samosprávné celky – kraje požívají obdobně jako obce určitou míru autonomie. Organizační struktura a působnost krajů jsou stanoveny především v zákoně č. 129/2000 Sb., o krajích. Je jim garantována nezávislost při nakládání s vlastním majetkem, sestavování rozpočtu a hospodaření.

V rámci samostatné působnosti vedle hospodaření s vlastním majetkem a tvorby rozpočtu kraje zpracovávají koncepcce

⁵ Ministerstvo vnitra ČR – Veřejnoprávní smlouvy, <http://www.mvcr.cz/odk2/clanek/verejnopravni-smlouvy-159710.aspx>

a strategie pro všestranný rozvoj území kraje, mají právo se vyjadřovat k návrhům státních orgánů, které se dotýkají jejich působnosti. Zastupitelstva vyšších územních samosprávných celků mohou Poslanecké sněmovně podávat návrhy zákonů. Vykonávají zřizovatelské funkce zejména ve vztahu ke školským a zdravotnickým zařízením a ústavům sociální péče, poskytují granty a vykonávají agendu související s čerpáním prostředků ze strukturálních fondů.

V přenesené působnosti vykonávají kraje státní správu svých obvodů například kontrolou vedení matričních knih, poskytováním informací oprávněným subjektům z evidence obyvatel nebo registrací dobrovolných svazků obcí. Provádí dozor nad výkonem přenesené působnosti obcí, přezkoumávají rozhodnutí ve věcech přestupků a jiných správních deliktů, poskytují metodickou pomoc. Provádí státní správu na úseku pohřebnictví, veřejných sbírek, ochrany přírody a krajiny, ochrany evropsky významných lokalit, na úseku obchodování s ohroženými druhy zvířat, posuzování vlivů na životní prostředí a státní správu na úseku odpadů.

Ve věci školství přezkoumávají rozhodnutí ředitelů škol a školských zařízení. Dále vykonávají sociálně-právní ochranu, což vyplývá z §4 zákona č. 359/1999.

Pro ilustraci demografických údajů krajů slouží tabulka č. 1. Jsou z ní patrné násobné rozdíly jak v rozloze, tak počtu obcí. V případě počtu obyvatel můžeme použít jako referenční hodnotu milion obyvatel. Tu přesahují vedle hl. m. Prahy ještě tři další kraje – Středočeský, Moravskoslezský a Jihomoravský. Nejméně obyvatel žije v krajích s nejmenší rozlohou – Karlovarském a Libereckém.

Podle hustoty zalidnění je zcela logicky nejhustěji osídleným místem hlavní město Praha s počtem 2 267 obyvatel na km². Nadprůměrnou hustotu vykazuje také Moravskoslezský kraj – 223 obyvatel/km². Středočeský kraj, ač nejlidnatější je v tomto porovnání až na devátém místě díky své rozlehlosti. Nejmenší hustotu obyvatel naopak shledáváme v Jihočeském kraji – 63 obyvatel/km².

Signifikantní je i pořadí krajů podle počtu obcí na jejich území. Opět lze nalézt nejvíce obcí na území Středočeského kraje, a to 1 144. S výrazným odstupem pak v kraji Vysočina 704 obcí, přičemž nad 600 obcí je ještě v Jihomoravském a Jihočeském kraji. Nejméně obcí je analogicky v nejmenších krajích, a to v Karlovarském a Libereckém.

Tabulka 1 - Vybrané demografické údaje krajů ČR, stav k 31. 12. 2016

Česká republika / Kraje	Rozloha v km ²	Počet obyvatel	Hustota osídlení (obyv./km ²)	Počet obcí
Hl. m. Praha	496,1	1 124 473	2 267	1
Středočeský	11 016,10	1 287 098	117	1 144
Jihočeský	10 058,00	628 925	63	624
Plzeňský	7 561,00	555 265	73	501
Karlovarský	3 314,30	286 898	87	134
Ústecký	5 334,60	808 813	152	354
Liberecký	3 163,40	431 244	136	215
Královéhradecký	4 759,00	542 680	114	448
Pardubický	4 518,90	507 252	112	451
Vysočina	6 795,60	503 580	74	704
Jihomoravský	7 195,10	1 168 291	162	673
Olomoucký	5 266,90	631 830	120	402
Zlínský	3 963,00	582 705	147	307
Moravskoslezský	5 427,60	1 211 825	223	300
Česká republika	78 869,70	10 270 879	130	6 258

Zdroj: Ministerstvo vnitra ČR

4

LIDÉ VE VEŘEJNÉ SPRÁVĚ

4.1

Volení zástupci obce

Občané se mohou podílet na chodu své obce zejména prostřednictvím komunálních voleb. Ty se vyhlašují každé 4 roky a právo zvolit si své zástupitele mají všichni občané, kteří v den voleb dosáhli věku 18 let a mají v obci trvalý pobyt. Stejně podmínky platí v případě práva být zvolen, nemá-li osoba navíc omezenou svéprávnost k výkonu volebního práva nebo nemá-li omezenou osobní svobodu z důvodu výkonu trestu odnětí svobody. Právo volit mají také státní občané jiných států, jimž volební právo přiznává mezinárodní smlouva. V praxi se jedná o občany ze zemí EU, kteří mají v dané obci zřízený trvalý pobyt.

Zastupitelstvo obce

Podle počtu obyvatel a velikosti území obce je ve volbách do zastupitelstev obcí, měst a městských částí voleno 5 – 55 kandidátů, kteří utvoří zastupitelstvo a jako kolektivně rozhodují o věcech v samostatné působnosti obce.⁶

Rada obce

Výkonným orgánem obce, který realizuje úkoly zastupitelstva je rada obce v čele se starostou. Rada má mezi 5 – 11 členy, přičemž počet musí být vždy lichý. Někteří radní mohou být pro výkon své funkce uvolněni ze svého občanského zaměstnání. V obcích, kde má zastupitelstvo méně než 15 členů, se rada obce nevolí a její pravomoci přechází přímo na starostu a zastupitelstvo.

Starosta

Starostu, který zastupuje obec navenek, a místostarostu, volí zastupitelstvo obce ze svých řad. Starosta současně stojí v čele

obecního úřadu. Odpovídá za informování veřejnosti. V obcích, kde není zřízena funkce tajemníka obecního úřadu, zabezpečuje výkon přenesené působnosti. Rada obce mu typicky svěřuje záležitost v samostatné působnosti.

Vzdělání zastupitelů obcí

V polovině roku 2016 proběhl informativní průzkum k analýze vzdělávacích potřeb na úrovni obecních samospráv. Údaje poskytlo přes 3 000 komunálních zastupitelů, což mu dává vysokou vypovídající hodnotu.

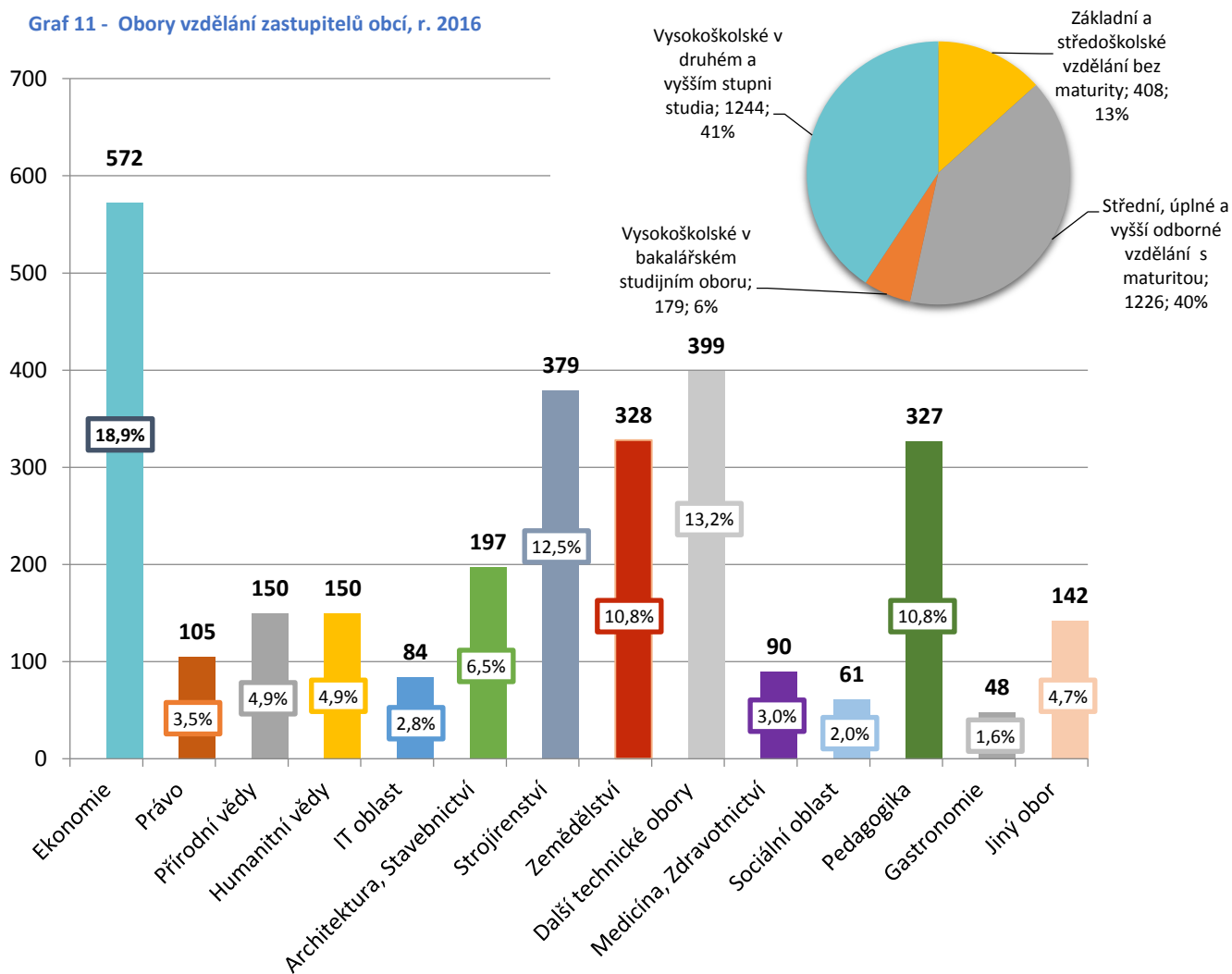
Shromážděná data odhalila velké skupiny zastupitelů se středním a vysokoškolským vzděláním, které zároveň poukázaly na široké spektrum specializací (graf č. 11)

Nejvyšší zastoupení zaznamenáváme u ekonomických oborů (téměř 19 %), velkou skupinu tvoří technická odvětví (strojírenství, zemědělství) a pedagogika. Toto rozdělení nezohledňuje stupeň vzdělání v daném oboru.

Vedle oboru vzdělání zjišťoval průzkum nejvyšší dosažené vzdělání zastupitelů obcí v závislosti na velikost obce. Při pohledu na výsledky jsou mezi velikostními kategoriemi patrné rozdíly. Lze říci, že respondenti z větších obcí uváděli v průměru vyšší dosažené vzdělání. Trend úrovně nejvyššího dosaženého vzdělání tak roste úměrně s velikostí obce (graf č. 12). Ve spojení s informací o oboru vzdělání se potvrdil vysoký podíl zemědělsky kvalifikovaných představitelů obcí do 1 000 obyvatel, což je do značné míry determinováno tradičními venkovskými podmínkami. Opačný trend panuje v oblasti medicínských, právních a přírodovědných oborů, které se vyskytují ve zvýšené míře u představitelů samospráv s počtem obyvatel nad 40 000.

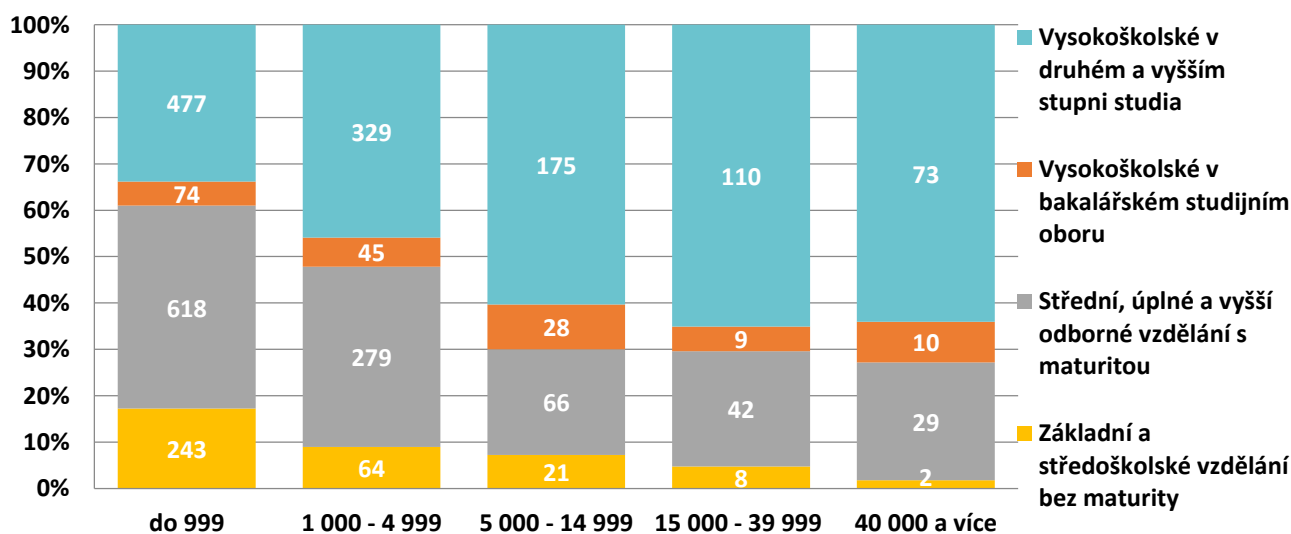
⁶ Blíže k orgánům obce zákon č. 128/2000 Sb., o obcích

Graf 11 - Obory vzdělání zastupitelů obcí, r. 2016

Zdroj: Ministerstvo vnitra ČR, Analýza vzdělávacích potřeb v oblasti finančního řízení na úrovni obecních samospráv a návrh vzdělávacích aktivit, 2016

Graf 12 - Dosažené vzdělání zastupitelů obcí, r. 2016

Zdroj: Ministerstvo vnitra ČR, Analýza vzdělávacích potřeb v oblasti finančního řízení na úrovni obecních samospráv a návrh vzdělávacích aktivit, 2016

4.2

Volení zástupci kraje

Vedle komunálních voleb jsou oddělenou součástí systému zastupitelské demokracie volby krajské. Též se konají každé čtyři roky, věková hranice pro aktivní i pasivní volební právo je shodně 18 let v den voleb.

Zastupitelstvo kraje

Velikost krajského zastupitelstva se odvíjí podle počtu obyvatel daného kraje. Nejpočetnější jsou s 65 zastupiteli ve Středočeském, Jihomoravském Moravskoslezském kraji. 55 zastupitelů má Olomoucký, Ústecký a Jihočeský kraj. Ostatní mají 45 krajských zastupitelů. Tento orgán rozhoduje ve věcech samostatné působnosti.

Rada kraje

Rada kraje je výkonným orgánem kraje ve věcech v samostatné působnosti. Tvoří ji hejtman, jeho náměstci a další radní. Počet radních je stanoven zákonem. Pro kraje do 600 000 obyvatel je to 9, větší mají 11 členů.

Hejtman

Hejtmana a jeho náměstkyni volí ze svých řad zastupitelstvo kraje. Hejtman zastupuje kraj navenek. Může zřídit zvláštní orgány pro výkon přenesené působnosti.

4.3

Krajské a senátní volby

Na podzim roku 2016 proběhly volby do zastupitelstev 13 krajů. V Praze se nevolilo, neboť volby do zastupitelstva hlavního města Prahy podléhají pravidlům voleb do obecních zastupitelstev. Současně s nimi byly vyhlášeny volby do Senátu Parlamentu ČR.

Volby do Senátu proběhly v termínech 7. – 8. října 2016, druhé kolo 14. – 15. října 2016. Volby do zastupitelstev krajů

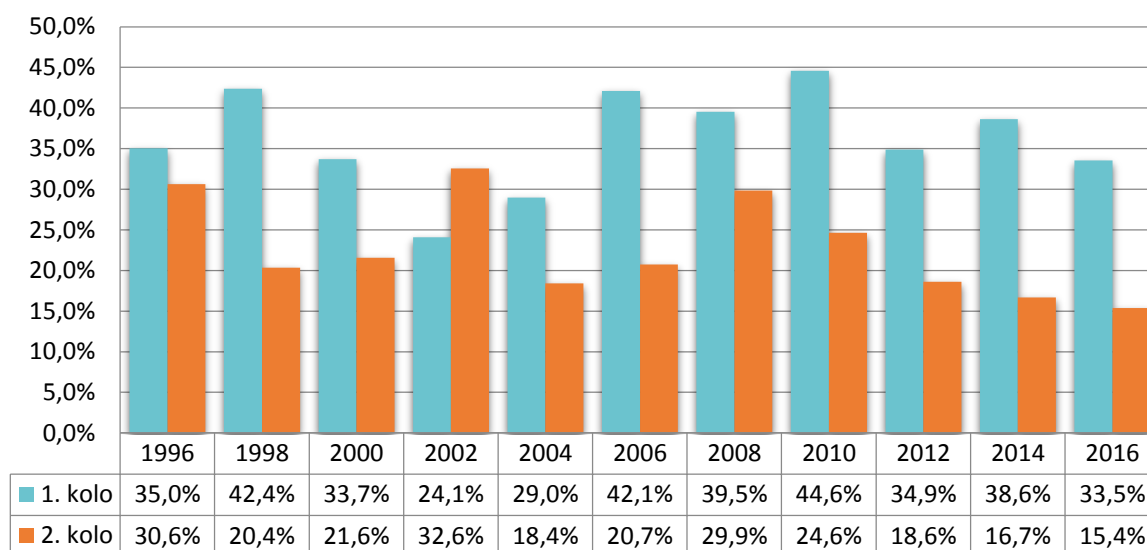
se uskutečnily souběžně s prvním kolem senátních voleb. Krajská zastupitelstva se obměňují jednou za čtyři roky, složení Senátu se z 1/3 mění každé dva roky. V případě senátních voleb se jedná o volby silně personalizované, což zapříčiňuje pestrou diverzitu členů Senátu. V současné době je Senát tvořen senátory z 21 různých politických uskupení.

Volby krajské jsou naopak daleko více stranické, strany připravují jmenné kandidátky s počtem kandidátů adekvátnímu počtu volených mandátů. Krajským volbám zpravidla vévodí místně příslušná témata a problematiky, ale rezonovat mohou i témata celostátní. Nejčastěji se jedná o infrastrukturu, investice, ale také o školství či zdravotnictví. V posledních letech je běžným jevem, že do krajských voleb zasahují témata, která nemají s regionální politikou příliš společného, respektive kraje nedisponují pravomocí do těchto záležitostí přímo zasahovat. Signifikantním tématem byla problematika migrace a migrační politiky ČR. Některé subjekty si tuto problematiku vetkly přímo do svého názvu.

Volební účast

Pokračujícím fenoménem, který se pojí se senátními volbami, je poměrně nízká voličská účast (viz graf č. 13 níže). Tento trend pozorujeme od voleb z roku 1996. Zejména druhé kolo senátních voleb je voliči opomíjeno. V roce 1996 přišlo ve druhém kole k volebním urnám 30 % voličů v roce 2016 je to už o patnáct procent méně. Sestupný trend je patrný zejména od roku 2008. Avšak setrvalý trend spojený s první kolem senátních voleb už není spojován s kolem druhým. V rámci prvního kola senátních voleb je účast konstantní a kolísá kolem 35 %, zatímco v kole druhém se účast voličů propadá stále, až na výjimky. Důvodem nízké participace občanů na druhém kole senátních voleb může být fakt, že z prvního kola vzejde již velmi silný kandidát. Dále ti, jejichž kandidát nepostoupil, nemají motivaci dále participovat, pokud nemají zájem o tzv. negativní hlasování.

Graf 13 - Vývoj volební účasti v senátních volbách, r. 1996-2016

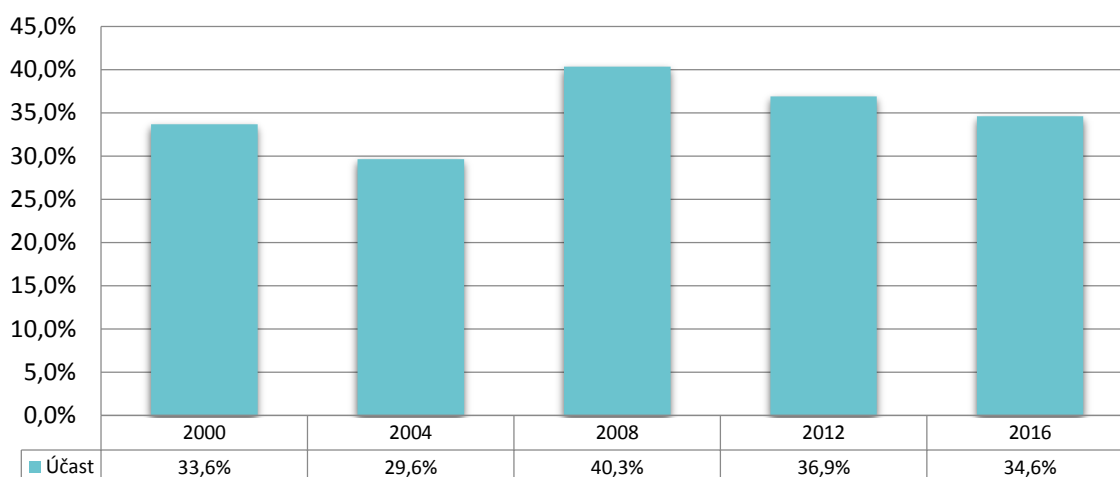
Zdroj: Český statistický úřad

Nejnižší účast v rámci krajských voleb byla v loňském roce v Ústeckém kraji (28 %) a naopak největší účast byla v kraji Zlínském (38 %). V senátních volbách přišlo nejméně voličů kurnám v Mostě, kde v prvním kole hlasovalo přibližně 25 % oprávněných voličů a v kole druhém 10 %. Nejvyšší volební účast byla v prvním kole v Brně a ve druhém kole na Praze 6. Volební účast je konstantní a pohybuje se kolem 35 %, pouze v roce 2004 klesla účast pod 30 % a naopak v roce 2008 se účast vyšplhala na 40 %.

Volby v obvodu č. 4 – Most byly později Nejvyšším správním soudem ČR označeny za neplatné a opakovaly se v lednu 2017.

Graf č. 14 zobrazuje volební účast od zavedení krajů a prvních voleb do krajských zastupitelstev v roce 2000. Účast se s malými výkyvy pohybuje kolem 35 %.

Graf 14 - Vývoj volební účasti ve volbách do krajských zastupitelstev, r. 2000-2016

Zdroj: Český statistický úřad

Politické subjekty

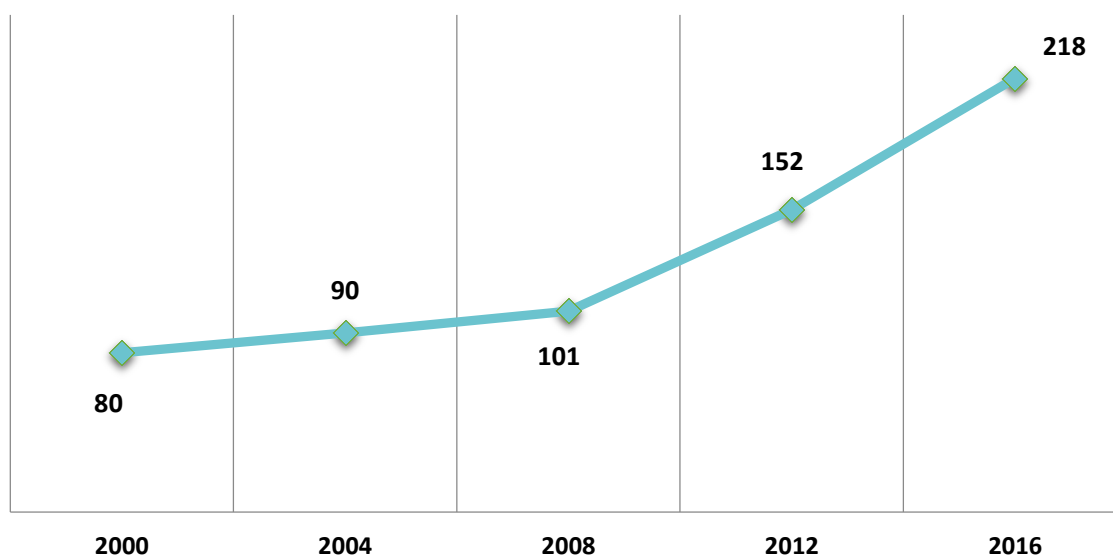
Prostřednictvím různých politických subjektů občané využívají své pasivní volební právo, respektive právo být volen. Od vzniku krajů a prvních krajských voleb v roce 2000 se počet subjektů sestavujících kandidátní listiny zvětšil zhruba dva a půlkrát z 80 kandidujících subjektů v roce 2000 na 218 politických uskupení kandidujících v krajských volbách v roce 2016. Strmý nárůst vůle participovat na správě krajských záležitostí lze vyzorovat v roce 2012, kdy skokově vzrostl počet politických subjektů na 152.

Z teoretického hlediska je patrný stoupající počet kandidujících stran, jenž může být dán faktem, že v době zřízení krajů kandidovaly zejména tradiční strany, jež měly personální a programové zajištění. Zatímco v současné době kandiduje mnoho regionálních subjektů pouze v jednotlivých krajích. Vznikají tak uskupení, jež jsou specializována na problematiku konkrétního kraje (například Naše Pardubice) a politické ambice jsou spojené pouze s regionální tematikou, ale také kandidují recesistická uskupení, či strany minorit (například Moravané, Romska

demokratická strana apod.). Například v povolebních koalicích kraje Libereckého, Královehradeckého, Pardubického, Jihomoravského a Kraje Vysočina zasedli uskupení, jež odvozují svou činnost právě od konkrétního kraje jeho problémů a specifík. Post hejtmana mají regionální strany pouze v případě Libereckého kraje.

Ve volbách v roce 2016 se ke zmíněné příčině nárůstu přidává ještě vliv fenoménu migrace. Z dat ČSÚ vyplývá, že kandidovalo mnoho uskupení, jež si zmíněný fenomén včlenily přímo do svého názvu. Téma migrace bylo velice důležitým, ale z podstaty věci jde spíše o problematiku, kterou se přednostně zabývají centrální instituce. Tudíž jsou obdobná témata validní ve volbách do centrálních institucí. Migrace jako téma se tak i ve výsledcích ukázalo jako marginální. Obecně mají v krajských volbách výhodu parlamentní politické strany, které jsou pro voliče čitelné a mají s nimi již zkušenost. Naopak neparlamentní uskupení musí více investovat do předvolební kampaně či nominovat obecně široce známou osobnost s voličským potenciálem.

Graf 15 – Vývoj počtu stran kandidujících v krajských volbách, r. 2000–2016

Věkové složení

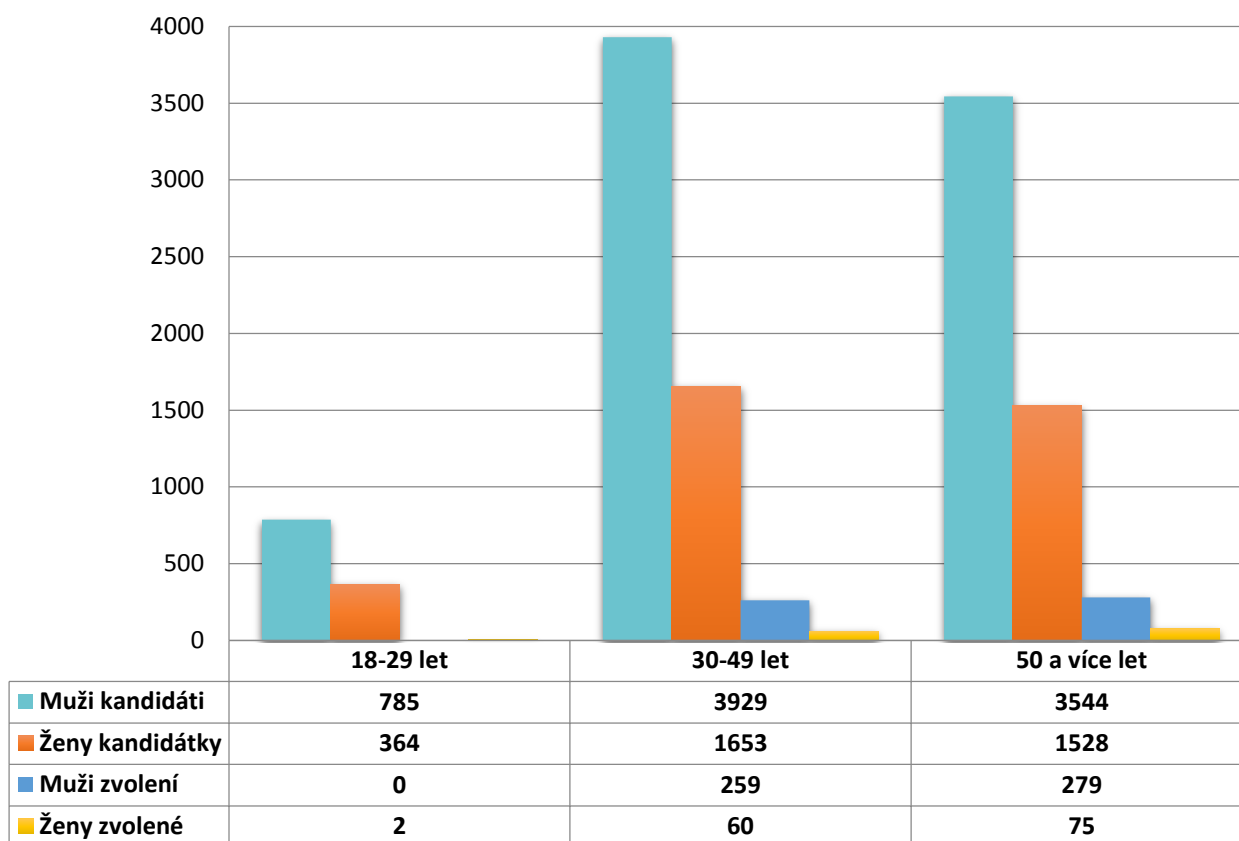
Následující graf č. 16 ukazuje věkové a genderové složení zvolených kandidátů do krajských zastupitelstev. Je patrné, že drtivá většina krajských zastupitelů je starší 30 let. Zastupitelů mladších než 30 let je minimum, respektive pouze dva. Zbytek nových zastupitelů je relativně rovnoměrně rozděleno mezi věkové skupiny 30 – 49 let a 50 a více let. Zatímco u nejmladších zastupitelů dominují ženy, tak v ostatních věkových kategoriích převažují muži v poměru zhruba 4:1. Ve volbách byl zvolen každý 15. kandidát a každá 26. kandidátka.

Nejmladší kandidátce v krajských volbách bylo 21 let a pocházela z Ústeckého kraje, zatímco

nejstaršímu kandidátovi bylo 73 let a pocházel z kraje Plzeňského. V senátních volbách bylo nejmladšímu zvolenému senátorovi 44 let (Brno) a dvěma nejstarším 68 let (Praha 6, Ústí nad Labem). V případě Senátu je třeba upozornit, že pasivní volební právo stanovuje pro zvolení hranici 40 let.

Jedním z detailnějších rozdílů krajských a senátních voleb v roce 2016 je číslo platných odevzdaných hlasů. Zatímco v senátních volbách bylo odevzdáno v prvním kole 95,6 % platných hlasů a ve druhém kole 99,2 %, tak v krajských volbách bylo odevzdáno 98,3 % platných hlasů.

Graf 16 – Kandidáti v krajských volbách a zvolení zastupitelé, věkové a genderové složení, r. 2016

Zdroj: Český statistický úřad

4.4

Úředníci a další zaměstnanci

V následující kapitole je představena problematika zaměstnanců obcí, krajů a hlavního města Prahy. Předem je nutné poznamenat, že zaměstnanci nejsou míněni pouze úředníci. Mezi zaměstnanci jsou úředníci vykonávající správní agendy, ale také zaměstnanci vykonávající i jiné činnosti (personální, účetní, technické, apod.)

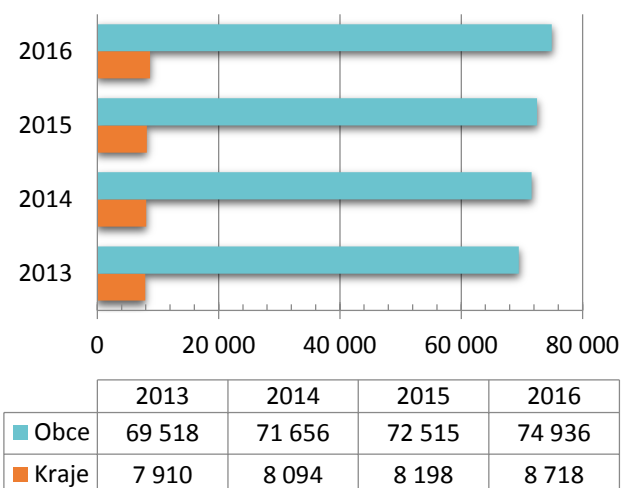
V grafu č. 17 je znázorněn vývoj počtu zaměstnanců obcí a krajů mezi lety 2013 – 2016. V roce 2016 se dařilo naplňovat tabulková místa, proto došlo ke skokovému nárůstu podobně, jako v roce 2013.

Graf č. 18 níže zobrazuje počet zaměstnanců krajů a hlavního města Prahy. Jak je z grafu patrné hlavní město má sice nejvíce zaměstnanců, ale toto číslo je do určité míry podmíněno jeho specifickým postavením. Většina krajů se svou velikostí pohybuje v rozmezí 400-600 zaměstnanců. Mezi větší kraje patří Jihomoravský kraj, Moravskoslezský kraj a Středočeský kraj.

Obce zaměstnávají 74 936 zaměstnanců, což sice v průměru vychází na 12 zaměstnanců na jednu obec, ovšem 745 obcí v České republice má jednoho nebo žádného zaměstnance. Největšími zaměstnavateli jsou v tomto ohledu statutární města.

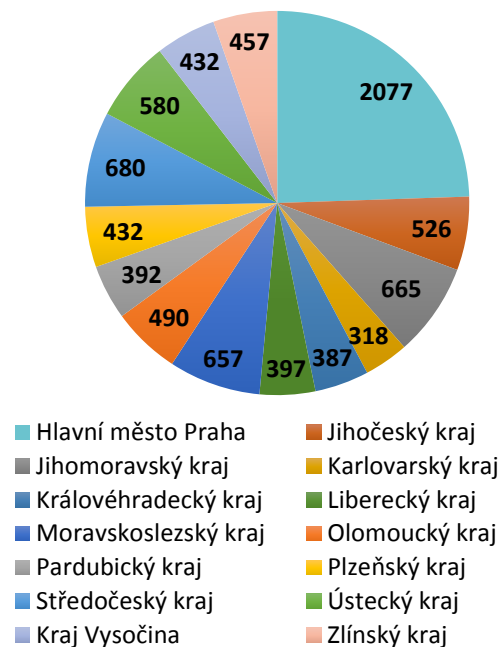
Průměrný plat v roce 2016 zaznamenal nejvyšší meziroční růst za poslední 4 roky, a to jak v případě zaměstnanců obcí, tak krajů. Vedle posunu do vyšších platových stupňů má značný podíl na navýšení průměrného platu také plošné navýšení základu platu učiněné k 1. listopadu 2015 a částečně i k 1. listopadu 2016. Z výše uvedených důvodů vzrostly sumární výdaje na platy zaměstnanců obcí a krajů více, než v předchozích letech – viz graf č. 20.

Graf 17 - Počet zaměstnanců obcí a krajů ČR, r. 2016

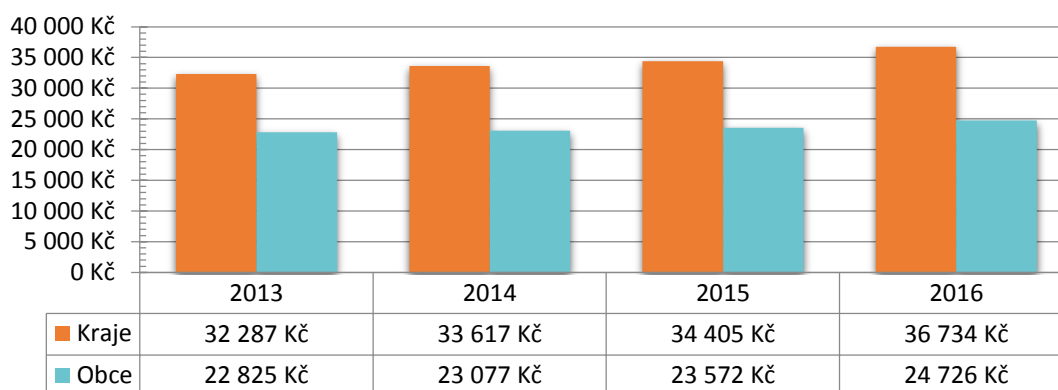
Zdroj: Ministerstvo financí ČR

Graf 18 - Počet zaměstnanců krajů ČR a Hlavního města Prahy, r. 2016

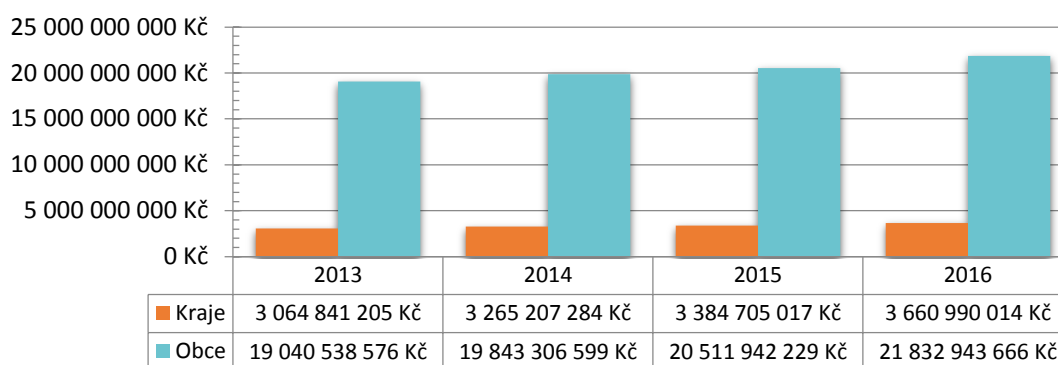
Zdroj: Ministerstvo financí ČR

Graf 19 - Průměrný plat zaměstnanců obcí a krajů ČR, r. 2013 - 2016

Zdroj: Ministerstvo financí ČR

Graf 20 – Výdaje na platy zaměstnanců obcí a krajů ČR - celkem za r. 2016

Zdroj: Ministerstvo financí ČR

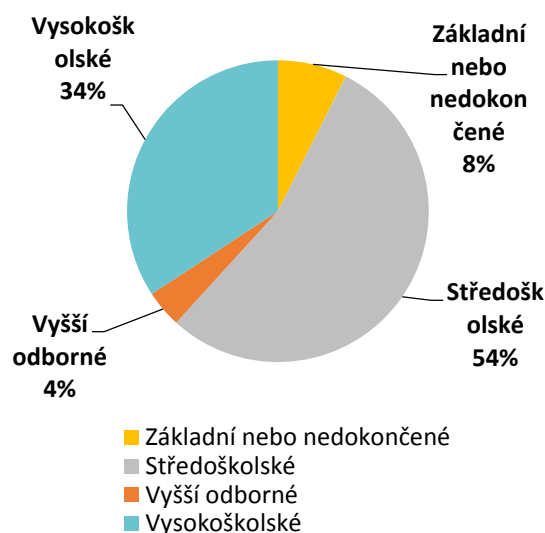
Vzdělání zaměstnanců obcí

Ministerstvo vnitra realizovalo průzkum v otázce vzdělanostní struktury zaměstnanců obcí II. a III. typu. Bylo zjištěno, že v roce 2016 mělo vyšší odborné vzdělání 2 425 zaměstnanců a vysokou školu ať už ve stupni bakalářském, magisterském, či doktorském celkem 20 842 zaměstnanců obcí. Středoškolsky vzdělaní zaměstnanci tvořili polovinu všech zaměstnanců (33 080). A 4 523 zaměstnanců mělo dokončené, nebo zčásti dokončené základní vzdělání. Jedná se typicky o sezonní pracovníky a pracovníky vykonávající technické práce.

Věková a genderová struktura (graf č. 22) ukazuje na převahu žen a celkově silné věkové kategorie 41 až 50 let a 51 až 60 let. Obecně lze říci, že poměr žen a mužů je 2:1. Vzhledem k vyšší hranici odchodu do důchodu muži naopak lehce dominují ve věkové kategorii 61 a více let.

Nejčastěji je zaměstnanec u obecního úřadu zaměstnán 14 let a je narozen v roce 1973. Výjimkou nejsou ani pracovníci, kteří pro obec pracují více jak 40 let. V takových případech jde v 85 % o ženy.

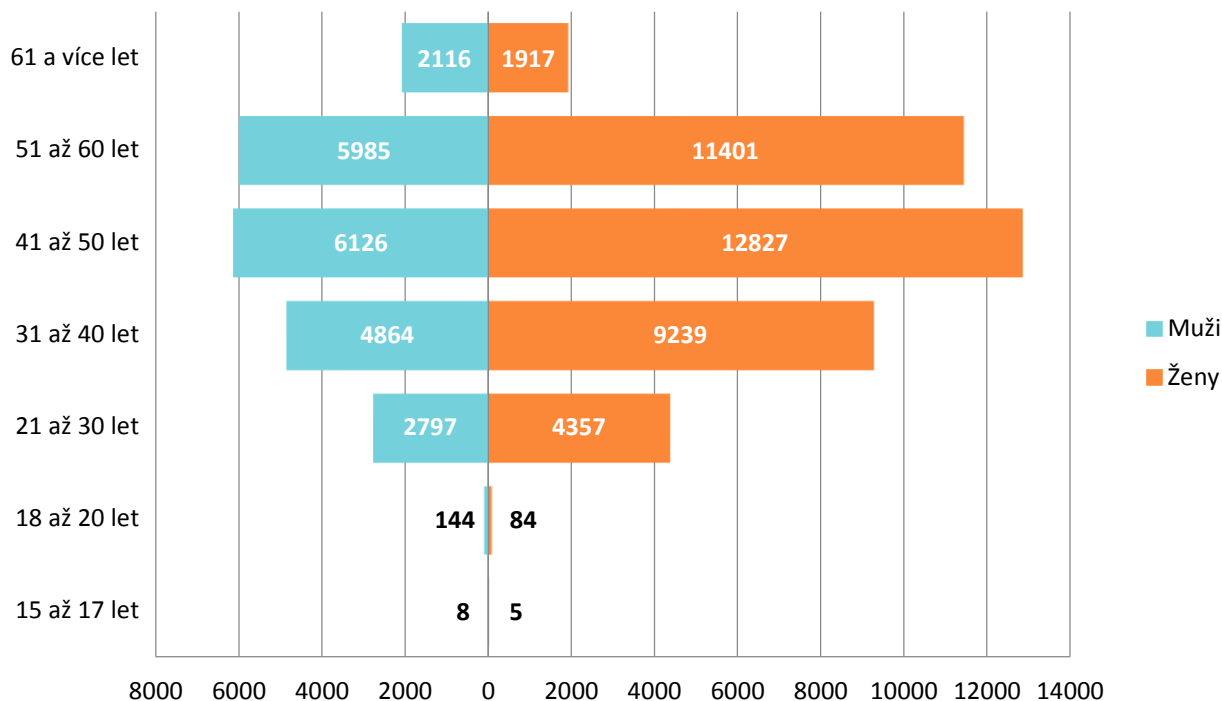
Graf 21 - Struktura vzdělání zaměstnanců obcí II. a III. typu, r. 2016

Zdroj: Ministerstvo financí ČR, Informační systém o platech

126 zaměstnanců pracuje na obecním úřadě déle než 40 let. Nejvíce jich najdeme v Benešově, kde jich je 10 a v Brně, kde je těchto dlouhodobých zaměstnanců 7.

Graf 22 - Věková struktura zaměstnanců obcí II. a III. typu, r. 2016

Zdroj: Ministerstvo financí ČR, Informační systém o platech

4.5

Státní služba

Státní služba je popsána v zákoně č. 234/2014 Sb., o státní službě (dále jen „zákon o státní službě“), jež stanovuje zásady a elementární hodnoty s cílem zvýšit výkonnost státní správy. Zákon definuje meze vzájemného působení mezi politickou a úřednickou úrovní, zavádí pravidla pro vzdělávání státních zaměstnanců, zajišťuje profesionalizaci a stabilizaci státní správy zlepšením odbornosti státní správy a vybudováním spravedlivého a transparentního systému odměňování.

Jedním z hlavních cílů zákona o státní službě je zajištění nezávislé a profesionální státní správy. Subjektem státní správy jsou státní zaměstnanci, kteří vykonávají ve správních úřadech státní správu a další fyzické osoby, o kterých hovoří zákon. Tento zákon se netýká

členů vlády, jejich poradců, náměstků člena vlády a zaměstnanců, jejichž pracovní náplň není státní službou – například pomocné a manuální práce, ti se i nadále řídí zákoníkem práce.

Právní úprava státní služby

Zákon o státní službě upravuje zejména právní poměry státních zaměstnanců vykonávajících ve správních úřadech státní správu a představuje významný krok k zavedení stabilní a profesionální státní správy. Mimo jiné zavádí pravidla pro zvýšení motivace perspektivních a vysoce kvalifikovaných státních zaměstnanců, jakož i státních zaměstnanců dosahujících mimořádné výsledky při výkonu služby. Věcným garantem za implementaci zákona o státní službě je

Ministerstvo vnitra – sekce pro státní službu. Zákon byl vyhlášen ve Sbírce zákonů České republiky dne 6. listopadu 2014 a jeho plná účinnost nastala k 1. lednu 2015. V roce 2016 bylo přijato celkem 8 novel služebního zákona.

Postup implementace zákona o státní službě

V souvislosti s naplňováním zákona o státní službě bylo v průběhu roku 2016 vydáno 5 služebních předpisů a 3 metodické pokyny náměstka ministra vnitra pro státní službu. Prostřednictvím služebních předpisů náměstka ministra vnitra pro státní službu byla například stanovena hodnotící kritéria pro potřeby služebních míst státních tajemníků a personálního ředitele sekce pro státní službu, dále další požadavky pro služební místa státních tajemníků v ministerstvech a v Úřadu vlády, byl vydán služební předpis, kterým se stanoví pravidla pro práci v Informačním systému o státní službě a užívání jeho funkcionalit státními zaměstnanci sekce pro státní službu a v neposlední řadě byl novelizován služební předpis, kterým se stanoví postup při provádění služebního hodnocení státních zaměstnanců. Vydanými metodickými pokyny náměstka ministra vnitra pro státní službu byly stanoveny podrobnosti ke změnám služebního poměru, pravidla pro zpracování návrhu systemizace služebních a pracovních míst ve služebním úřadu s účinností od 1. ledna 2017 a rovněž byly stanoveny podrobnosti kárné odpovědnosti státních zaměstnanců a kárného řízení.

Do 30. června 2016 byla vyhlášena výběrová řízení na všechna služební místa ředitelů odborů a vedoucích oddělení. Zákon o státní službě rovněž předpokládal dokončení výběrových řízení na služební místa vedoucích služebních úřadů, náměstků pro řízení sekce a ředitelů sekce, což bylo také splněno. Současně proběhla výběrová řízení na volná služební místa „řadových“ státních zaměstnanců tak, aby byl zajištěn řádný výkon služby ve služebních úřadech. V neposlední řadě pokračoval proces realizace úřednických zkoušek a dokončení pátého modulu

Informačního systému o státní službě věnovaného systemizaci služebních úřadů.

Údaje o státní službě

Ve všech 230 služebních úřadech bylo v roce 2016 celkem systemizováno 76 726 služebních a pracovních míst, z tohoto počtu bylo 69 504 míst služebních a 7 222 míst pracovních. Z celkového počtu bylo jako služební místa představených systemizováno celkem 9 935 a jako pracovní místa vedoucích celkem 354 míst. K 1. červnu 2016 se zvýšil počet služebních úřadů z 229 na 230, a to vznikem Agentury pro podnikání a inovace.

Tabulka 2 - Souhrnná data k systemizaci služebních a pracovních míst k datu 31. 12. 2016

Počet služebních míst představených	9 935
Počet služebních míst představených se stanoveným vzděláním magisterského studijního programu (tj. od 12. platové třídy)	7 945
Počet služebních míst ostatních státních zaměstnanců	59 569
Počet služebních míst ostatních státních zaměstnanců se stanoveným vzděláním magisterského studijního programu (tj. od 12. platové třídy)	16 182
Objem prostředků na platy služebních míst	25 991 923 247 Kč
Počet služebních míst s požadavkem státního občanství	3 642
Počet služebních míst se zákazem konkurence	69
Počet pracovních míst vedoucích	354
Počet pracovních míst vedoucích se stanoveným vzděláním magisterského studijního programu (tj. od 12. platové třídy)	209
Počet pracovních míst ostatních zaměstnanců	6 868
Počet pracovních míst ostatních zaměstnanců se stanoveným vzděláním magisterského studijního programu (tj. od 12. platové třídy)	925
Objem prostředků na platy pracovních míst	2 351 425 461 Kč

Počet pracovních míst s požadavkem státního občanství	266
Počet pracovních míst se zákazem konkurence	13

Zdroj: Ministerstvo vnitra ČR, sekce pro státní službu

Informační systém o státní službě

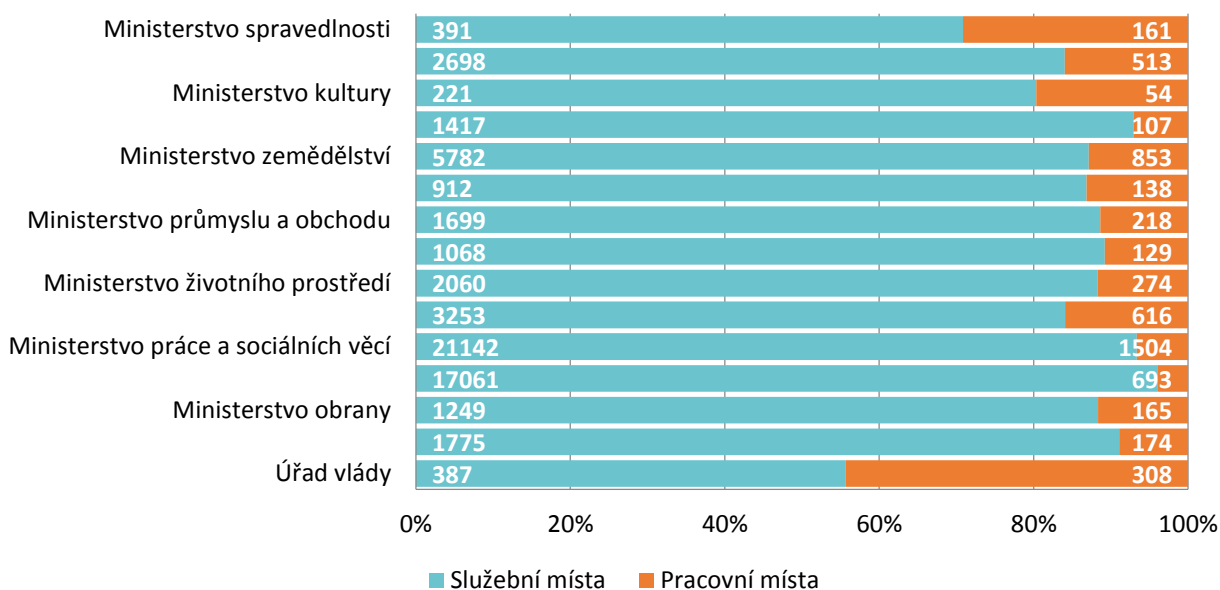
Vzhledem k požadavku transparentnosti a snazší dostupnosti informací, týkajících se státní služby byl spuštěn Informační systém o státní službě (ISOSS). Rok 2016 byl věnován jeho dalšímu rozvoji, zvyšování uživatelského komfortu a také organizaci úřednických zkoušek. Ve vstupním rozhraní pro veřejnost je možné se přihlásit na úřednickou zkoušku, prohlížet evidenci obsazovaných služebních míst, či prohlížet evidenci již proběhlých úřednických zkoušek. V seznamu obsazovaných služebních míst je možné prohlížet detailní popis pozice, která je obsazována, například jsou zde údaje o platové třídě, úvazku, pojmenování pozice, nutné vzdělání, pracovní náplň, stupeň utajení apod. V rámci evidence provedených úřednických zkoušek je možné vyhledávat dle příjmení. Je možné procházet údaje o tom, kdy se zkouška uskutečnila, kdo tvořil zkušební komisi, jaký byl obor služby a jméno státního

zaměstnance. Do konce roku 2016 bylo v ISOSS evidováno na 64 tisíc státních zaměstnanců, uveřejněno 22 670 výběrových řízení.

Procentuální poměr mezi služebními a pracovními místy je na většině resortů obdobný. Ze statistiky vybočuje pouze Úřad vlády, který má relativně vyrovnaný poměr mezi pracovními a služebními místy. Nad průměrem ještě vyčnívá Ministerstvo spravedlnosti. Další resorty mají počet pracovních míst pod 20 %.

Co se týče poměru služebních a pracovních míst v rámci ústředních správních úřadů, je patrné, že poměr těchto dvou veličin je odlišný od trendu u resortů. U resortů je většinou poměr těchto míst podobný, zatímco u ústředních úřadů se jedná o větší odlišnosti. Například ČTÚ má pouze zaměstnance ve služebním poměru na služebních místech, nízký počet zaměstnanců v pracovním poměru má také Rada pro rozhlasové a televizní vysílání, jež má 41 služebních poměrů a pouze 4 pracovní poměry. Naopak Správa státních hmotných rezerv má pouze 40 % zaměstnanců ve služebním poměru, zatímco zbytek (60%) je v poměru pracovním.

Graf 23 - Skladba služebních a pracovních míst na jednotlivých resortech, stav k 1. 1. 2016

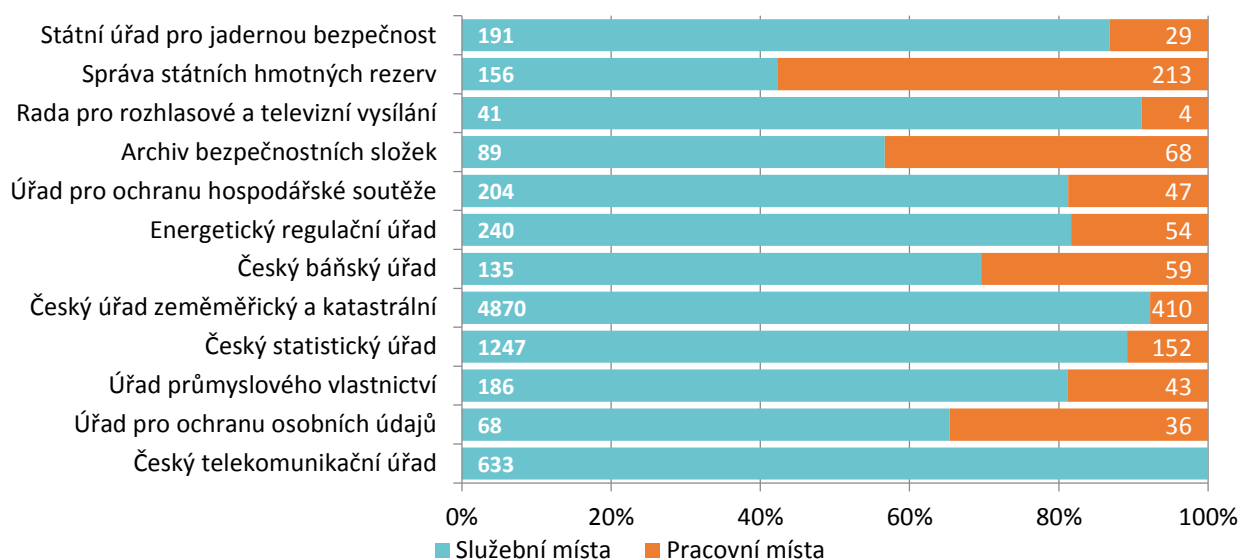

Zdroj: Ministerstvo vnitra ČR, sekce pro státní službu

Z grafu č. 25 je patrné, že největší počet zaměstnanců (22 646) má Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV). Je nutné si uvědomit, že součástí tohoto počtu jsou i zaměstnanci úřadů práce i České správy sociálního zabezpečení po celé republice. Výčet činností MPSV je tak obsáhlý, že je logický i vysoký počet zaměstnanců. Mimo jiné můžeme jmenovat pomoc v hmotné nouzi, sociální práce, úřady práce či důchodové pojištění. Vysoký počet zaměstnanců má i Ministerstvo

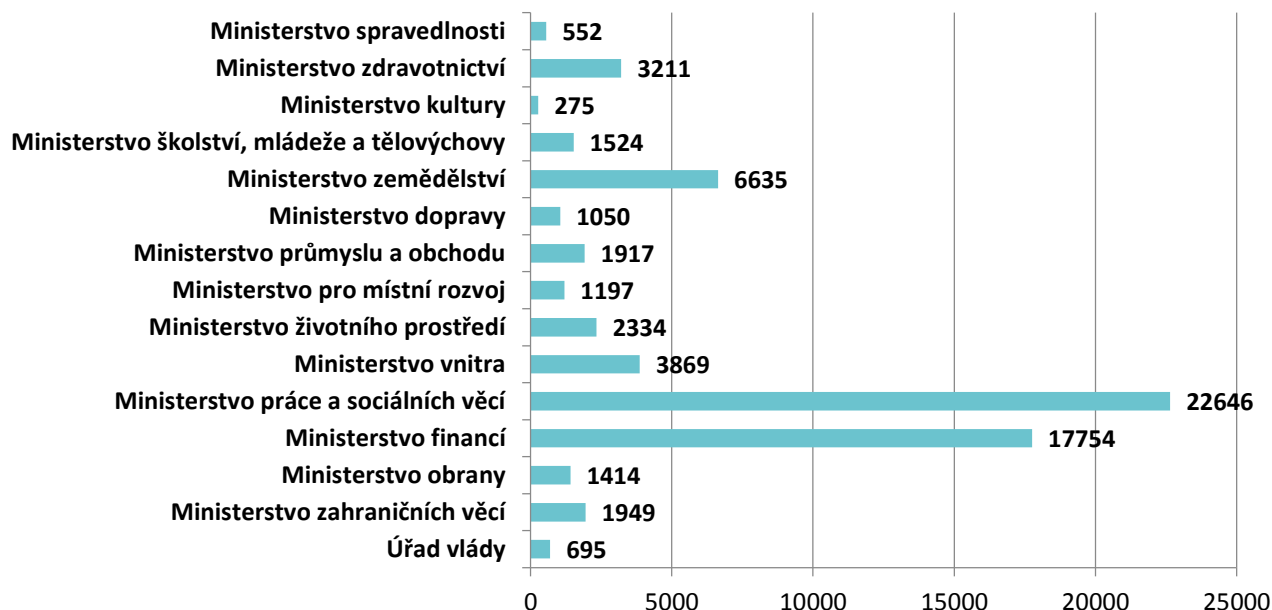
financí, které, stejně jako MPSV, má regionální pobočky finanční správy (Finanční úřady). Tato sféra je složena z krajských finančních ředitelství, dále je součástí finanční správy například daňový dohled. Na opačném pólu počtu zaměstnanců je Ministerstvo kultury (MK), Ministerstvo spravedlnosti a Úřad vlády. Tyto resorty mají počet zaměstnanců v řádu stovek. MK má dokonce méně než tři stovky zaměstnanců.

Graf 24 - Skladba služebních a pracovních míst v ústředních správních úřadech, stav k 1. 1. 2016

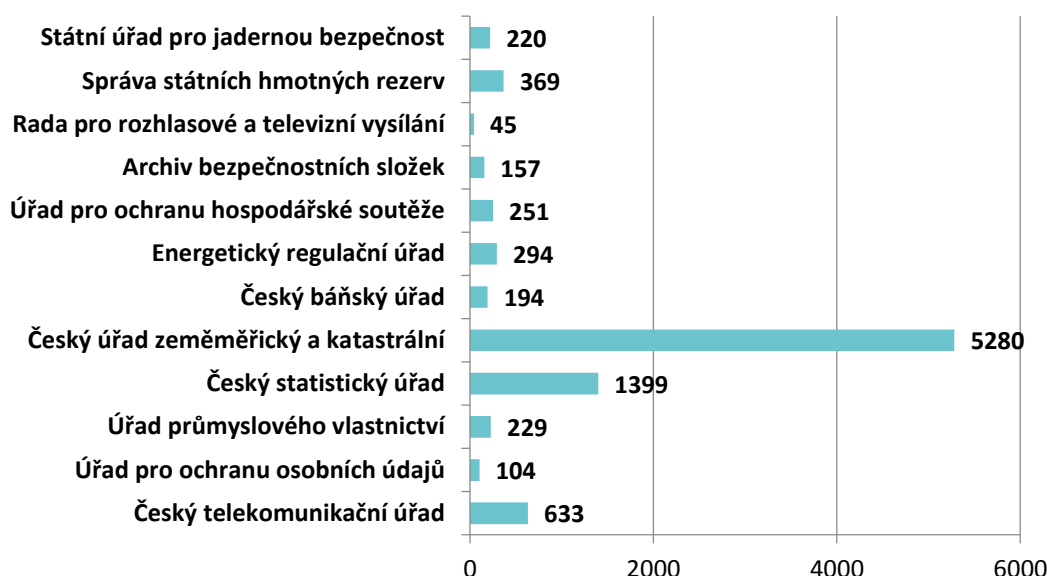
Zdroj: Ministerstvo vnitra ČR, sekce pro státní službu

Graf 25 - Systemizovaná místa resortů, stav k 1. 1. 2016

Zdroj: Ministerstvo vnitra ČR, sekce pro státní službu

Graf 26 - Systemizovaná místa na ústředních správních úřadech, stav k 1. 1. 2016

Zdroj: Ministerstvo vnitra ČR, sekce pro státní službu

Největší počet zaměstnanců v rámci systemizovaných míst na ústředních správních úřadech má Český úřad zeměměřický a katastrální, jenž má přes 5 280 zaměstnanců. Takto vysoký počet je dán tím, že ČZÚK má i své regionální pobočky na okresní bázi. Druhý v pořadí je Český statistický úřad, který má 1 399 systemizovaných míst. Zbylé ústřední úřady mají počet zaměstnanců v rozmezí několika stovek. Nejnižší počet systemizovaných míst je v Radě pro televizní a rozhlasové vysílání, jež má 45 těchto míst.

Za pozitivní dopad zákona o státní službě lze označit zájem o profesionalizaci státní správy. Na každé služební místo v rámci státní správy je ze zákona konáno výběrové řízení a po přijetí do služebního poměru je dbáno na další vzdělávání úředníků. Nezbytností pro setrvání ve služebním poměru je složení úřednické zkoušky. Výhledově se bude navyšovat počet úředníků ve služebním poměru, v kontextu možnosti krytí těchto výdajů ze strukturálních fondů EU.

Úřednická zkouška

Jedná se o zajištění úrovně vzdělanosti úředníků v rámci jejich oboru služby či odvětví, ve kterém jsou zaměstnáni. Povinně zkoušku vykonává každý, kdo byl přijat mezi úředníky po 1. lednu 2015. Z původního počtu 75 tis.

úředníků, jichž se dotýká služební zákon, 15 tis. úředníků zkoušku absolvovalo.

Zkouška se dělí na část obecnou a část zvláštní. Obecná část se skládá prostřednictvím testu. Z 300 otázek dostane uchazeč 30 otázek s odpověďmi a, b nebo c. Pro splnění této části je nutné správně zodpovědět 22 otázek. Zvláštní část je determinována oborem služby tak, aby bylo prověřeno, že je úředník vědomostně kompetentní pro danou pozici. Například se jedná o obory služby zeměměřictví, IT, systém veřejné správy, zahraniční vztahy a služba, zemědělství, finance, zaměstnanost, sociální pojištění apod.⁷

Termíny úřednických zkoušek jsou u většiny účastníků odvislé od jejich nástupu na pracoviště a také kapacitě zkušebního orgánu a komisí. Přihlášku nepodává úředník sám, ale podává svou žádost prostřednictvím oprávněného zaměstnance služebního úřadu, jenž má autorizovaný přístup do Informačního systému o státní službě (ISoSS). Případně se také může jednat o civilního uchazeče, který není zaměstnancem státu ani není

⁷ Nařízení vlády č. 106/2015 Sb. stanovuje celkem 79 různých oborů státní služby.

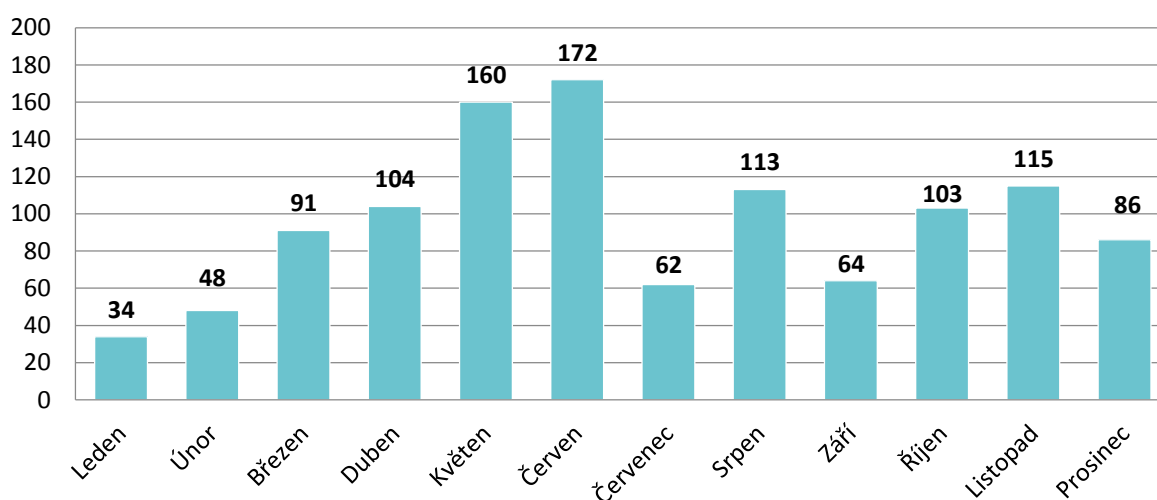
ve služebním poměru. V tomto případě si úřednickou zkoušku hradí sám.

V uplynulém roce proběhlo 1 152 termínů konání úřednických zkoušek. Obecnou část úřednické zkoušky vykonalo 14 844 uchazečů. Neúspěšných uchazečů bylo 56 a 140 uchazečů vykonalo zkoušku na vlastní náklady. Co se týče zvláštní části úřednické zkoušky, jež se řídí dle oboru služby, tu vykonalo 4 080 uchazečů a neúspěšných bylo 125. Zvláštní část si z vlastních nákladů hradilo

221 uchazečů. Neúspěšných uchazečů tak byly 3% u zvláštní zkoušky a 0,4% u obecné části.

Z grafu č. 27 je zřejmé, že nejvíce zkoušek se konalo v letních měsících. Nejvíce účastníků úřednických zkoušek bylo v II. čtvrtletí roku 2016 a to 7 275 účastníků, což reprezentuje 49 % všech účastníků za celý rok 2016. VI. a III. čtvrtletí jsou počty účastníků srovnatelné, zatímco ve IV. čtvrtletí je patrný pokles účastníků zkoušek. V tomto období se úřednických zkoušek zúčastnilo jen 1 740 participantů.

Graf 27 - Počet termínů konaných zkoušek, r. 2016

5

VÝKON SPRÁVNÍCH ČINNOSTÍ

Činnosti v samostatné a zejména v přenesené působnosti vykonává obec prostřednictvím svého obecního úřadu. Rada obce zřizuje pro jednotlivé úseky činnosti odbory a oddělení, v nichž jsou začleněni zaměstnanci obce zařazení do obecního úřadu.

Činností, kterými jsou úřady pověřeny v přenesené působnosti, jsou desítky, zde jsou uvedeny příklady některých z nich:

- správní rozhodování a dozorové činnosti v silničním hospodářství,
- přestupkové řízení ve věcech bezpečnosti a plynulosti silničního provozu,
- správní rozhodování a dozorové činnosti při provozování drah a drážní dopravy,
- památková péče a správa sbírek muzejní povahy,
- územním plánování,
- územní rozhodování a rozhodování na úseku stavebního řádu a vyvlastnění,
- sociální služby, sociálně-právní ochrana dětí,
- přestupková řízení ve věcech veřejného pořádku, občanského soužití a majetku,
- správa matrik a státního občanství,
- vodní a lesní hospodářství, myslivost,
- zemědělství, ochrana přírody a krajiny, ochrana ovzduší,
- hospodaření a nakládání s odpady,
- ochrana zemědělského půdního fondu.

O výkonu veřejné správy v územních samosprávných celcích pojednává další část výroční zprávy.

Do této kapitoly byly zařazeny vybrané agendy správních činností, které jsou z hlediska vyřizování požadavků občanů nejfrekventovanější a občané si je s činnostmi veřejné správy spojují nejčastěji. Jedná se o výdej osobních a cestovních dokladů, řídičských oprávnění a registr vozidel, agenda živnostenského

podnikání a stavebních úřadů, a nově také registr přestupků a veřejné opatrovnictví.

Za rok 2016 přinesly správní poplatky spojené s výkonem veřejné správy v přenesené působnosti do obecních pokladen celkem 2 392 062 154 Kč. Vedle příspěvku na přenesenou působnost je příjem plynoucí ze správních poplatků jedním z finančních zdrojů obcí.

5.1

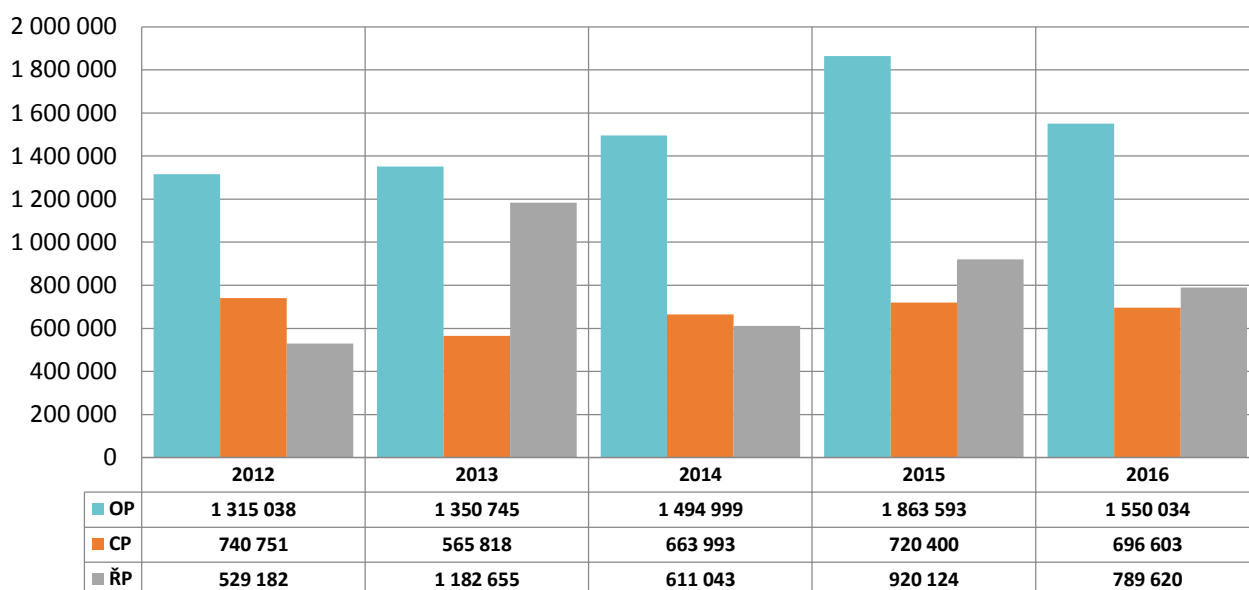
Osobní a cestovní doklady

Občanské průkazy

Občanský průkaz je základním dokladem totožnosti a pro občany ČR starší 15 let s trvalým pobytem na území České republiky je povinností ho mít. Lze jej přitom vydat i osobám mladším. Od roku 2012 mohou občané volit mezi variantou bez čipu nebo s čipem umožňujícím zapsání dalších aplikací. V současné době má tato varianta menší oblibu, zejména vzhledem k omezené využitelnosti a 500Kč správního poplatku za vydání. Změnu přináší novela zákona o občanských průkazech, která dovolí zápis dat pro vytváření elektronických podpisů spolu s kvalifikovaným certifikátem pro jeho ověření, dále umožní bezpečnou identifikaci a autentizaci při přístupu k informačním systémům veřejné správy a důvěryhodnou autorizaci úkonů vůči veřejné správě s využitím zmíněného elektronického podpisu. Občanský průkaz se rovněž stane bezpečným úložištěm dalších nástrojů poskytovaných dodavatelé služeb. Plošné vydávání občanských průkazů s čipem a zrušení poplatku za jeho vydání předpokládá zpracovávaná novela zákona č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech.

Novinkou roku 2016 je prodloužení platnosti občanského průkazu u občanů nad 70 let

Graf 28 - Počet vydaných občanských průkazů, cestovních dokladů a řidičských průkazů, r. 2012-2016

Zdroj: Ministerstvo vnitra ČR, Ministerstvo dopravy ČR

na dobu 35 let od data vydání dokladu. Žádost o vydání občanského průkazu je možné podat na kterémkoli obecním úřadu obce s rozšířenou působností.

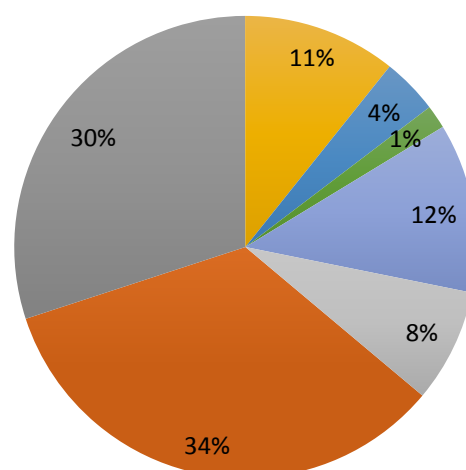
V roce 2016 vydalo 205 obecních úřadů s rozšířenou působností a 22 pražských městských částí celkem 1 545 507 občanských průkazů, z čehož pouze 4 990 (0,32 %) bylo s čipem. Ve srovnání s předešlými lety jde o mírný pokles, jak ukazuje graf č. 28.

Vydávající úřad sleduje také důvod, pro který byl průkaz vydán. Přehled nejčastějších situací ilustruje graf č. 29

Cestovní pasy

Cestovních dokladů úřady v roce 2016 vydaly 696 603. Stejně jako v případě občanských průkazů, i pro cestovní pasy byla v roce 2016 zrušena tzv. místní příslušnost a tím došlo ke zlepšení dostupnosti i ke zvýšení komfortu služby pro občany. Zažádat o cestovní doklad lze na kterémkoliv z 227 míst. Převzetí na jiném úřadu, než byla podána žádost, je nově možné při uhrazení správního poplatku 100 Kč.

Graf 29 - Nejčastější důvody vydání občanského průkazu, r. 2016

- Skončení platnosti
- Změna trvalého pobytu
- Ztráta
- Odcizení
- Poškození
- Změna rodinného stavu
- První vydání (pro 15leté)

Zdroj: Ministerstvo vnitra ČR

V zahraničí může být žádost podána na jakémkoliv zastupitelském úřadu ČR (zde je lhůta pro vydání prodloužena na 120 dní) s výjimkou úřadů vedených honorárním konzulárním úředníkem.

Od 1. září 2006 se vydávají cestovní pasy s biometrickými údaji, kde elektronický nosič uchovává fotografii a otisk prstu, přičemž zůstávají strojově čitelné prvky. Občanům starším 15 let na dobu 10 let ve lhůtě 30 dnů za 600 Kč a ve zkrácené době 6 dnů za 4 000 Kč. Na dobu 5 let občanům mladším 15 let ve lhůtě 30 dnů za poplatek 100 Kč a ve zkrácené době 6 dnů za 2 000 Kč. Varianta bez biometrických údajů není již od 1. ledna 2016 možná.

Celkem bylo v roce 2016 ztraceno na 114 192 občanských průkazů a 39 690 cestovních pasů. Odcizeno bylo 44 277 dokladů, občanských průkazů z toho bylo 41 723 a cestovních pasů 2 554.

5.2

Agenda řidičů

Důležitou agendou obcí s rozšířenou působností jsou činnosti spojené s problematikou motorových vozidel, tedy podmínkami pro jejich řízení a provoz.

Řidičské průkazy

Vydávání řidičských průkazů se řadí mezi další nejčastější činnosti přenesené působnosti obcí. V roce 2016 jich bylo obcemi vydáno 789 620.

Za zmínku stojí také fakt, že v roce 2017 skončí desetiletá platnost téměř stejného počtu průkazů, a to 764 467 a z uvedeného důvodu vznikne při vyřizování žádostí značný tlak na vydávající úřady. Proto platí, že občané by neměli jejich výměnu nechávat na poslední chvíli.

Bodový systém

Statistika bodovaných řidičů z roku 2016 ukázala, že každý 170. řidič dosáhl v loňském roce horní hranice trestných bodů. Zároveň měl každý 13. řidič na svém bodovém kontě

alespoň jeden bod, počet bodovaných řidičů se v posledních letech drží na stejné úrovni a pohybuje se kolem 8 % z celkového počtu řidičů. Nejvyšší procento je v Ústeckém kraji (9,73 %) a vzhledem k vysokému počtu neaktivních řidičů nejnižší v Praze (6,07 %).

K poslednímu dni roku 2016 bylo mezi motoristy 39 524 dvanáctibodových řidičů. Alespoň jeden bod mělo na svém kontě k tomuto dni dokonce přes 520 tisíc řidičů. Z nich pouze 0,4 %, tedy 2 114 lidí, využilo možnost odečtu 3 bodů díky absolvování školení bezpečné jízdy. Toho se mohou zúčastnit řidiči, kteří nemají v registru řidičů zaznamenáno více než 10 bodů, z toho žádný přestupek nesmí být šestibodový. Největší zájem o tuto službu byl v Jihomoravském kraji, nejmenší naopak v Karlovarském.

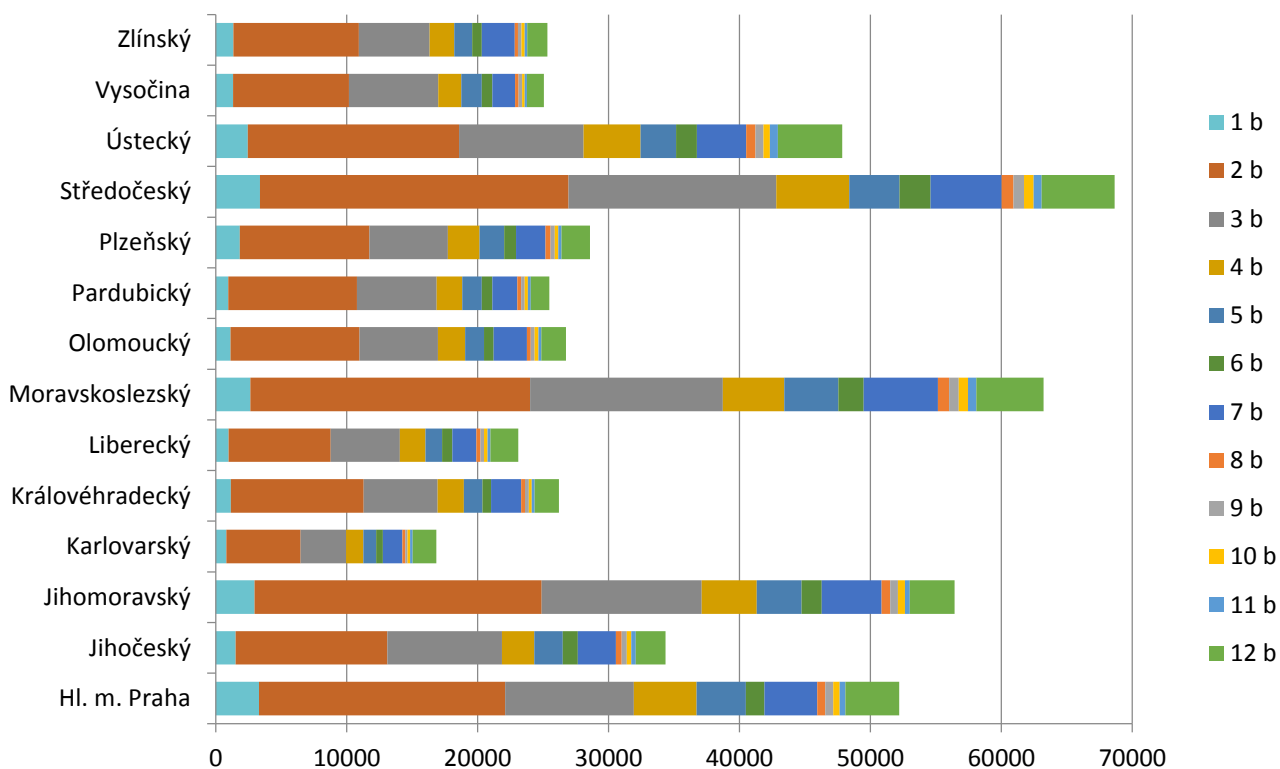
Mezi nejčastějšími přestupky zůstalo i v loňském roce překročení nejvyšší dovolené rychlosti v obci o méně než 20 km/hodinu, nepoužití bezpečnostního pásu a telefonování za jízdy. Tato trojice v součtu představovala více než polovinu z celkového počtu přestupků a bylo za ní rozdáno 621 479 bodů.

Za minulý rok dostali nejvíce bodů řidiči v Moravskoslezském kraji, největší úbytek řidičů hříšníků naopak zaznamenalo hl. m. Praha. V případě bodovaných řidičů tvoří nejrozsaáhlejší skupinu ti, kteří mají na svém kontě dva body, následuje skupina se třemi body a na třetím místě skupina řidičů se sedmi body. Celkově mělo ke konci roku 2016 nějaký bod 520 007 řidičů (každý 8. muž, každá 30. žena).

Největší počet bodovaných řidičů mužů, kteří mají na svém kontě 12 bodů, je ve věku 30 let. Nejvíce řidiček s dvanácti body je evidováno ve věku 31 let, avšak v absolutních číslech je jich 13x méně.

Vezmeme-li v úvahu, že žen s řidičským oprávněním je přibližně stejně jako mužů (asi 45 % v roce 2016; 40 % v roce 2007), podíl bodovaných žen na celkovém počtu bodovaných řidičů je jen 18,5 %.

Graf 30 - Přehled počtů bodovaných řidičů podle krajů a počtu bodů, r. 2016

Zdroj: Ministerstvo dopravy ČR

Při pohledu na vývoj statistiky v letech lze říci, že zavedení systému bodového hodnocení plní svůj smysl pro udržení dlouhodobého trendu snižování počtu závažných následků dopravních nehod.

Registrace vozidel

Registrace vozidel patří k náročným správním úkonům. Podle právní definice platné v roce 2016 se změna provozovatele vozidla uskutečňuje na místě příslušném úřadu prodávajícího. Společně s kupujícím podávají jedinou žádost.

V roce 2016 bylo do registru vozidel zaneseno celkem 548 134 nových i ojetých vozidel (meziroční nárůst o 10 %). Současně bylo z registru vyřazeno 443 817 vozidel, z čehož bylo 18 % vyvezeno a 82 % zrušeno. V tomto případě jde o 42% pokles - vysoká hodnota v roce 2015 byla způsobená jednorázovým vyřazením vozidel v tzv. polopřevodu.

Přesto jde v součtu o téměř milion správních úkonů, které registr vozidel musel zpracovat. V tomto čísle navíc nejsou započítány další správní činnosti v oblasti evidence vozidel. Namátkou jde o schvalování technické

způsobilosti a přestaveb, zápisy do technických průkazů a vydávání jejich duplikátů.

Registrační značky na přání přinesla novela zákona č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu na pozemních komunikacích. Rok 2016 byl prvním rokem, kdy si mohli majitelé vozidel o individualizované značky požádat. Celkem jich tuto možnost využilo 5 211.

Poplatek za vydání jedné tabulky je 5 000 Kč, pro osobní automobil jsou vyžadovány dvě registrační značky. Tento poplatek v plné výši náleží obci, jež značku vydala.

5.3

Centrální evidence přestupků

Evidenci přestupků zavedl zákon č. 204/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Byla

vytvořena centrální evidence, do které se zapisují zákonem stanovené údaje o osobách, které byly pravomocně uznány vinnými spácháním přestupku. Evidence se týká pouze vybraných kategorií přestupků. S cílem vyloučit retroaktivní použití evidence bylo stanoveno, že se zapisují pouze pravomocná rozhodnutí o přestupcích spáchaných ode dne nabytí účinnosti uvedené novely – tj. od 1. října 2016.

Zápis provádí do pěti pracovních dnů správní orgán, který o přestupku rozhodoval v posledním stupni. V případě, kdy o uložení pokuty rozhodla v blokovém řízení obecní policie, zápis provádí příslušný obecní úřad.

Evidenci přestupků vede Rejstřík trestů při Ministerstvu spravedlnosti, odděleně od databáze pravomocně odsouzených osob. Jelikož jsou si ale obě databáze velmi podobné, došlo k výrazné úspoře nákladů.

Za měsíce říjen, listopad a prosinec 2016 bylo do systému zapsáno 13 539 přestupků. Jak je vidět z tabulky č. 3, největší část tvořily přestupky podle zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích. Jednotlivé evidované skutkové podstaty přestupků dále přibližuje graf č. 31.

Evidují se rovněž údaje o osobách, které spáchaly přešupek podle zákona č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních, zákona č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, zákona č. 99/2004 Sb., o rybářství a podle zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti. Těch je ovšem minimum.

Tabulka 3 - Počet zapsaných přestupků dle jednotlivých zákonů, 4Q 2016

Právní předpis	Počet přestupků
Zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních	146
Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích	13 339
Zákon č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti	1
Zákon č. 99/2004 Sb., o rybářství	53
Zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti	0
Celkem	13 539

Zdroj: Rejstřík trestů

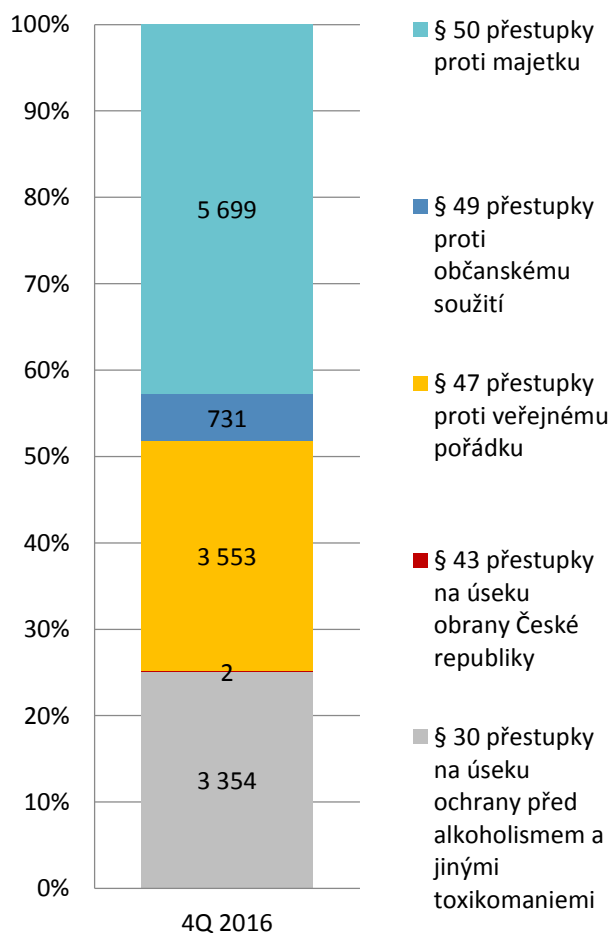
I přes krátký časový interval, kterým tříměsíční provoz bezesporu je, bylo možné identifikovat zajímavé údaje. Do databáze nejvíce záznamů vkládá Policie ČR (48 %), následována policií obecní (45 %). Zbýlých 7 % přestupků připadá

na jiné správní orgány. To koresponduje s počtem přestupků ve smyslu jejich skutkových podstat i typem rozhodnutí v naprosté většině 12 549 případů šlo o blokové pokuty, zatímco 990 je rozhodnutí správních úřadů.

Jedním ze sledovaných cílů je lépe zjišťovat recidivu. Doposud centrální evidence umožnila prokázat, že 616 osob má 2 nebo více záznamů, což ukazuje na celkovou recidivu kolem 5 %.

Údaje obsažené v evidenci přestupků se vyřadí ze systému nejdéle po 5 letech nebo dříve, pokud správní orgán či soud zrušil rozhodnutí. Po vyřazení se ještě 10 let archivují.

Graf 31 - Evidované skutkové podstaty přestupků dle zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, 4Q 2016

Zdroj: Ministerstvo spravedlnosti, Rejstřík trestů

Za první tři měsíce od spuštění registru Evidence přestupků bylo do systému zaneseno 13 539 přestupků, přičemž bylo možné určit 616 recidivujících osob.

5.4

Veřejné opatrovnictví

Instituce veřejného opatrovnictví vzniká v okamžiku, když soud při rozhodování o omezení svéprávnosti nenalezne vhodnou osobu (zpravidla osobu blízkou), kterou by ustanovil opatrovníkem. V tomto případě určí jako tzv. veřejného opatrovníka obec, kde má opatrovanec bydliště. V praxi jde o starostu nebo jinou fyzickou osobu jím pověřenou – často úředníka, případně právnickou osobu k tomuto účelu zřízenou. Na veřejného opatrovníka přechází opatrovnictví i dočasně, do doby rozhodnutí soudem.

Funkce veřejného opatrovnictví se řadí k agendám v přenesené působnosti a v současné době veřejné opatrovnictví vykonávají obce všech typů a na tomto základě je nově od roku 2017 podpořena finančním příspěvkem.

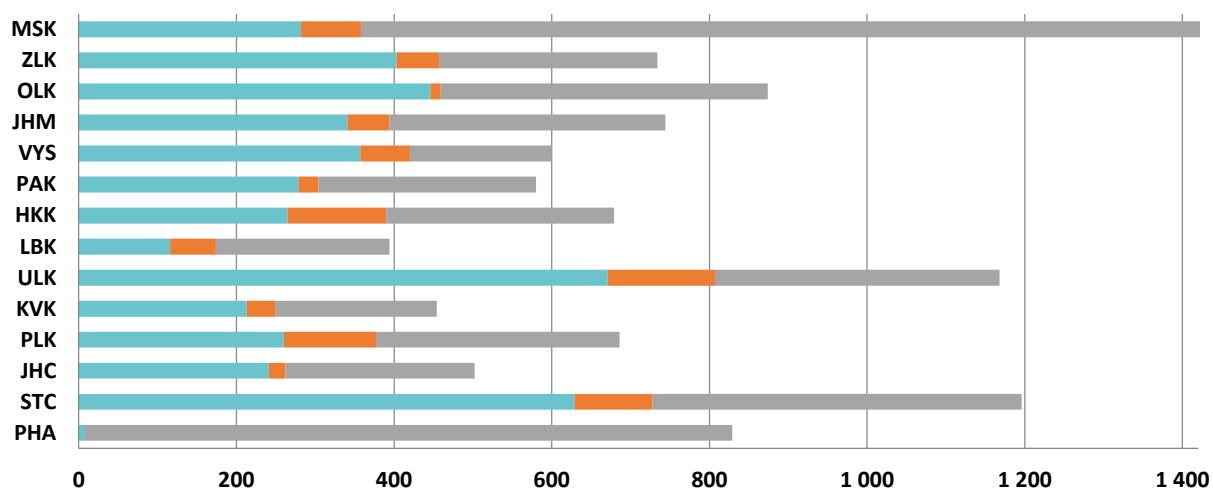
V České republice vykonává z 6 254 obcí opatrovnictví 1 160 obcí a 27 městských částí Prahy. O zájmy opatrovanců se tak stará 19 % obcí ČR. Z krajů má největší podíl obcí

provádějící opatrovnictví Karlovarský kraj (37,59 % obcí) před Moravskoslezským krajem (35,33 % obcí). Nejméně naopak Kraj Vysočina (11,51 %). Druhý s nejmenším procentem počtem obcí je Jihočeský kraj (13,48 %). Je zajímavé, že nejvíce obcí a to 158 má opatrovnictví ve Středočeském kraji, ale vzhledem k celkovému vysokému počtu 1 144 obcí je procentuálně až třetí nejmenší s 13,81 %.

Zajímavé je porovnání počtu opatrovanců s počtem obyvatel. 10 872 opatrovanců, jejichž opatrovatelem je obec tvoří 0,11 % obyvatel ČR. Největší procento má Karlovarský kraj (0,15 %) před Ústeckým (0,14 %). Nejméně naopak Jihomoravský kraj a hl. m. Praha (0,06 %).

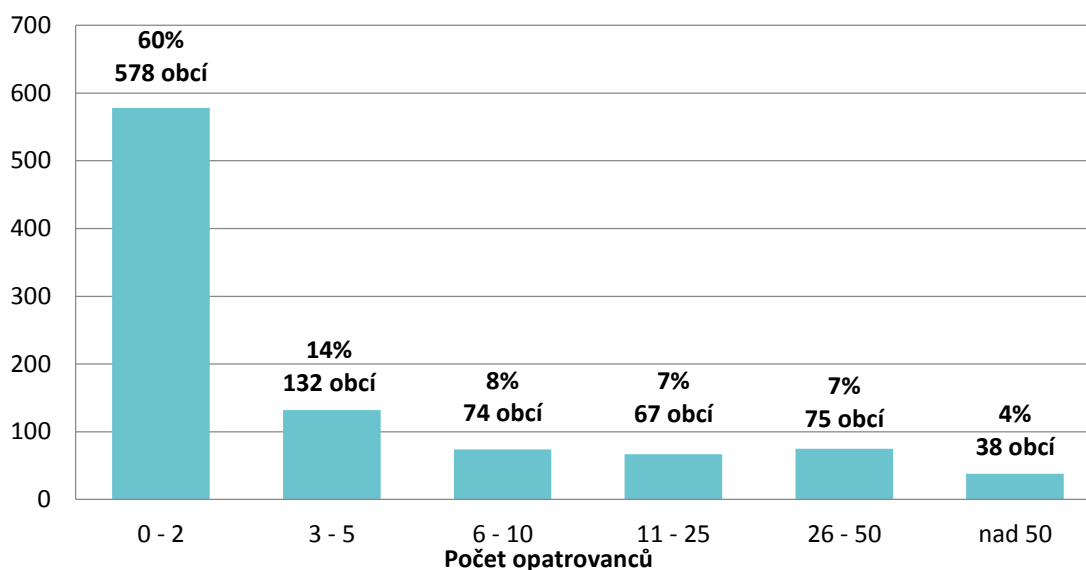
Ministerstvo vnitra v první polovině února 2016 oslovilo všechny obce s žádostí o vyplnění dotazníku, týkajícího se agendy veřejného opatrovnictví. Dotazník vyplnilo celkem 964 obcí, které činnost veřejného opatrovníka vykonávají. Data, která se podařilo díky dotazníku shromáždit, byla výrazně napomoci při přípravě nového způsobu financování opatrovnictví.

Graf 32 - Veřejné opatrovnictví obcí, počet opatrovanců, r. 2016

	PHA	STC	JHC	PLK	KVK	ULK	LBK	HKK	PAK	VYS	JHM	OLK	ZLK	MSK
Obec I. Typu	8	629	241	260	213	671	116	265	279	357	341	446	403	282
Obec II. Typu		99	21	117	37	136	58	125	25	63	53	13	54	76
Obec III. typu	821	468	240	309	204	361	220	289	276	180	350	415	277	1 074

Graf 33 - Počet obcí vykonávajících opatrovníka – podle počtu opatrovanců, r. 2016

Zdroj: Ministerstvo vnitra ČR, Dotazníkové šetření pro účely „Návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s veřejným opatrovnictvím“

Jedním z výstupů byla informace, kolik opatrovanců má daná obec. Lze pozorovat, že výkon této agendy je tedy relativně diverzifikovaný po území. Průzkum mezi téměř 1 000 obcí ukázal, že tři čtvrtiny obcí I. typu a polovina obcí II. typu se starají o maximálně dva opatrovance. Ukázalo se, že s rostoucí velikostí obce tak narůstá počet opatrovanců. Obce III. typu se starají typicky o desítky osob, ovšem toto pravidlo neplatí vždy. Existují případy, kdy obce I. typu vykonávají veřejné opatrovnictví též pro poměrně vysoký počet opatrovanců, a tudíž pro ně může být finančně náročné tuto agendu zvládnout.

Zhruba v polovině obcí, které vyplnily dotazník, vykonává funkci opatrovníka zaměstnanec obce, což znamená, že se může jednat jak o pracovníka sociálního odboru, tak i např. o účetní. V tomto případě ovšem nemá zaměstnanec obce žádné odborné znalosti. To se ukazuje jako velký problém v situaci, kdy je opatrovancem osoba s různým druhem závislosti, či psychickým onemocněním, a tudíž vyžaduje zkušené a individuální jednání, nicméně respondenti pouze ve 44 % případů vyjádřili přesvědčení, že považují kvalifikaci osob vykonávající veřejné opatrovnictví za dostačující.

Zde může hrát roli i skutečnost, často uváděná v podnětech, kdy zaměstnanci postrádají konkrétní metodiky a informace o správném výkonu této agendy. Opět se zde tedy potvrzuje fakt, že se jedná o agendu, která může být případ od případu různě náročná, a to nejen z hlediska počtu opatrovanců.

Obce by zejména ocenily možnost uzavření VPS na tuto agendu v případě nulových nákladů z jejich strany. Některé obce také uvedly, že by ocenily možnost uzavření VSP nejen s jinou obcí, ale i např. se sociálním zařízením či obecně prospěšnou společností.

Lze tedy doufat, že situace se zajištěnou alokací finančních prostředků bude postupně zlepšovat.

5.5

Živnostenské správní činnosti

Živnostenský úřad obce s rozšířenou působností je prvním místem kontaktu podnikajících fyzických a právnických osob. Jeho pravomoci jsou vymezeny v zákoně

č. 570/1991 Sb. o živnostenských úřadech. Má třístupňovou strukturu, která se skládá z 227 obecních živnostenských úřadů, 14 krajských a Živnostenského úřadu ČR.

Od roku 2006 jsou obecní živnostenské úřady zároveň tzv. Centrálním registračním místem. V rámci zjednodušení procedury stačí dnes začínajícímu podnikateli navštívit jedno pracoviště, kde vedle vlastního založení živnosti provede také daňovou registraci, oznámení České správě sociálního zabezpečení, Úřadu práce a příslušné zdravotní pojišťovně.

Živnostenské úřady plní vedle vydávání, rušení a pozastavování podnikatelských oprávnění také kontrolní činnost vůči podnikatelům, provozují poradenská kontaktní místa a vedou živnostenský rejstřík.

Celkový počet vydaných živnostenských oprávnění má rostoucí tendenci. Jeden podnikatel přitom může vlastnit více živnostenských oprávnění. Na tomto místě je nutné připomenout správní poplatky za vyřízení živnostenského oprávnění, které jsou 1 000 Kč pro novou registraci a 500 Kč

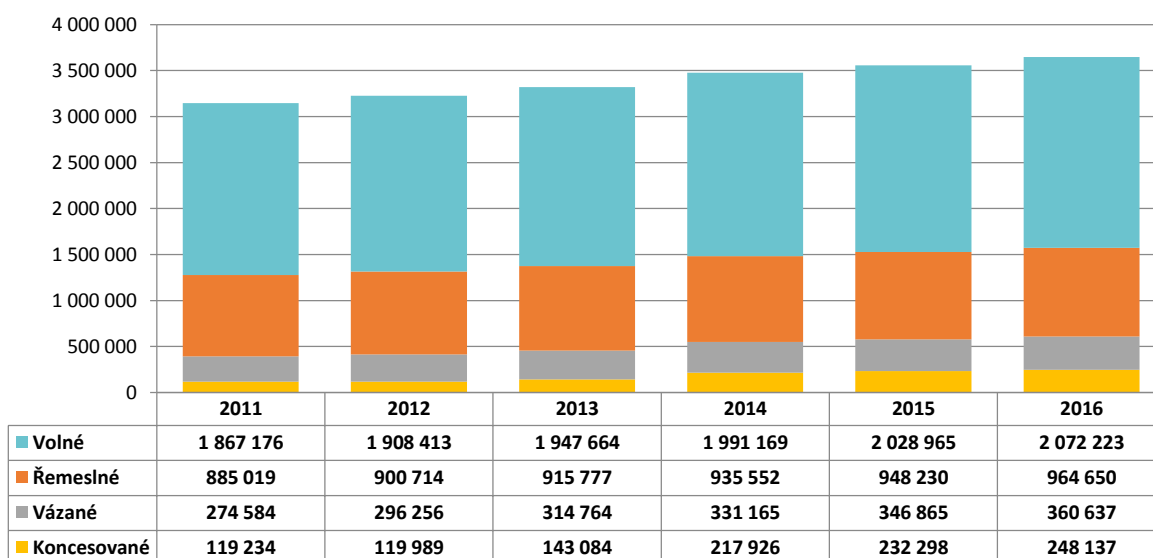
v případě rozšíření o 1 nebo více dalších předmětů činnosti.

Na grafu č. 34 jsou zachyceny celkové počty vydaných živnostenských oprávnění. Největší meziroční procentní nárůst zaznamenaly živnosti koncesované, o 6,8 %, přestože v absolutním vyjádření je jich nejméně. Naopak počet živností volných stoupl v roce 2016 o 2,1 %.

Podnikatelů, kteří přerušili živnost, je přibližně trojnásobně více než těch, kteří svou činnost ukončili. Na celkovém počtu podnikatelů se tento jev neprojevuje, neboť přerušené živnosti se nadále evidují jako vydané, a tedy jejich počet mírně narůstá (graf č. 37). Počet zrušených živnostenských oprávnění se již 10 let stabilně pohybuje kolem 50 tisíc za rok (graf č. 36).

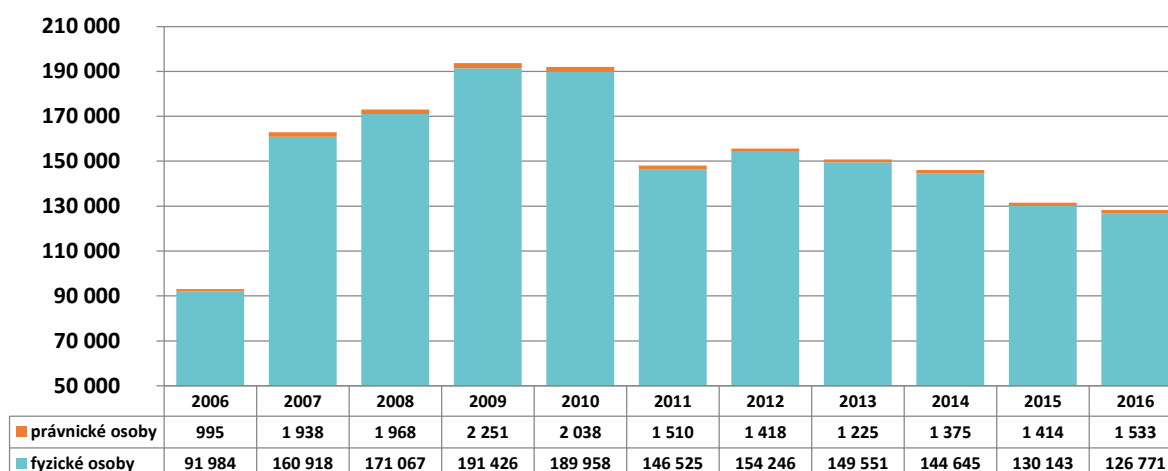
V rámci sledovaných období lze pozorovat trend jak u fyzických, tak právnických osob. Nejvíce podnikatelů přerušuje svou činnost v prvním a posledním kvartálu kalendářního roku. Naopak ukončení živnosti nevykazuje sezónnost a je rovnoměrně rozloženo do celého roku.

Graf 34 - Počty vydaných živnostenských oprávnění, r. 2011-2016

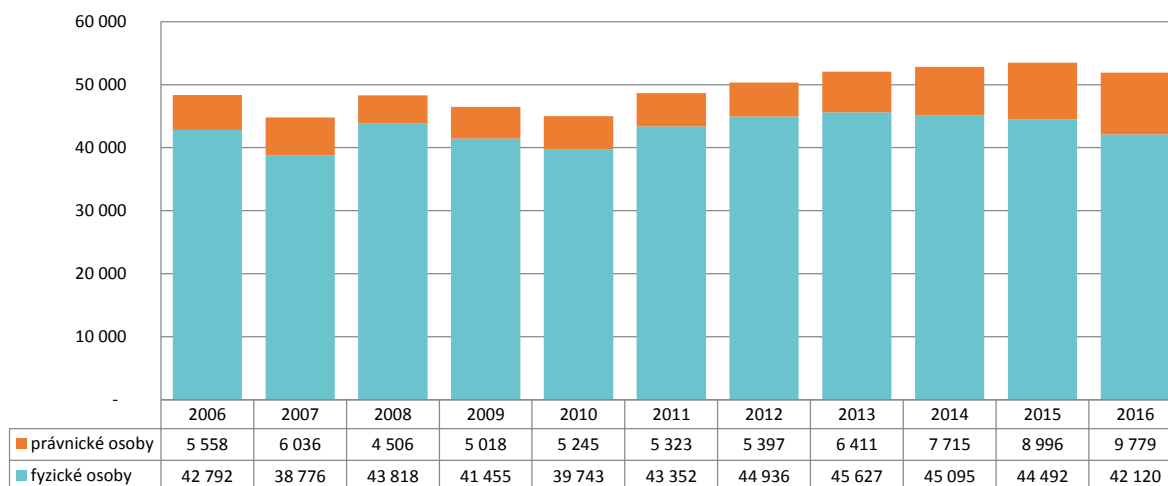
Zdroj: Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR

Graf 35 – Přehled přerušovaných živností, r. 2006-2016

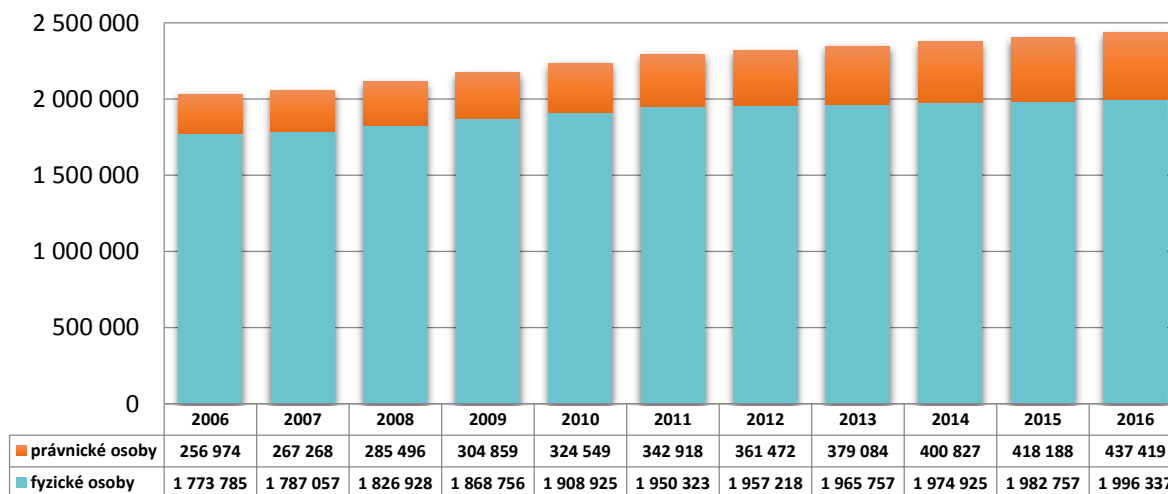
Zdroj: Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR

Graf 36 - Přehled ukončených oprávnění, r. 2006-2016

Zdroj: Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR

Graf 37 - Vývoj počtu podnikatelů, r. 2006-2016

Zdroj: Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR

5.6

Stavební úřad

V České republice funguje 698 obecných stavebních úřadů. Jejich agendu vykonávají dle zákonné povinnosti obce II. a III. typu, včetně vybraných městských částí statutárních měst Plzně, Brna, Ostravy a hlavního města Prahy. Na základě pověření kraje a po konzultaci s ministerstvem ji ale mohou vykonávat také obce I. typu, které jsou k tomu způsobilé v mezích složitosti a rozsahu výstavby.

Základním předpisem pro výkon státní správy je stavební zákon⁸. Správní obvody stavebních úřadů v několika případech překračují hranice příslušných obvodů obcí s rozšířenou působností, existuje zde tedy neskladebnost ve více než 150 případech po celé ČR. Nadřazeným správním orgánem je krajský úřad. Ústředním správním úřadem ve věcech územního plánování je potom Ministerstvo pro místní rozvoj.

Vedle obecných stavebních úřadů funguje i několik speciálních stavebních úřadů, které z povahy řešené věci mají na starosti letecké a drážní stavby, stavbu dálnic, silnic, místních a účelových komunikací a vodních děl. Ty se řídí podle zvláštních právních předpisů. Současně je také několik vojenských a jiných stavebních úřadů, jež působí na území vojenských újezdů nebo přísluší jednotlivým resortům (ministerstvo obrany, ministerstvo vnitra, ministerstvo spravedlnosti, ministerstvo průmyslu a obchodu či báňské úřady).

V zásadě ale zmíněné speciální nebo jiné stavební úřady spolupracují s obecnými stavebními úřady ve věci územního rozhodnutí. Vzhledem k široké struktuře působnosti stavebních úřadů jsou uvedeny pouze nejčastější správní úkony obecných stavebních úřadů:

Územní rozhodnutí

Výsledek územního řízení, ve kterém stavební úřad schvaluje navržený záměr a stanovuje podmínky pro využití a ochranu území, podmínky pro další (projektovou) přípravu a realizaci. Rozhoduje o námitkách účastníků a připomínkách veřejnosti.

Územní souhlas

Nově zavedený institut územního plánování. Může nahradit územní rozhodnutí v případech, kdy se podstatně nemění území, není dopad na veřejnou dopravní a technickou infrastrukturu a záměr nepodléhá posouzení z hlediska vlivů na životní prostředí (EIA).

Společné rozhodnutí

Společné územní a stavební řízení, ve kterém stavební úřad, jsou-li podmínky v území jednoznačné, stanoví podmínky pro umístění stavby (stavební povolení) a změnu využití území. Ve společném řízení stavební úřad posuzuje, zda je možné navrhovanou stavbu i s jejími vlivy na okolí umístit do daného území a zda stavbu lze podle předložených podkladů provést.

Souhlas s ohlášením

Na základě ohlášení stavby stavebníkem vydá stavební úřad souhlas s provedením ohlášeného stavebního záměru. Tento souhlas následně opravňuje k provedení stavby. V některých případech navíc nově není ohlášení vyžadováno.

Stavební povolení

Proces, ve kterém stavební úřad přezkoumává žádost a připojené podklady z hlediska, zda stavbu lze podle nich provést a zda jsou splněny další zákonné požadavky. Stavební úřad ověří rovněž účinky budoucího užívání stavby, a pokud je to třeba, stanoví pro užívání podmínky. Stavební úřad ve stavebním řízení projednává žádost o vydání stavebního povolení s účastníky řízení a dotčenými orgány.

Kolaudační souhlas

Kolaudační souhlas je vyžadován u staveb, u kterých to stavební úřad ve stavebním povolení stanovil. Dále je vyžadován u staveb, jejichž vlastnosti nemohou budoucí uživatelé ovlivnit – například nemocnice, škola, nájemní bytový dům, stavba pro obchod a průmysl, stavba pro shromažďování většího počtu osob, stavba dopravní a občanské infrastruktury, stavba pro ubytování odsouzených a obviněných, dále stavba, u které bylo stanoveno provedení zkušebního provozu, a změna stavby, která je kulturní památkou.

⁸ Zákon č. 183/2006 Sb. o územním plánování a stavebním řádu.

Tabulka 4 - Správní úkony stavebních úřadů v jednotlivých krajích, r. 2016

Kraj	Územní rozhodnutí	Územní souhlas	Společné rozhodnutí	Souhlas s ohlášením	Stavební povolení	Kolaudační souhlas
Hl. m. Praha	1 363	1 168	1 025	2 018	2 511	3 304
Středočeský	5 233	9 441	3 951	2 619	3 334	4 779
Jihočeský	2 113	4 426	1 628	1 965	1 778	2 554
Plzeňský	4 615	7 924	2 807	3 092	3 314	4 278
Karlovarský	607	1 115	439	456	646	730
Ústecký	6 527	11 186	4 039	4 248	4 996	6 511
Liberecký	1 237	1 902	675	699	886	1 174
Královehradecký	1 417	2 717	765	857	998	1 732
Pardubický	1 072	3 128	794	905	930	1 563
Vysočina	1 558	3 211	1 130	1 264	1 404	1 977
Jihomoravský	5 888	10 534	4 602	3 279	4 036	6 205
Olomoucký	1 410	3 223	806	723	1 148	1 720
Zlínský	2 051	4 997	1 528	1 278	2 030	2 991
Moravskoslezský	2 458	5 699	1 245	1 599	2 101	2 462

Zdroj: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Ústav územního rozvoje

V počtu správních úkonů viditelně dominuje Ústecký kraj následovaný Jihomoravským, Středočeským a Plzeňským krajem. Mohou za to jak výrazné investice do dopravní infrastruktury, tak početná výstavba bytů a rodinných domů.

Při srovnání jednotlivých pracovišť stavebních úřadů mají nejvyšší počet úkonů (součet deseti vybraných správních úkonů) České Budějovice 2 124, Jindřichův Hradec 1 712 a Olomouc 1 617.

Jakmile se však počet úkonů porovná s počtem obyvatel v daném správním obvodu stavebního úřadu, umístí se na předních příčkách Jevišovice s hodnotou indexu 23 %, Pec pod Sněžkou se 14 % a Plzeň s 12 %. Republikový průměr se přitom pohybuje mírně nad hodnotou 2 %.

Celkově v roce 2016 vydaly podle dat ČSÚ stavební úřady o 13,5 % stavebních povolení více než v roce předchozím. To se projevilo na meziročním nárůstu indexu stavební produkce o 1,9 % a souvisí zejména s hospodářským oživením a růstem české ekonomiky.

Veřejnoprávní smlouvy na úseku stavebního úřadu

V roce 2016 uplynulo 10 let od přijetí stavebního zákona. Ten s sebou mj. přinesl možnost žadatele uzavřít subordinační

veřejnoprávní smlouvu se stavebním úřadem. V situaci, kdy se očekává hladký průběh stavebního řízení, je dopředu zajištěn souhlas všech účastníků. Takový postup výrazně zkrátí dobu potřebnou k získání povolení, resp. rozhodnutí oproti klasickému povolovacímu řízení. Lze tak docílit úspory v rozmezí 25 – 35 dnů oproti běžnému průběhu řízení. V současné době je však postup využíván stále minimálně v porovnání se standardní procedurou.

Nejvíce tento institut využívají stavební úřady v Pardubickém kraji – v 13 %, Kraji Vysočina a Moravskoslezském kraj – shodně 8 %. Téměř nevyužívaný je v hl. městě Praze (0,12 %). Ke zlepšení stavu mohou napomoci nové Pražské stavební předpisy, jejichž platnost byla obnovena k 1. srpnu 2016.

Ze srovnání jednotlivých stavebních úřadů skončila nejlépe Litomyšl, která veřejnoprávní smlouvy využívá dokonce o 75 % více, než ostatní správní úkony. Velmi dobrých výsledků dosáhl s 66 % Vyškov a 60 % Tišnov, přičemž právě Vyškov a Tišnov měly vůbec nejvyšší počet uzavřených veřejnoprávních smluv ze všech stavebních úřadů v České republice (115, resp. 121).

5.7

Příspěvek na výkon státní správy

Předchozí kapitoly nastínily komplexnost výkonu státní správy obcemi s různým stupněm přenesené působnosti a kraji. Za plnění úkolů, které samospráva v zastoupení státu vykonává, jim náleží příspěvek ze státního rozpočtu. Příspěvek slouží k částečnému pokrytí výdajů spojených s výkonem státní správy, zejména mzdových a provozních.

Obce

Celkový objem prostředků k rozdělení je pevně určen ve státním rozpočtu. O jeho rozdělení se stará Ministerstvo vnitra, které konkrétní částku pro jednotlivé obce stanovuje podle matematických vzorců s užitím přepočtových koeficientů. Výsledný příspěvek je součtem příspěvků všech skutečně vykonávaných působností dané obce (základní působnost, působnost matričního úřadu, působnost stavebního úřadu, působnost pověřeného obecního úřadu a obce s rozšířenou působností a nově také výkon veřejného opatrovnictví). Do jeho výše se promítá celkový počet obyvatel obce, počet obyvatel správního obvodu a u obcí s rozšířenou působností také poměr správního obvodu ke správnímu centru. V objemu příspěvku je taktéž zohledněna meziroční změna počtu obyvatel jednotlivých správních obvodů.

Kraje

Též kraje získávají ze státního rozpočtu příspěvek na financování výkonu státní správy v přenesené působnosti. Jeho výši určuje Ministerstvo financí na základě přepočítaných pracovních úvazků. Do stanovení v tomto případě Ministerstvo vnitra nezasahuje.

Hlavní město Praha

Postavení hl. m. Prahy při výkonu státní správy je specifické, neboť hl. m. Praha vykonává jak státní správu, která podle zákona přísluší obcím, tak i státní správu, jejíž výkon zajišťují kraje. Příspěvek na výkon státní správy pro

hl. m. Prahu je stanoven jako součet příspěvku vypočteného použitím pevné sazby na každých 100 obyvatel hl. m. Prahy (působnost obce) a příspěvku odvozeného od počtu funkčních míst a rozsahu dalších delegovaných agend státní správy (působnost kraje).

Ministerstvo vnitra na svých webových stránkách pravidelně zveřejňuje návrh výše příspěvku pro obce na daný rok.⁹

⁹ Ministerstvo vnitra ČR - příspěvek na výkon státní správy <http://www.mvcr.cz/clanek/prispevek-na-vykon-statni-spravy-prispevek-na-vykon-statni-spravy.aspx>

6

ODPADOVÉ HOSPODÁŘSTVÍ

Odpady jsou neodmyslitelným produktem lidské činnosti, a proto je kladen důraz na předcházení jejich vzniku a na zavádění nejlepších dostupných technik recyklace. Vzhledem k množství a složení může produkce odpadů představovat rizikový faktor jak pro lidské zdraví, tak pro ekosystémy. Cílem je minimalizovat nepříznivé účinky vzniku odpadů na životní prostředí a omezit používání zdrojů. Jedná se zejména o náhradu přírodních materiálů, surovin a primárních energetických zdrojů odpady.

Obce mají v této oblasti jednu z klíčových rolí. V rámci své samostatné působnosti vykonávají některé povinnosti jako by byly sami původci odpadů. Povinností shromažďovat odpady podle druhů a kategorií podporují třídění. Dále zpracovávají plán odpadového hospodářství, zajišťují místa pro ukládání nebezpečné nebo objemné složky komunálního odpadu.

Za tímto účelem mohou obce stanovit obecně závaznou vyhláškou systém shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů vznikajících v jejím katastrálním území, včetně způsobu nakládání se stavebním odpadem. Za provoz takového systému má obec právo stanovit místní poplatek. Ve spojení s poplatkem za komunální odpad jde o nerozšířenější typ místního poplatku.

Obce v neposlední řadě vedou obce evidenci a poskytují informace o složení a objemu v rámci pravidelných hlášení o produkci a nakládání s odpady. Ty se následně zpracovávají a validují. Na základě těchto dat je možné identifikovat trendy v odpadovém hospodářství a účinně reagovat na jejich produkci na úrovni jednotlivých krajů. V době přípravy této výroční zprávy se aktuální data stále zpracovávala. Jako referenční údaje byla proto využita kompletní data za rok 2015.

6.1

Celková produkce odpadů

Produkce odpadů a jejich následné zpracování může být spojeno s činnostmi, při kterých dochází k úniku nepůvodních látek do ovzduší, nebo se znečištěním vodního a půdního prostředí, případně i s kontaminací potravin a zábořem půdy. Prostřednictvím potravního řetězce se pak látky obsažené v odpadech mohou dostat až do lidského organismu, kde mohou způsobit nezvratné změny.

Lze říci, že celková produkce odpadů v ČR mezi lety 2009 až 2014 relativně stagnovala. Avšak od roku 2015 meziročně narůstá. S výjimkou Ústeckého kraje, kde byl zaznamenán 20% pokles, vykazují všechny kraje nárůst o desítky

procent. Nejvíce však Plzeňský kraj, jehož produkce meziročně vzrostla o téměř 100 %.

V absolutních číslech je největším producentem vzhledem k vysokému počtu obyvatel hl. m. Praha, těsně za ní potom Moravskoslezský kraj, který má ze všech krajů nejvyšší produkci nebezpečných odpadů 212 tis. tun.

Nejmenším producentem odpadu je Karlovarský kraj, jenž má současně nejmenší podíl nebezpečného odpadu 26 tis. tun. Důležité je ale připomenout, že má ze všech krajů nejmenší počet obyvatel.

Tabulka 5 - Produkce odpadů v krajích (tis. t.), r. 2015 - poslední dostupné údaje

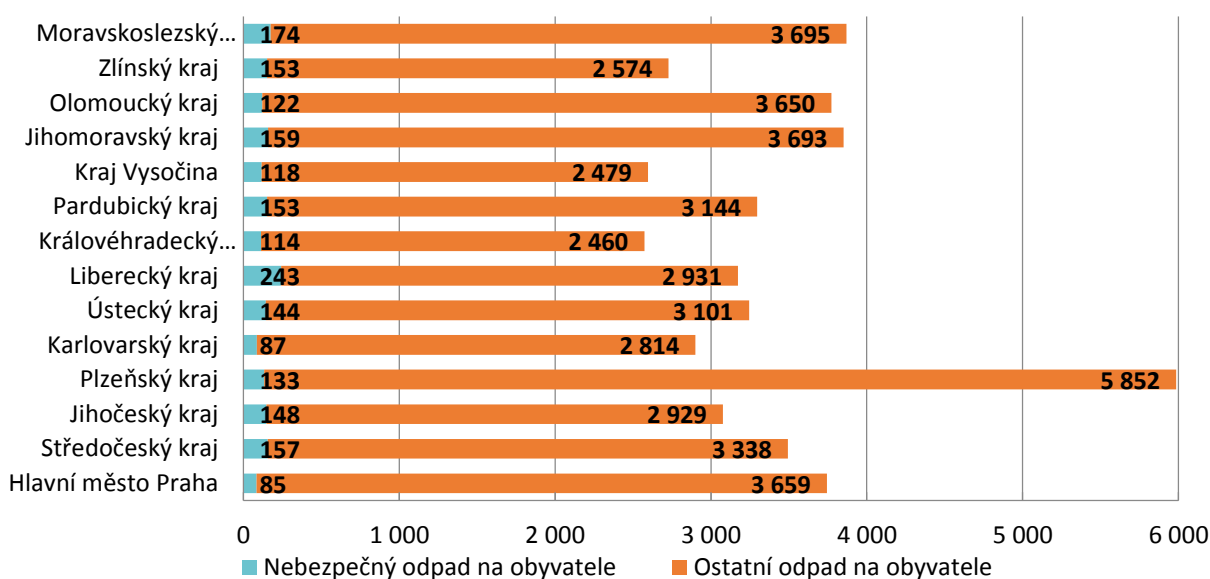
Kraj	Nebezpečný odpad	Ostatní odpad	Celkový odpad
Praha	108	4 620	4 728
Středočeský	208	4 408	4 615
Jihočeský	95	1 867	1 961
Plzeňský	77	3 369	3 446
Karlovarský	26	840	866
Ústecký	118	2 554	2 672
Liberecký	107	1 287	1 394
Královéhradecký	63	1 356	1 418
Pardubický	79	1 623	1 702
Kraj Vysočina	60	1 263	1 323
Jihomoravský	186	4 334	4 520
Olomoucký	78	2 318	2 396
Zlínský	89	1 505	1 595
Moravskoslezský	212	4 491	4 703
Celkem	1 504	35 834	37 338

Zdroj: Ministerstvo životního prostředí ČR

Značné výkyvy mezi jednotlivými kraji se ovšem ukazují po přepočtení produkce odpadů na obyvatele – viz graf č. 38. Tyto údaje jsou ale do značné míry zkreslené, neboť se jedná o sumu jednotlivých typů odpadů, jejichž strukturu za celou Českou republiku ilustruje graf č. 39.

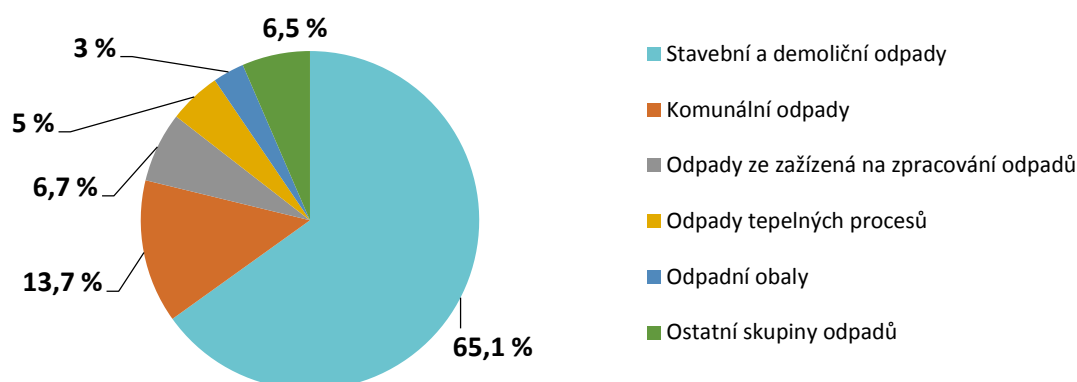
A právě stavební činnost plynoucí ze státních zakázek se ve výrazném měřítku podílí na vyprodukovaném odpadu. Jeho produkce stoupla velmi výrazně v průběhu roku 2015 s investicemi do modernizace a výstavby dopravní infrastruktury silniční i železniční. Nejvíce občany vnímaná složka, komunální odpad, představuje necelých 14 % všech odpadů.

Graf 38 - Produkce odpadu v krajích, přepočtená na obyvatele (kg/obyv.), r. 2015

Zdroj: Ministerstvo životního prostředí ČR

Graf 39 - Struktura celkové produkce odpadů v ČR, r. 2015

Zdroj: Ministerstvo životního prostředí ČR

6.2

Komunální odpad

Z definice komunálního odpadu dle zákona o odpadech vyplývá, že jeho vznik je úzce spjat s místem pobytu každého obyvatele, a proto může zpětně ovlivňovat zdravotní stav lidské společnosti i její estetické vnímání. Směsný komunální odpad se sice nezařazuje do kategorie nebezpečný, ale mohou se v něm při absenci třídění objevit nebezpečné složky, jako například baterie a akumulátory, barvy, rozpouštědla, léky apod. Látky v nich obsažené se při nevhodném nakládání mohou dostat do složek životního prostředí, zejména do ovzduší, vody a půdy. Zde se mohou dlouhodobě ukládat v biomase a dále se šířit potravním řetězcem. Mezi další dopady produkce a nakládání s komunálním odpadem patří také ovlivnění a negativní zásah do krajinného rázu a funkcí krajiny související s provozem zařízení pro nakládání s komunálním odpadem. Biologicky rozložitelný odpad ukládaný na skládky je zdrojem skleníkových plynů a v případě nesprávně zabezpečené skládky také výluhů v průsakových vodách a půdách. Pokud však dojde ke vhodné separaci a zpracování komunálního odpadu, ovlivňuje životní prostředí a zdraví člověka pozitivně (využívání biologicky rozložitelného

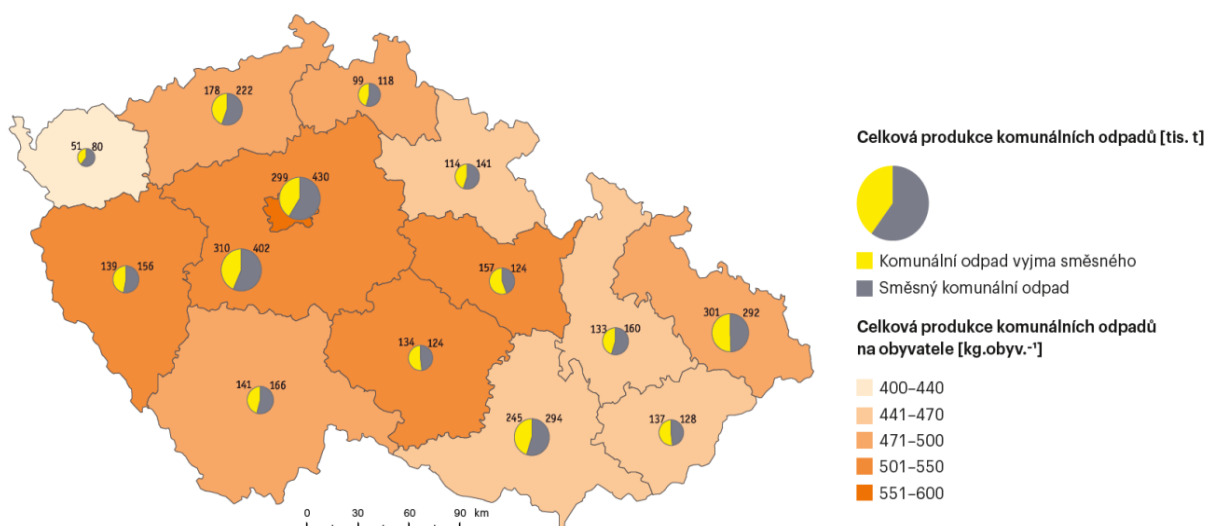
odpadu v podobě kompostu a anaerobního digestátu jako biologického hnojiva).

Komunální odpad zahrnuje směsný komunální odpad, separované sbírané složky (papír, sklo, nápojové kartony), objemný odpad, ale i nebezpečný odpad. Jeho produkce v ČR od roku 2009 stagnuje – resp. kolísá kolem hodnoty 5 mil. tun. Vzhledem k tomu, že je komunální odpad navázán na místo pobytu, je významným ukazatelem vývoje jeho produkce v přepočtu na obyvatele. V období 2009 – 2015 odpovídala průměrná produkce komunálních odpadů v přepočtu na obyvatele hodnotě 503,2 kg. Konkrétně v roce 2015 dosahovala hodnoty 500,3 kg.

Produkce směsného, tj. netříděného komunálního odpadu má pozitivní trend. Mezi lety 2009 – 2015 jeho produkce klesla o 13,6 %. Přesto je stále jeho podíl na celkovém komunálním odpadu dnes 53,8 %.

Vzhledem k významné koncentraci obyvatelstva a služeb je celková produkce komunálních odpadů i celková produkce komunálních odpadů na obyvatele dlouhodobě vyšší v hl. m. Praze a ve Středočeském kraji (graf č. 40). V těchto krajích je též vysoká produkce směsného komunálního odpadu.

Graf 40 - Celková produkce komunálních odpadů v krajích, r. 2015

Od roku 2009 však každoročně postupně docházelo k mírnému poklesu množství komunálních odpadů ukládaných na skládku. V meziročním srovnání 2014–2015 se snížilo jejich množství o 71,2 tis. t na celkových 2 498,7 tis. t. Podíl komunálních odpadů odstraněných skládkováním na celkové produkci komunálních odpadů mezi lety 2009 a 2015 klesl z 64 % na 47,4 %. Je snahou tento trend udržet i v budoucnu a skládkování úplně eliminovat. Novela zákona o odpadech z roku 2014¹⁰ dokonce říká, že od roku 2024 bude zakázáno ukládat na skládky směsný komunální odpad a specifikované recyklovatelné a využitelné odpady.

Dalším významně zastoupeným způsobem nakládání s komunálním odpadem je materiálové využití, jehož podíl na celkové produkci komunálních odpadů naopak vzrostl od roku 2009 z 22,7 % na 35,6 % v roce 2015. Meziročně v letech 2014–2015 došlo ke zvýšení množství materiálově využitých komunálních odpadů o 27,6 tis. t na hodnotu 1 877,4 tis. t.

Daří se to díky dlouhodobé spolupráci průmyslu a obcí, proto může 99 % obyvatel České republiky třídít své odpady.

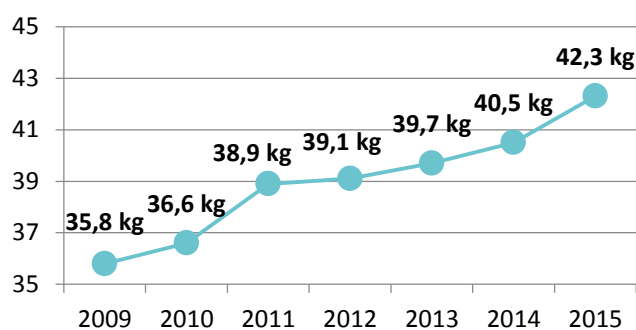
Postupně dochází i k nárůstu významu energetického využití komunálních odpadů. Od roku 2009 podíl energeticky využitých odpadů na celkové produkci komunálních odpadů narostl z 6,0 % na hodnotu 11,8 %. Z meziročního hlediska 2014–2015 však bylo zaznamenáno mírné snížení množství energeticky využitých komunálních odpadů o 6,9 tis. t na celkových 620,3 tis. t. Diametrálně odlišná je situace u spalování, kterým je nakládáno s téměř zanedbatelným množstvím komunálních odpadů a procentuální hodnota na celkovém podílu je zanedbatelná.

Udává se, že svůj odpad třídí až tři čtvrtiny domácností v ČR. A efektivita v jeho třídění ještě narůstá, pokud uvažujeme, že náklady na jeho recyklaci jsou čtvrtinové oproti běžné ceně v západní Evropě. Celkem bylo v roce 2015 vyříděno a využito 730 662 tun obalových odpadů a recyklováno tak bylo 76 % všech obalů

dodaných na trh klienty systému EKO-KOM. Podařilo se dosáhnout 90 % recyklace papírových obalů, 75 % skleněných, 69 % plastových, 55 % kovových a 22 % nápojových kartonů.

Podle sdružení EKO-KOM připadlo v roce 2016 průměrně 44,53 kg odpadů (papír, plasty, sklo a nápojové kartony) na jednoho obyvatele, 72 % obyvatel ČR aktivně třídilo odpady a 77 % obalů bylo využito a recyklováno.

Graf 41 - Množství vyříděných odpadů na obyvatele a rok (papír, sklo, plasty, nápojové kartony) v kg, r. 2009 – 2015

Zdroj: EKO-KOM

Produkce komunálního odpadu na osobu v Evropské unii do roku 2015 mírně klesala. Tento trend lze přičíst zejména doznívající ekonomické krizi a s tím spojenému omezení produkce. V současné době se ale křivka obrací a produkce narůstá. Je proto klíčové prosazovat nové politiky v oblasti životního prostředí. Členské státy Evropské unie se shodly na následujících oblastech: ochrana přírodního bohatství, orientace na nízkouhlíkové a zelené hospodářství, zlepšování znalostí o životním prostředí, investice do zpracování odpadů a udržitelnost měst.

Při srovnání jednotlivých států EU se Česká republika řadí do skupiny zemí, kde produkce komunálního odpadu stagnuje (např. Litva, Švédsko, Slovensko, Malta, Chorvatsko, Maďarsko). V sedmi státech je patrný růst (Německo, Belgie, Estonsko, Lotyšsko, Rakousko, Polsko, Francie). A nejpočetnější skupinou jsou státy s klesající produkcí (Bulharsko, Dánsko, Irsko, Řecko, Itálie, Kypr, Lucembursko, Nizozemsko, Portugalsko, Rumunsko, Slovinsko, Finsko, Španělsko, Spojené království)

¹⁰ Zákon č. 185/2001, o odpadech

7

REGIONÁLNÍ ŠKOLSTVÍ

Česká vzdělávací soustava je výrazně decentralizovaná. Obce a kraje se z velké části podílí na zabezpečení vzdělávacích kapacit školského systému ČR. Společně jsou zřizovatelem více než 90 % mateřských, základních a středních škol v ČR, přesné počty školských zařízení ilustruje tabulka č. 5. Malá část škol je řízena centrálně. V těchto případech jde o vzdělávací instituce pro žáky se speciálními potřebami. Zbývají jsou zřizovány církví nebo soukromými subjekty.

V posledních letech je patrný výrazný nárůst skupiny škol zřizovaných privátními subjekty. U zařízení předškolního vzdělávání se počet zvyšuje přibližně o 50 škol ročně, u základního o 20 a v případě privátního zřizovatele středního vzdělávání je tendence opačná. Jejich počty se již několik let pravidelně snižují o cca 5 ročně.

Tabulka 6 - Počty školských zařízení podle zřizovatele, školní rok 2015/2016

Zřizovatel	MŠ	ZŠ	SŠ
MŠMT	7	44	31
Obec	4737	3620	27
Kraj	84	263	911
Jiný resort	0	0	3
Privátní sektor	333	145	293
Církev	48	43	39
Celkem	5209	4115	1304

Zdroj: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, Statistická ročenka školství 2015/2016

Listina základních práv a svobod umožňuje vzdělávání národních menšin ve vlastním jazyce. V současné době toho využívá pouze polská národní menšina. V polském jazyce se ve školním roce 2015/2016 vyučovalo na 20 mateřských, 21 základních a 1 střední škole téměř 3 000 žáků.

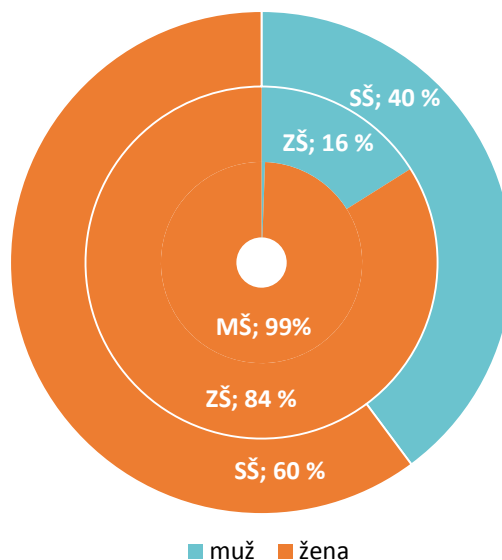
Ve školním roce 2015/2016 bylo v regionálním školství zaměstnáno 147 269 učitelů. Největší podíl přitom připadal na základní školy, ve kterých učila téměř polovina z celkového počtu kantorů – viz tabulka č. 7. Za povšimnutí stojí též genderové rozdělení, kde ve všech typech škol převládaly ženy. Zastoupení mužů narůstá s vyšším typem školského zařízení (graf č. 42)

Tabulka 7 - Počty učitelů v regionálním školství, školní rok 2015/2016

	muž	žena
MŠ	174	30690
ZŠ	11425	59684
SŠ	18043	27253

Zdroj: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, Statistická ročenka školství 2015/2016

Graf 42 – Učitelé v regionálním školství – podíl mužů a žen, školní rok 2015/2016

Zdroj: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, Statistická ročenka školství 2015/2016

7.1

Předškolní vzdělávání

Předškolní vzdělávání se organizuje pro děti ve věku zpravidla od tří do šesti let a jeho cílem je všestranný rozvoj osobnosti dítěte, přispívající k jeho zdravému citovému, rozumovému a tělesnému vývoji a k osvojení základních pravidel chování, životních hodnot a mezilidských vztahů. Tento typ vzdělávání aktuálně poskytují mateřské školy a přípravné třídy v základních školách a uskutečňuje se podle předem schválených vzdělávacích postupů.

Tabulka 8 - Počet mateřských škol, tříd, žáků a učitelů, školní rok 2015/2016

Území/kraj	Školy	Třídy	Děti	Učitelé
Hl. m. Praha	408	1 775	42 371	3 644
Středočeský	755	2 168	49 663	4 195
Jihočeský	312	986	23 351	1 838
Plzeňský	273	842	19 399	1 627
Karlovarský	123	388	9 271	765
Ústecký	360	1 141	25 979	2 188
Liberecký	238	686	15 510	1 331
Královéhradecký	310	873	19 876	1 685
Pardubický	318	783	18 915	1 549
Kraj Vysočina	285	789	17 982	1 514
Jihomoravský	657	1 793	41 519	3 490
Olomoucký	378	1 005	22 980	1 937
Zlínský kraj	316	857	20 278	1 677
Moravskoslezský	476	1 762	40 267	3 424
Celkem	5 209	15 848	367 361	30 864

Zdroj: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Statistická ročenka školství 2015/2016

Průměrná velikost třídy v mateřské škole se v jednotlivých krajích liší pouze minimálně a osciluje mezi 22,6 (Liberecký kraj) a 24,6 (Pardubický kraj). Celostátní průměr je 23,2 žáků ve třídě a maximální je upraven vyhláškou na 24, resp. 28 v případě výjimky udělené zřizovatelem. Podobná situace je i v případě průměrného počtu žáků na jednoho učitele – nejnižší hodnota 11,6 je v Praze, nejvyšší 12,7 v Jihočeském kraji. Celostátní průměr je 11,9.

Ukazuje se, že na úrovni krajů je systém předškolního vzdělávání velmi vyrovnaný. Ve školním roce 2015/2016 ještě neplatila povinnost povinného posledního roku mateřské školy. Novela školského zákona ji zavádí až od roku 2017 jako reakci na stoupající počet dětí s odkladem povinné školní docházky, které nenavštěvují mateřskou školu ani přípravnou třídu ZŠ (v ČR kolem 10 % populačního ročníku). Platila tak pouze povinnost ředitele mateřské školy přednostně přijmout děti v posledním roce před zahájením povinné školní docházky. Jemu by měl místně příslušný obecní úřad nově před zahájením zápisu poskytnout seznam dětí, které mají být přednostně přijaty.

Na rozdíl od mateřských škol dětské skupiny nejsou primárně vzdělávací institucí. Jejich účelem je pomoci obcím či zaměstnavatelům vyřešit problém s nedostatkem počtu míst v mateřských školách, ale i tam, kde mateřské školy nemohou z kapacitních důvodů vzniknout. Jde o flexibilní formu péče s rozšířeným okruhem možných zřizovatelů (např. nestátní nezisková organizace, či zaměstnavatel). V roce 2016 jich bylo pod MPSV zapsáno 272 s kapacitou kolem 3 700 dětí. Významný nárůst se očekává v ke konci roku 2017, kdy dojde ke spuštění posilněných dotačních titulů ke zřizování dětských skupin.

7.2

Základní školy

V České republice bylo ve školním roce 2015/2016 celkem 4 115 základních škol (tabulka č. 9). Z tohoto počtu bylo 4 098 základních škol s prvním stupněm a 2 710 s druhým stupněm. Ne všechny základní školy tak mají první anebo druhý stupeň.

Nejvíce žáků ve třídě je paradoxně v hl. městě Praze, kde je hustota základních škol nejvyšší. V průměru je zde 21 žáků, zatímco v Pardubickém nebo Zlínském kraji je to o dva žáky méně. V hlavním městě je také nejvíce žáků na učitele v prvním stupni ZŠ, nejméně

opět ve Zlínském kraji. Jiná je situace v případě druhého stupně, kde naopak hl. m. Praha má jako jediná v průměru méně než 9 žáků na učitele, zatímco ostatní kraje mají mezi 9–10.

S ohledem na kapacitu základních škol je nezbytné uvést, že při zápisu do školního roku 2015/2016 odmítlo děti ze své spádové oblasti pouze 10 škol. V případě dětí z nespádové oblasti je hodnota podstatně vyšší a jde o 502 škol. Jelikož má obec (zřizovatel) v rámci samostatné působnosti povinnost zajistit pro všechny děti ve svém správním obvodu plnění povinné školní docházky, připravilo

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy za tímto účelem několik dotačních titulů. Ty umožní navýšení kapacity těch škol, ve kterých se při posledním zápisu projevil nedostatek nebo tam, kde demografický výhled naznačuje, že v příštích 10 letech kapacity nebudou.

Na jednu základní školu připadá v Česku v průměru 214 žáků. Ještě před pěti lety to přitom bylo o dvacet dětí na každou školu méně

Tabulka 9 - Počet základních škol, žáků a učitelů, školní rok 2015/2016

Území	Školy			Žáci			Učitelé		
	Celkem	s 1. stupněm	s 2. stupněm	Celkem	na 1. stupni	na 2. stupni	Celkem	na 1. stupni	na 2. stupni
Praha	265	262	227	93 298	62 060	31 238	7 477	3 852	3 625
Středočeský kraj	534	532	335	115 005	74 581	40 424	9 134	4 850	4 284
Jihočeský kraj	255	255	181	54 054	33 522	20 532	4 216	2 082	2 134
Plzeňský kraj	220	219	147	47 924	30 007	17 917	3 801	1 970	1 831
Karlovarský kraj	106	105	83	24 359	15 128	9 231	2 030	1 002	1 028
Ústecký kraj	280	277	224	73 600	45 036	28 564	5 769	2 780	2 989
Liberecký kraj	205	204	133	38 826	23 884	14 942	3 168	1 577	1 591
Královéhradecký kraj	268	267	163	47 126	29 089	18 037	3 878	1 972	1 906
Pardubický kraj	250	250	148	44 013	27 201	16 812	3 673	1 904	1 769
Kraj Vysočina	263	260	147	43 109	26 370	16 739	3 617	1 859	1 758
Jihomoravský kraj	473	472	274	95 654	60 231	35 423	7 463	3 852	3 611
Olomoucký kraj	296	295	180	52 899	32 913	19 986	4 340	2 209	2 131
Zlínský kraj	258	258	158	48 866	29 459	19 407	4 141	2 108	2 033
Moravskoslezský kraj	442	442	310	101 518	61 947	39 571	8 402	4 320	4 082
Celkem	4 115	4 098	2 710	880 251	551 428	328 823	71 109	36 337	34 772

Zdroj: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Statistická ročenka školství 2015/2016

7.3

Střední školy

Podle školského zákona rozlišujeme 3 základní stupně středního vzdělání – střední vzdělání, střední vzdělání s výučním listem, a střední vzdělání s maturitní zkouškou. Tomu odpovídají i typy škol. Jsou jimi gymnázia (4letá, 6letá a 8letá), střední odborné školy, střední odborná učiliště a jiné praktické školy. Celkem bylo ve školním roce 2015/2016 v České republice 1 304 středních škol, přičemž některé nabízejí vzdělávání ve více formách – např. střední odborná škola může být zároveň středním odborným učilištěm. Pro tento stupeň vzdělání se pohybovala naplněnost škol mezi 55,9 % ve Středočeském kraji a 68,3 % v hl. m. Praze.

Žáci gymnázií ve studijním oboru všeobecné gymnázium jsou rozděleni mezi jednotlivé vzdělávací stupně přibližně v poměru 4leté vzdělávání 37 %, 6leté 10 % a 8leté 53 %. V ČR bylo ve školním roce 2015/2016 celkem 362 gymnázií, které navštěvovalo 127 643 žáků. Jejich

celkový podíl na dalších druzích středního vzdělávání ukazuje graf č. 43.

Struktura oborů středních odborných škol a učilišť je různorodá. Při volbě oboru (graf č. 44) jednoznačně vítězí ekonomické zaměření. Na čelních místech se dále umístily obor Strojírenství a strojírenská výroba a Gastro, hotelnictví a turismus. Nejmenší zájem je shodně o Hornictví, hutnictví a slévárnictví a obor Kožedělná výroba, výroba obuvi a zpracování plastů.

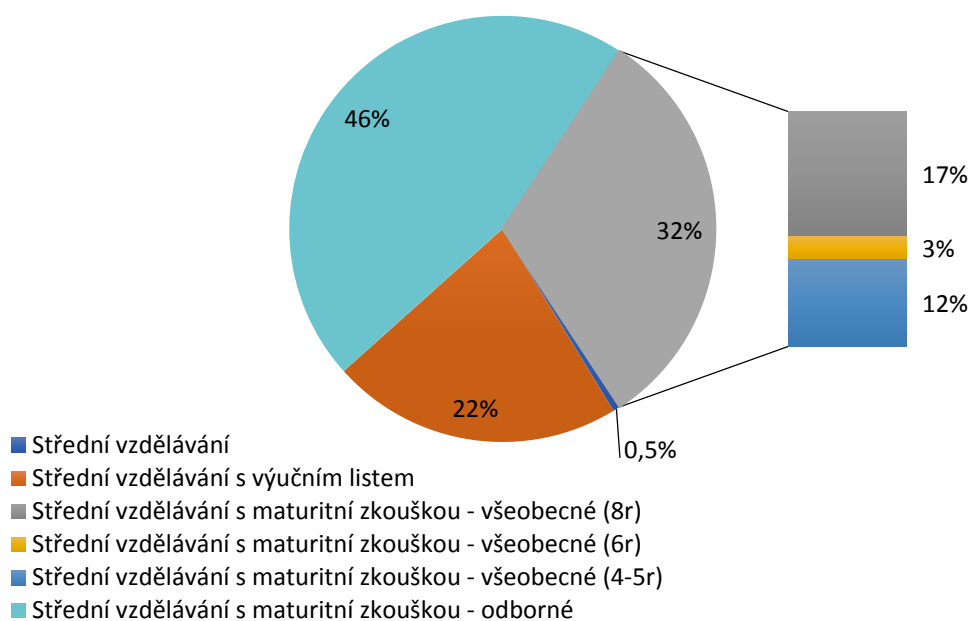
Obecně lze říci, že více žáků navštěvuje školy ukončené maturitní zkouškou (získají tzv. střední úplné vzdělání). V několika specifických oborech je však učňovské obory výrazně překonávají – Strojírenství a strojírenská výroba; Zemědělství a lesnictví; Osobní a provozní služby; Obchod; Potravinářství a potravinářská chemie; Zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů.

Tabulka 10 - Počet středních škol, žáků a učitelů, školní rok 2015/2016

Území	Školy			Žáci			Učitelé
	celkem	denní	ostatní	celkem	denní	ostatní	
Hl. m. Praha	188	185	46	61 598	56 901	4 697	7 068
Středočeský kraj	152	150	40	40 067	37 534	2 533	4 419
Jihočeský kraj	90	90	25	27 586	26 432	1 154	2 966
Plzeňský kraj	54	53	19	21 749	20 889	860	2 185
Karlovarský kraj	37	37	11	10 989	10 634	355	1 146
Ústecký kraj	94	93	33	33 474	31 730	1 744	3 370
Liberecký kraj	50	50	12	15 916	15 409	507	1 714
Královéhradecký kraj	82	82	20	23 881	23 120	761	2 586
Pardubický kraj	74	73	15	21 720	20 724	996	2 308
Kraj Vysočina	63	62	15	21 976	20 343	1 633	2 248
Jihomoravský kraj	123	123	31	46 695	45 003	1 692	4 831
Olomoucký kraj	93	93	22	27 437	26 303	1 134	2 912
Zlínský kraj	67	66	17	24 151	23 374	777	2 550
Moravskoslezský kraj	137	137	45	49 868	47 235	2 633	4 993
Celkem	1304	1 294	351	427 107	405 631	21 476	45 296

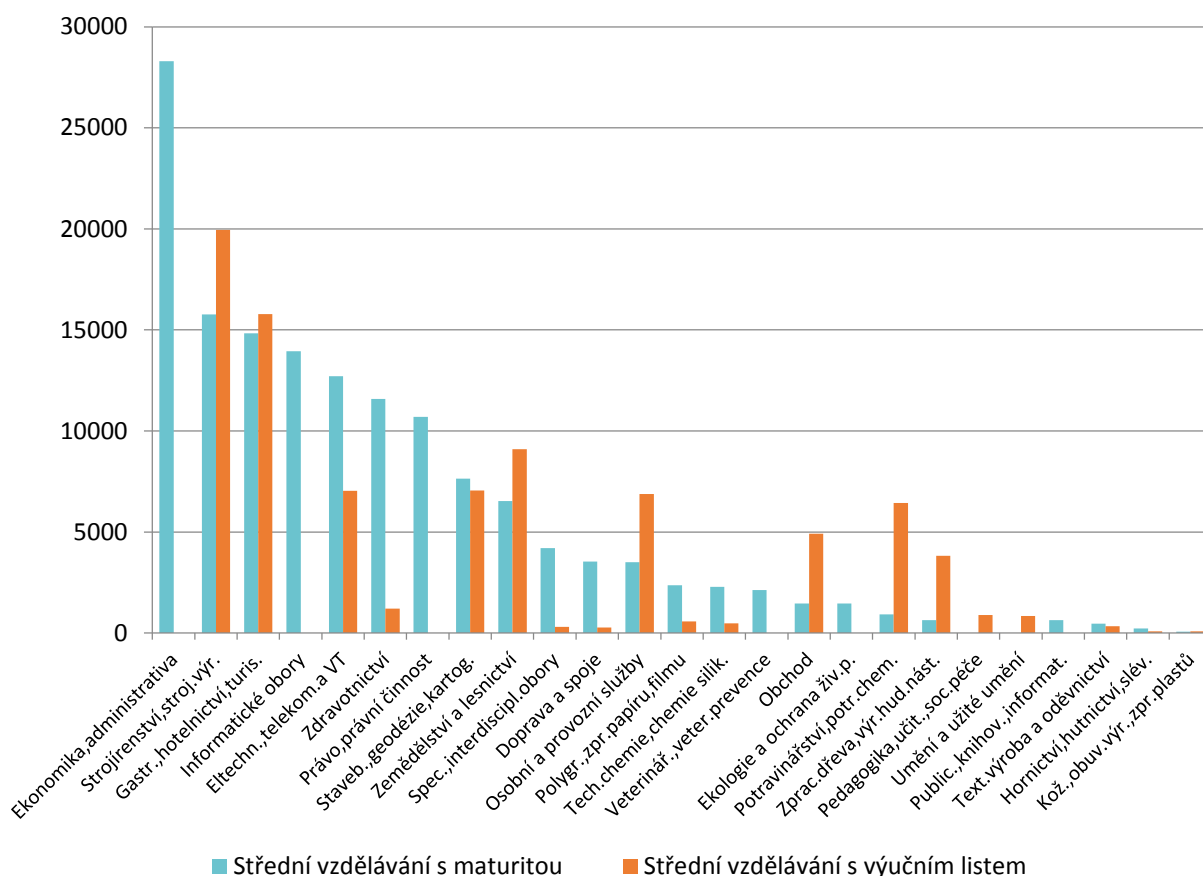
Zdroj: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, Statistická ročenka školství 2015/2016

Graf 43 - Druh středního vzdělávání podle počtu studentů, školní rok 2015/2016

Zdroj: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, Statistická ročenka školství 2015/2016

Graf 44 - Počty žáků studijních oborů středních odborných škol a učilišť, školní rok 2015/2016

Zdroj: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, Statistická ročenka školství 2015/2016

8

ADMINISTRATIVNÍ ZÁTĚŽ

8.1

Transparentnost

Zavedení registru smluv je vyvrcholením snah o větší zprůhlednění nakládání s veřejnými financemi. Registr smluv zřízený zákonem č. 340/2015 Sb. je informační systém veřejné správy sloužící k uveřejňování především soukromoprávních smluv. Nalezneme v něm ale také smlouvy o poskytnutí dotací nebo návratné finanční výpomoci. Povinné subjekty musí zveřejňovat smlouvy, dodatky a objednávky s hodnotou vyšší než 50 000 Kč bez DPH. V tomto případě jde o Českou republiku, územní samosprávné celky, včetně městských částí a obvodů, státní příspěvkové organizace a další veřejné instituce jako i Český rozhlas, Česká televize a právnické osoby, v nichž má stát nebo územně správní celky většinový podíl. Z povinnosti jsou vyňaty obce I. a II. typu. Důsledkem nezveřejnění smlouvy je její neplatnost.

A přestože se vztahuje na údaje, které má již dnes veřejnost právo znát, je znatelným ulehčením jejich získávání. Činí je dostupnější a přístupnější. Vedlejším důsledkem zveřejnění obsahu smluv je možnost porovnání cen a tím pádem i šance pro instituce si vyjednat lepší podmínky.

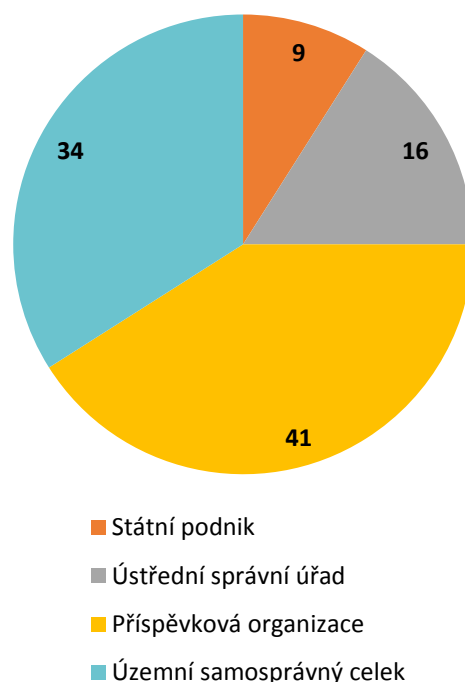
Registr je z velké většiny účinný od 1. července 2016 (platnost všech ustanovení je od 1. července 2017). Zanesené smlouvy jsou veřejně dostupné na adrese <http://smlouvy.gov.cz>. Za prvních 6 měsíců bylo do systému ISRS vloženo přes 200 000 záznamů.

Přes 60 %, tedy více než 120 000 záznamů bylo uskutečněno 100 konkrétními institucemi (graf č. 45). Nejčastěji šlo o příspěvkové organizace státu, krajů nebo měst. Následovaly územní samosprávné celky nebo jejich městské části

a obvody. Jako třetí v pořadí objemu byla ministerstva a další ústřední správní úřady a zbylý podíl připadl na státní podniky.

Přítom nejvyšší počet smluv vložených do systému má právě Česká pošta a to 9 812. Vysokých počtů dosahovaly také fakultní nemocnice obecně.

Graf 45 - Povinné subjekty zadávající do registru smluv – vzorek 100 nejčastějších, r. 2016

Zdroj: Ministerstvo vnitra ČR, Registr smluv

8.2

Administrativní zátěž obcí

Sběr dat je aspekt veřejné správy, který v současné době zásadním způsobem ovlivňuje diskusi o směřování některých segmentů veřejné správy v návaznosti na nadměrné zatěžování místních samospráv výkaznictvím. Ministerstvo vnitra je s tímto stavem seznámeno a učinilo první kroky k nápravě. Proto v roce 2016 proběhla Analýza zatížení

veřejné správy sběrem dat¹¹ zaměřená na obce a kraje, společně s tím vznikla také Metodika sběru dat.¹²

Sběrem dat je myšlena aktivita, při níž jsou vykazována různorodá data od nejrozličnějších subjektů veřejné správy. V následující kapitole se zaměřujeme na zatížení obcí vlivem sběru dat jak v rámci samostatné tak i přenesené působnosti.

Referenčním vzorkem, použitým pro účely Analýzy, bylo 312 subjektů a termínem sběru dat byl rok 2016. Reprezentativní vzorek byl dále členěn na 257 obcí I. typu, 28 obcí II. typu (POU) a 27 obcí III. typu (ORP). Celkem se do realizovaného průzkumu zapojili zástupci z 312 obcí, což reprezentuje 5 % celkového počtu obcí v ČR. Účelem bylo zjistit jaké je zatížení obcí sběrem dat. V rámci dotazníku bylo hodnoceno 149 typů pravidelných výkazů od 38 institucí. Celkem bylo vyplněno po vyčištění dat 5 145 hodnotících karet, kdy 11 obcí vyplnilo více než 90 karet za svůj úřad. Také bylo zjištěno, že neexistuje ucelený přehled všech výkazů a hlášení, které obce musejí zpracovávat.

Cílem bylo zjistit šíři a spektrum výkazů, které jsou vyžadovány orgány veřejné moci po samosprávě. Při sběru dat jsou obce zatěžovány dvěma základními typy výkazů a to pravidelnými, které jsou vyžadovány na základě právních předpisů a nepravidelnými, které jsou vyžadovány ad-hoc dle potřeby konkrétní instituce, respektive sběratele. Oběma typům výkazů je ze strany obcí vyčítána zejména nelogičnost vykazování daných údajů. Obce nerozumí tomu, proč je nutné některé hodnoty vykazovat. Stěžují si na nedostatečnou informovanost z pozice sběratelů dat. Není dostatečně vysvětlen přínos a účelnost dat. Objevuje se také názor, že by obce vykazovaná data po zpracování rády využily pro vlastní

účely, ať už pro informativní či plánovací. Analýza odhalila celkem 192 pravidelných a nepravidelných výkazů pro celkem 46 různých institucí, což dramaticky přesáhlo nejdůležitější odhady. Předběžně se odhadovalo zatížení maximálně jedním stem výkazů. Analýzou však bylo zjištěno, že zatížení komplikuje výkon samosprávy i přenesené působnosti. Výkaznictví tak zásadním způsobem ubírá samosprávným celkům finanční prostředky, lidské zdroje a dalšími způsoby znepříjemňuje servis občanům. Zjištění z Analýzy slouží jako podklad pro další kroky Ministerstva vnitra, jež usiluje o úpravu či zrušení konkrétních výkazů.

Z výsledků plyne, že u obcí do 1 000 obyvatel se z 27 % o vykazování dat stará starosta nebo místostarosta a z 68 % účetní. S růstem počtu obyvatel (a působností) se agenda vyplňování dat přesouvá na referenty. Co se týče časové dotace na vyplnění dotazníků, čím větší obec, tím více času tráví zpracováváním nejrůznějších výkazů. Například obce III. typu v průměru tráví 295 hodin ročně zpracováním pravidelných výkazů. Z výsledků dále plyne, že obce preferují elektronické vyplňování dotazníků (přes 70 %) a stojí o zaslání výsledků vzešlých ze sběru dat. Z Analýzy vyplynulo, že jedním z nejpalčivějších problémů sběru dat ve veřejné správě je duplicitní sběr dat. Některé subjekty sbírající data pro vlastní či další využití sbírají data, která v některých případech buď již existují anebo je ve stejném období sbírá vícero subjektů. Tento fenomén zapříčiňuje neúměrné zatížení těch subjektů, jež data vykazují. Vyplňování velkého množství výkazů má také dopad na finanční a časové náklady. Ať už finanční či časové prostředky vynaložené na výkaznictví v rámci sběru dat by při eliminaci duplicitního vykazování mohly být efektivněji využity v rámci samosprávy.

Graf č. 46 představuje časové náklady (v hodinách) na splnění povinností spojených s výkaznictvím dle typu obce. Jak je patrné z grafu č. 47 obce I. typu vyplňují ročně nejčastěji 11 povinných výkazů / hlášení, a vyplnění jim zabere cca 20 hodin za rok (téměř tři pracovní dny), obce II. typu jsou ročně zatíženy v průměru

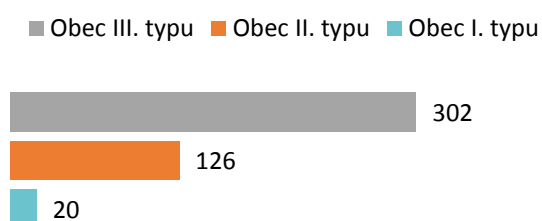
¹¹ Ministerstvo vnitra ČR – Analýza zatížení veřejné správy sběrem dat.

<http://www.mvcr.cz/soubor/analiza-zatizeni-verejne-spravy-sberem-dat-2016.aspx>

¹² Ministerstvo vnitra ČR – Metodika sběru dat. <http://www.mvcr.cz/soubor/metodika-optimalizace-sberu-dat-2016.aspx>

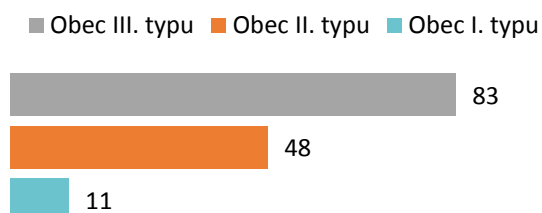
48 výkazy, jejichž vyplnění trvá zhruba 126 hodin (cca 16 osobodnů). Nezatíženější jsou obce III. typu, které musí vynaložit cca 302 hodin ročně (cca 38 osobodnů, tj. téměř 2 měsíce práce) na vyplnění 83 povinných výkazů. Ty nezatíženější obce ročně stráví cca 84 dny (tj. více než 4 měsíce práce jedné osoby) na vyplnění 104 výkazů / hlášení.

Graf 46 – Medián časové náročnosti výkaznictví obcí (v hod.), r. 2016

Zdroj: Ministerstvo vnitra ČR, Analýza zatížení veřejné správy sběrem dat, 2016

Graf 47 – Medián počtu výkazů ke zpracování v obcích (dle typu obce), r. 2016

Zdroj: Ministerstvo vnitra ČR, Analýza zatížení veřejné správy sběrem dat, 2016

Tabulka 11 - Přehled nejnáročnějších výkazů obcí, r. 2016

Název výkazu / hlášení	Délka vyplňování (v hod.)	
	Průměr	Medián
Roční výkaz o odnětí a o odvodech za odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu podle zákona o ochraně zemědělského půdního fondu (Min. životního prostředí)	13,59	15
Resortní statistické šetření o výkonu sociálně-právní ochrany dětí (Min. práce a sociálních věcí)	11,44	10
Roční výkaz o honitbě, stavu a lovu zvěře (Min. zemědělství)	11,19	8,99
Vypouštěné vody - § 10 vyhl. č. 431/2001 Sb. - příloha č. 3	10,98	10,98

(Min. životního prostředí)		
Přehled o peněžních tocích a přehled o změnách vlastního kapitálu (Min. financí)	10,49	10,49
Roční výkaz o televizním vysílání (Český statistický úřad)	10	10

Zdroj: Ministerstvo vnitra, Analýza zatížení veřejné správy sběrem dat, 2016

Tabulka č. 11 ukazuje seznam šesti nejproblematičtějších výkazů, které zatěžují obce. Největší časovou náročnost pro obce představuje Roční výkaz o odnětí a o odvodech za odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu podle zákona o ochraně zemědělského půdního fondu pro Ministerstvo životního prostředí s průměrnou délkou vyplnění téměř 14 hodin. Nad 10 hodin potřebují obce také na zpracování dalších pěti výkazů, více než 1 pracovní den (tj. 8 hodin) je vyplňováno celkem 11 výkazů / hlášení. Těmito nejpalčivějšími výkazy se bude v nejbližší době zabývat Ministerstvo vnitra a v součinnosti s příslušnými resorty usilovat o jejich eliminaci nebo zjednodušení.

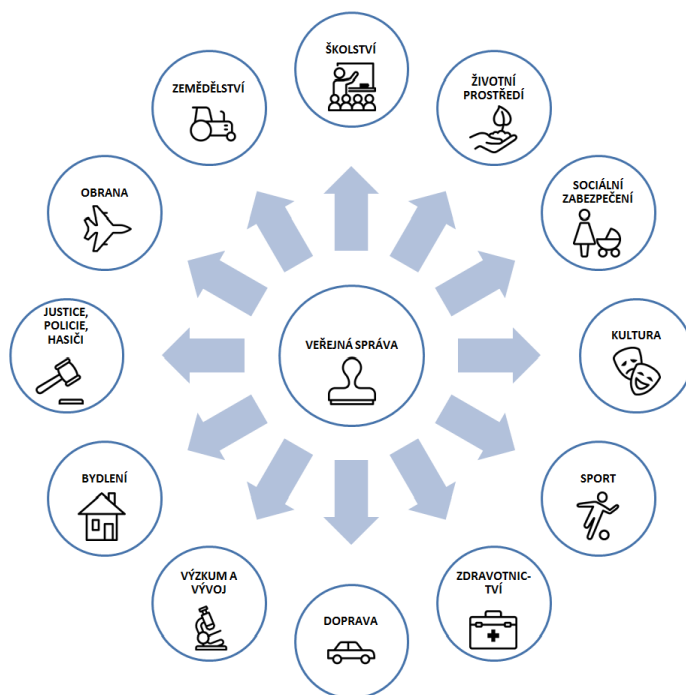
Snížení administrativní zátěže využitím open dat především v oblasti nepravdivých výkazů

Preference publikování sesbíraných dat formou open dat a to jak pro centrální orgány, tak i krajské úřady. Na tento zdroj dat lze odkázat např. výzkumné instituce, podnikatelské subjekty, neziskové subjekty, vysoké školy a jejich studenty, aby nezatěžovali a nezvyšovali administrativní zátěž obcí. Vymezení možností, kdy je možné ze strany obcí odmítnout plnění zákonné informační povinnosti obcí dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím v platném znění, např. při neúměrné zátěži. Odkaz na tento zákon je využíván i studenty při získávání informací pro své závěrečné práce. Na tento problém si výrazně stěžují i nejmenší obce, které mají omezené možnosti při zpracování požadavků dle výše uvedeného zákona. Při maximálním možném zveřejnění dat by zákonná informační povinnost byla tímto naplněna.

9

FINANCOVÁNÍ VEŘEJNÉ SPRÁVY

Obrázek 6 - Oblasti poskytování veřejných statků

Zdroj: Ministerstvo vnitra ČR, vlastní zpracování s použitím grafických nástrojů: <http://www.iconarchive.com/artist/icons8.html>

Veřejná správa řídí veřejný sektor, prostřednictvím kterého jsou občanům poskytovány veřejné statky na základě neziskového principu. Proto financování probíhá prostřednictvím veřejných rozpočtů, které by měly zajistit hospodárné využití finančních příjmů. Veřejný sektor má na starosti obecně především zajištění chodu celého státu, zajištění podmínek pro bezproblémové fungování soukromého sektoru a zajištění podmínek pro kvalitní lidský život, v neposlední řadě i spravedlivé rozdělení příjmů ve státě. Počet a škála oblastí, kterých se týká poskytování veřejných statků občanovi lze vidět na obrázku č. 6.

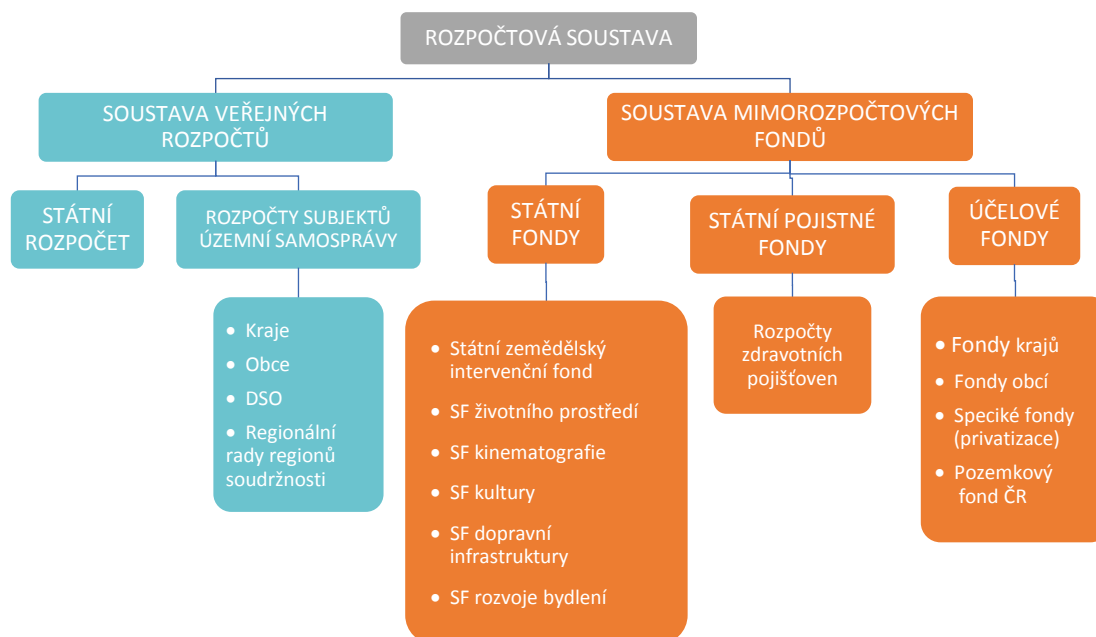
Aby veřejná správa mohla tyto služby poskytovat v určité kvalitě, je potřeba zajistit adekvátní finanční prostředky. Financování veřejné správy je organizováno prostřednictvím

veřejných rozpočtů – rozpočtové soustavy. Každý subjekt veřejné správy hospodaří prostřednictvím svého rozpočtu, který je vytvářen povinně, na základě zákona, a dohromady tyto rozpočty tvoří rozpočtovou soustavu (obrázek č. 7).

Prostřednictvím této rozpočtové soustavy jsou přerozdělovány finanční prostředky. Do kterého veřejného rozpočtu plyne výnos z konkrétních druhů daní, je určeno zákonem č. 243/2000 Sb. o rozpočtovém určení daní.

Soustava mimorozpočtových fondů zachycuje hospodaření ostatních složek veřejných rozpočtů. Může se jednat o státní fondy, ale i fondy obcí a krajů. Mimorozpočtové peněžní fondy jsou zřizovány podle zákona a většinou jsou účelově vázané, aby zajistily stabilitu financování klíčových oblastí veřejné správy.

Obrázek 7 - Schéma rozpočtové soustavy ČR

9.1

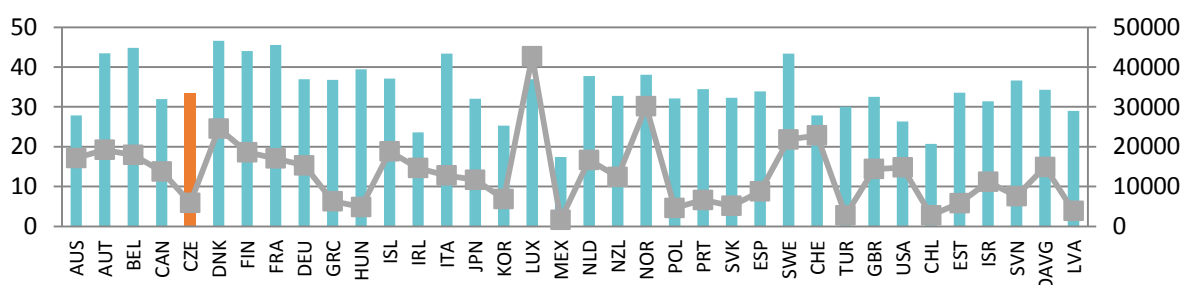
Příjmy veřejných rozpočtů

Poskytování veřejných statků občanovi v široké škále témat vyžaduje dostatečné množství finančních zdrojů. Právě občané platí za všechny tyto veřejné statky nepřímo ve formě daní, které jsou vybírány ze strany státu.

Nejvýznamnějším příjmem veřejných rozpočtů jsou **daňové příjmy**. Jedná se o nenávratné přerozdělování hrubého domácího produktu. Procento přerozděleného HDP je nazýváno také daňovým zatížením.

V České republice se daňové zatížení v roce 2015 rovnalo 33,47 % HDP. Novější údaje za rok 2016 v době tisku nebyly k dispozici. Dlouhodobě je však toto procento přibližně stejné. Na grafu č. 49 je vidět porovnání výše daňového zatížení České republiky se zeměmi OECD. Výši procenta HDP, které je přerozdělované značí modré sloupce. Současně je v grafu č. 48 znázorněna výše vybraných daní na osobu, což značí zelená spojnice. Ačkoliv mají některé země stejnou míru zdanění, je výše daně vybrané na osobu v některých případech rozdílná, to se odvíjí od rozdílné výše HDP/osobu v dané zemi.

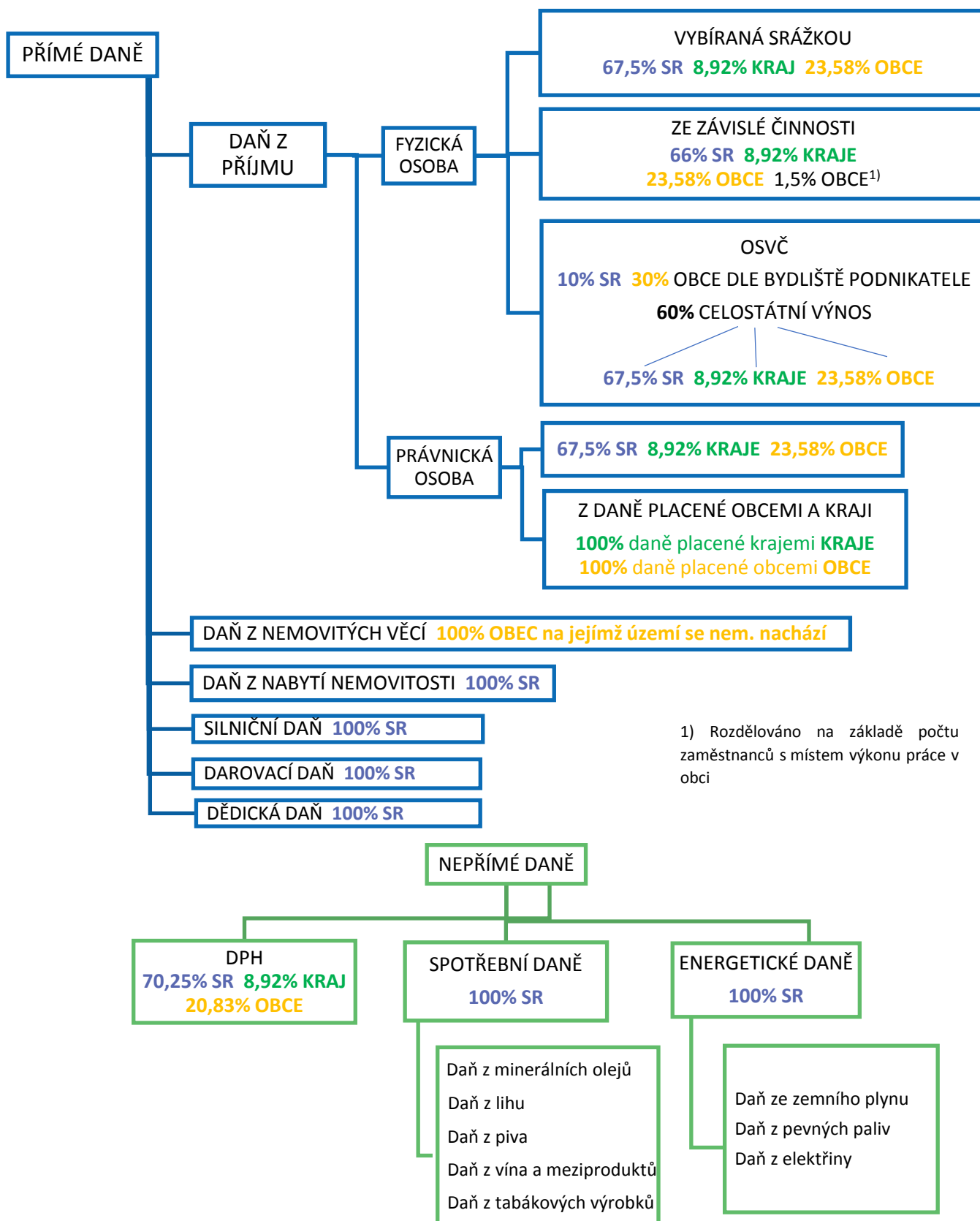
Graf 48 - Procento přerozdělovaného HDP a výše vybraných daní v USD/osobu, v zemích OECD, r. 2015

Zdroj: Ministerstvo vnitra ČR, Vlastní zpracování z dat OECD¹³

¹³ OECD (2017), Tax revenue (indicator). doi: 10.1787/d98b8cf5-en (Accessed on 23 January 2017)

Obrázek 8 - Daňový systém ČR jako příjem veřejných rozpočtů, r. 2016¹⁴

14 Od 1. 1. 2017 došlo ke změně rozpočtového určení daní, změna podílu inkasa u DPH na 21,4% a zrušení 30% motivační složky u daně z příjmu fyzických osob samostatně podnikajících.

Obrázek č. 8 stručně ilustruje druhy daňových příjmů, které jsou nejvýznamnějším finančním zdrojem plynoucím do veřejných rozpočtů. V diagramu nejsou zachyceny daňové sazby, výjimky, úlevy apod. Každá daň je specifická a speciální zákon vždy určuje kdo je plátcem daně, co je bráno jako základ daně a kolik činí daňová sazba. Především je zde zobrazen poměr, ve kterém je vybraná částka rozdělována do jednotlivých rozpočtů. Modrá barva značí, jaká část vybrané daně jde do státního rozpočtu, zelená zase ukazuje, kolik procent jde do rozpočtů krajů a nakonec žlutá kolik procent jde do rozpočtu obcí. V některých případech hraje vliv i umístění zdaňovaného subjektu (sídlo podniku, umístění stavby apod.).

Každý rok vydává OECD publikaci Taxing Wages, která detailně mapuje zdanění mezd v členských zemích za předchozí rok. Jako příklad zde uvádíme porovnání výše zdanění u daně z příjmu fyzických osob. Dle OECD je Česká republika osmou zemí s nejvyšší mírou zdanění, která je 43% v roce 2016. Zároveň však existuje velké množství možných slev na dani z příjmu fyzických osob. V případě, že se jedná o daň, v rodině se dvěma dětmi, kdy jeden z manželů nepracuje, klesá daň až na 27,2 %. Jedná se tedy ve srovnání s ostatními zeměmi o zcela jiný výsledek. Výši těchto sazeb zobrazuje graf č. 49.

Specifickým druhem daně, která je v neposlední řadě také významným příjmem veřejných rozpočtů, je pojistné, povinně placené ze strany občana jako zaměstnance a ze strany zaměstnavatele. Pojistné slouží k financování sociálního zabezpečení. Fungování sociálního zabezpečení je založeno na principu solidarity, avšak v modelu sociálního pojištění v České republice hraje roli i zásluhovost.

Sociální pojištění tvoří:

- zdravotní pojištění
- nemocenské pojištění
- důchodové pojištění
- zabezpečení v nezaměstnanosti.¹⁵

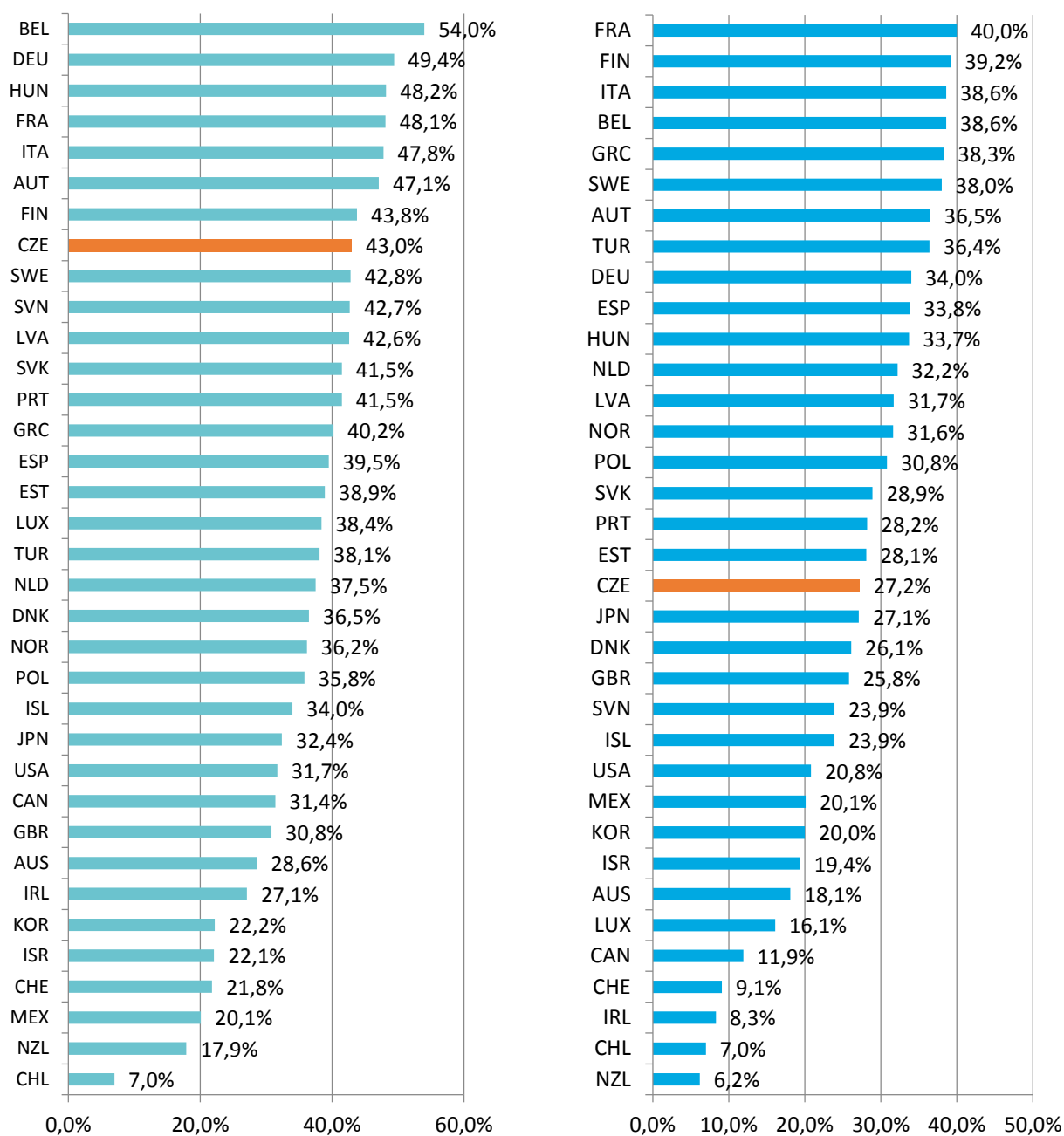
Příjmy ze zdravotního pojištění plynou do rozpočtů zdravotních pojišťoven. Za osoby, které jsou nevýdělečně činné, platí toto pojištění stát. Pojistné na sociální zabezpečení (důchodové, nemocenské a zabezpečení v nezaměstnanosti) je příjmem státního rozpočtu, konkrétně Ministerstva práce a sociálních věcí, tyto finance jsou však spravovány organizací zřízenou tímto ministerstvem, Českou správou sociálního zabezpečení.

¹⁵ Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti

Zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení

Zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění

Graf 49 - Výše sazby daně z příjmu fyzických osob u bezdětných osob žijících samostatně (1. sloupec) a u rodiny se dvěma dětmi, kdy jeden z manželů pobírá průměrnou mzdu a druhý nepracuje (2. sloupec), r. 2016

Zdroj: Vlastní zpracování dat z OECD¹⁶

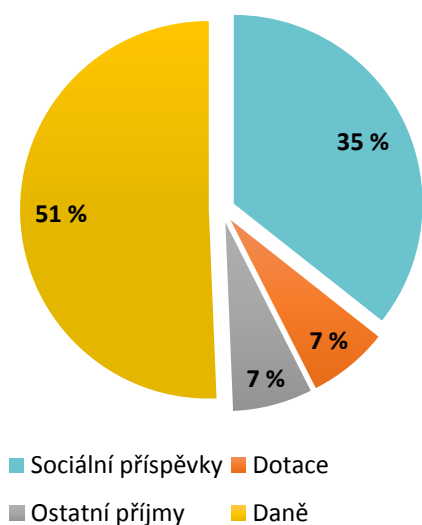
¹⁶ OECD (2017), *Taxing Wages 2017*, OECD Publishing, Paris. DOI: http://dx.doi.org/10.1787/tax_wages-2017-en

Příjmy veřejných rozpočtů v roce 2016

V průběhu roku 2016 byly příjmy veřejných rozpočtů vyšší o 77,0 mld. Kč oproti původnímu předpokladu. K nárůstu nad předpokládanou výší došlo zejména u příjmů z daní, poplatků a pojistného a to o 44,6 mld. Kč a u příjmů z DPH o 18,4 mld. Kč.¹⁷

Celkem byly příjmy veřejných rozpočtů ve výši 1 766,9 mld. Kč, dle Státního závěrečného účtu (sešit B). Pokud se podíváme na složení příjmů veřejných rozpočtů, graf č. 50 níže ilustruje podíl jednotlivých příjmů v roce 2016. Je zde vidět, že největší podíl z příjmů tvoří daňové příjmy a příjmy z pojistného na sociální zabezpečení. Položka Dotace obsahuje dotace z mezinárodních organizací, především z Evropské unie. Položka Ostatní příjmy v sobě zahrnuje příjmy z vlastnictví, z prodeje zboží a služeb, pokuty a penále a transfery.

Graf 50 - Struktura celkových příjmů veřejných rozpočtů dohromady, r. 2016

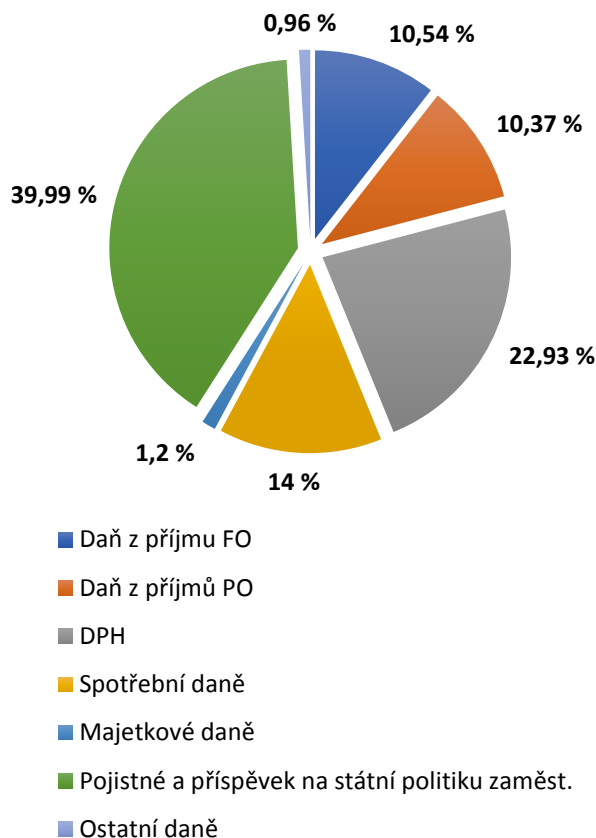
Zdroj: Vlastní zpracování s použitím dat ze Státního závěrečného účtu za rok 2016, sešit B, str. 24

Na grafu č. 52 je vidět rozpad příjmů na daňové, nedaňové, kapitálové a transfery, zvláště pro státní rozpočet, rozpočty obcí a DSO a rozpočty krajů. Zatímco u státního rozpočtu (SR) tvoří daňové příjmy většinu příjmů (83 %) a stejně je tomu i u rozpočtů obcí a DSO (67 %)

u rozpočtů krajů tvoří největší položku přijaté transfery, celkem 62 % příjmů. Krajské transfery jsou tvořeny zejména přímo určenými prostředky do školství (platy učitelů) či dotace do sociální oblasti. Je zde také vidět, na rozdíl od státního rozpočtu tvoří v územních rozpočtech určité větší procento část i kapitálové příjmy, což vychází z uskutečňovaných majetkových transakcí.

Graf č. 51 pak ukazuje složení **daňových příjmů státního rozpočtu**, kde je vidět podíl jednotlivých druhů daní. Je zde vidět, že nejvyšší výnos má daň z přidané hodnoty a daň z příjmu. Zároveň pojistné na sociální zabezpečení tvoří významnou položku příjmů státního rozpočtu. Stejně tak u výdajů státního rozpočtu pak tvoří největší část výdaje na sociální zabezpečení.

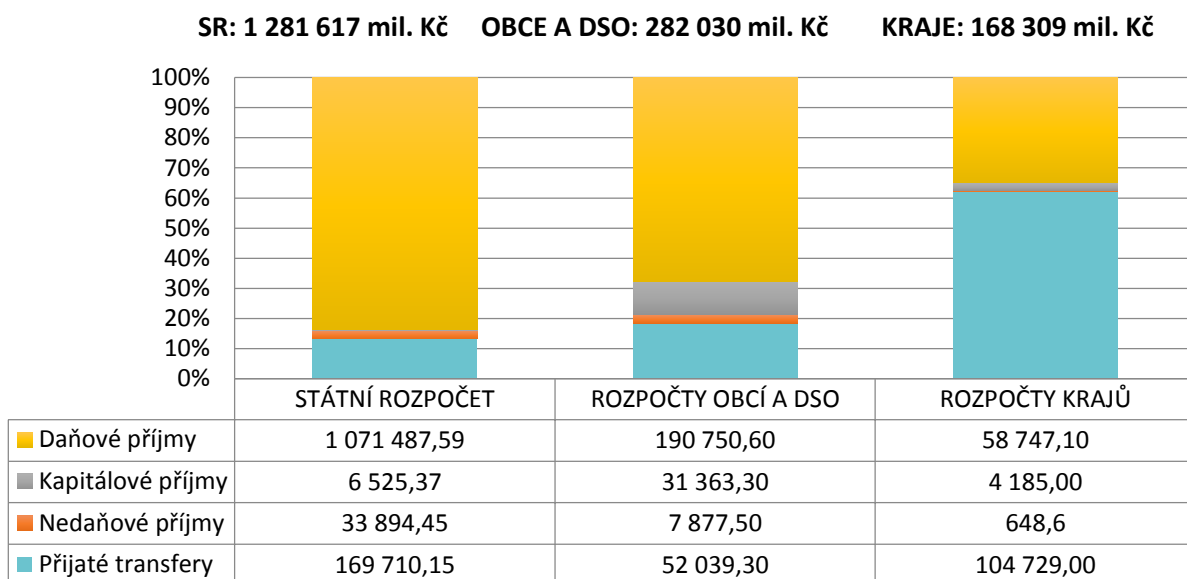
Graf 51: Složení daňových příjmů státního rozpočtu, r. 2016

Zdroj: Vlastní zpracování dat z informačního systému Ministerstva financí ČR MONITOR

¹⁷ Státní závěrečný účet za rok 2016, sešit B, str. 22, sešit C, str. 11

Graf 52: Složení příjmů veřejných rozpočtů v mil Kč., r. 2016

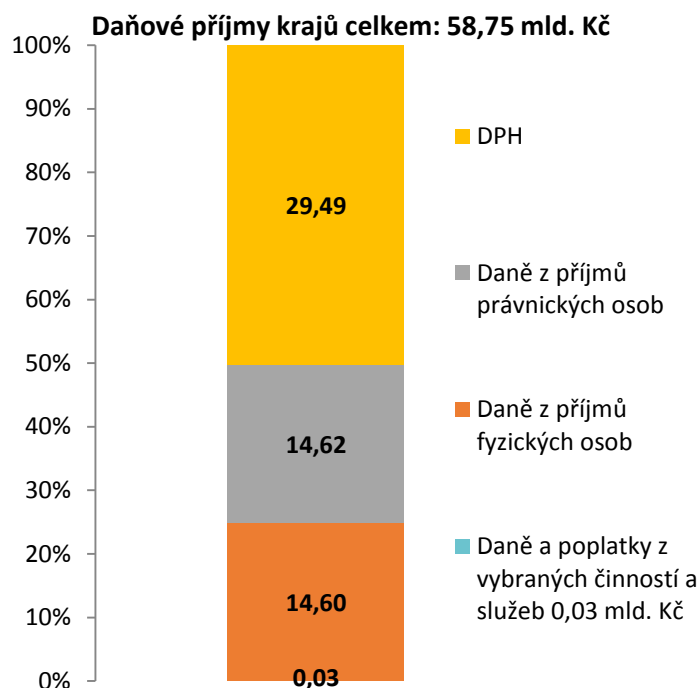
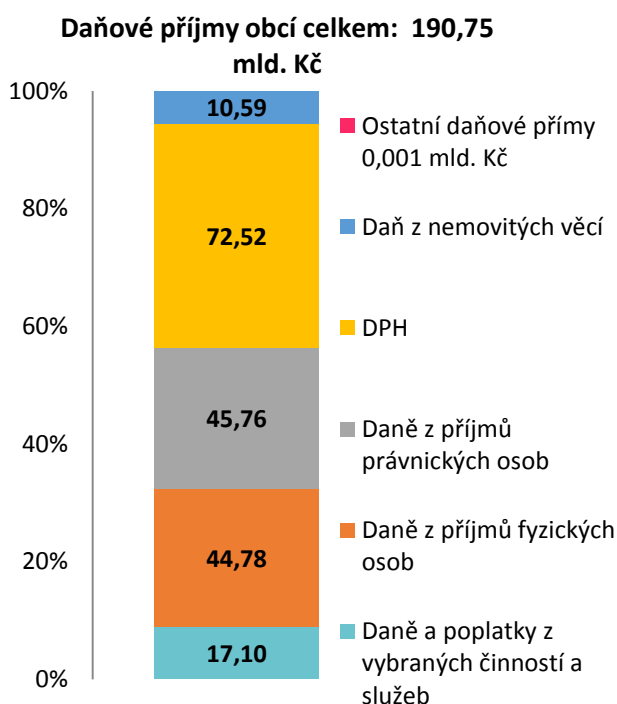

Zdroj: Vlastní zpracování dat z informačního systému Ministerstva financí MONITOR (<http://monitor.statnipokladna.cz/2016/>)

Další graf č. 53 ukazuje rozdílnost výše i složení daňových příjmů územních rozpočtů (krajů a obcí). Nejvýznamnějším daňovým příjmem jsou pro obce DPH a daně z příjmů. Příjem z daně z nemovitých věcí je jediná daň, kterou mohou obce prostřednictvím nastavení koeficientů přímo ovlivnit, celý výnos daně jde do rozpočtu obce, na jejímž území se nemovitost nachází.

Obce mají možnost ovlivnit i výši daňové sazby na svém území stanovením místního koeficientu obecně závaznou vyhláškou. Obce jsou při zavádění těchto koeficientů, které by mohly zvýšit příjmy však opatrné, jelikož se jedná o nepopulární opatření, které může snadno negativně ovlivnit veřejné mínění a následně i rozhodování občanů při příštích volbách.

Graf 53: Složení daňových příjmů rozpočtů obcí a krajů v mld. Kč, r. 2016

Zdroj: Vlastní zpracování s použitím dat ze systému Ministerstva financí ČR MONITOR

Pro kraje jsou však nejvýznamnějším příjmem transfery obdržené ze státního rozpočtu a ze státních fondů, jedná se o výrazně vyšší částku, než jsou daňové příjmy, celkem 104,7 mld. Kč. Nejvíce transferů přijaly kraje od Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ve výši 82 mld. Kč. Tyto finanční prostředky slouží k pokrytí neinvestičních výdajů na školství, jako jsou platy, učební pomůcky, vzdělávání učitelů apod. Druhá objemově nejvýznamnější položka ve výši 10 mld. Kč přijatých transferů plyne ze strany Ministerstva práce a sociálních věcí a slouží k pokrytí nákladů na poskytování sociálních služeb.

Tabulka 12 - Druhy místních poplatků a jejich výše v příjmech obcí, r. 2016

Místní poplatek	
Poplatek za komunální odpad	3 579 382 870 Kč
Poplatek ze psů	274 190 381 Kč
Poplatek za lázeňský a rekreační pobyt	351 406 520 Kč
Poplatek za užívání veřejného prostranství	620 514 485 Kč
Poplatek ze vstupného	62 234 855 Kč
Poplatek za bytovací kapacity	252 019 298 Kč
Poplatek za povolení k vjezdu	18 445 750 Kč
Poplatek za zhodnocení stav. pozemku	16 738 452 Kč

Zdroj: Informační systému Ministerstva financí ČR MONITOR

9.2

Výdaje veřejných rozpočtů

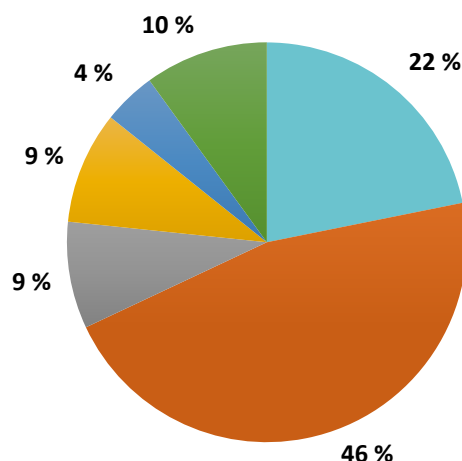
Také výdaje byly v roce 2016 v reálné výši odlišné od plánované výše. Celkem byly nižší o 53,4 mld. Kč.¹⁸ Největší podíl z výdajů veřejných rozpočtů činí běžné transfery a sociální dávky, které spadají pod státní rozpočet a rozpočty zdravotních pojišťoven. Většinou se zároveň jedná o tzv. mandatorní výdaje, ty jsou stanoveny na základě zákona a jejich výši nelze ovlivnit. Podíl mandatorních výdajů v roce 2016 představoval 56,6 % celkových výdajů státního rozpočtu. Zavedení státní služby a následné navýšení platových tarifů mělo za následek navýšení výdajů na mzdy a platy o 5,3 %. I tak ale byly tyto výdaje nižší, než bylo plánované v rozpočtu.

¹⁸ Státní závěrečný účet za rok 2016, sešit B, str. 24

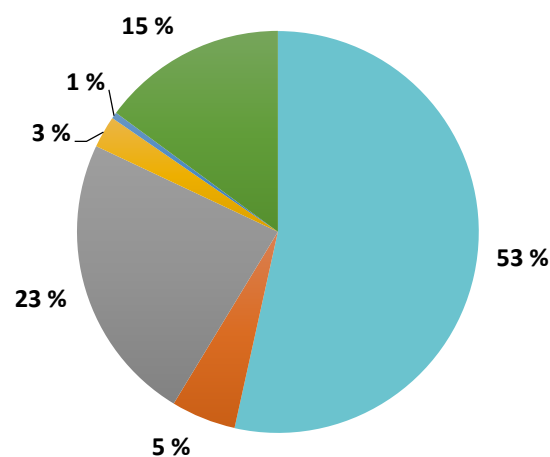
Následující grafy ukazují složení výdajů veřejných rozpočtů dle odvětví, zvláště složení výdajů státního rozpočtu a složení výdajů územních rozpočtů.

Graf 54: Složení výdajů veřejných rozpočtů dle odvětví, r. 2016

Státní rozpočet

Územní rozpočty

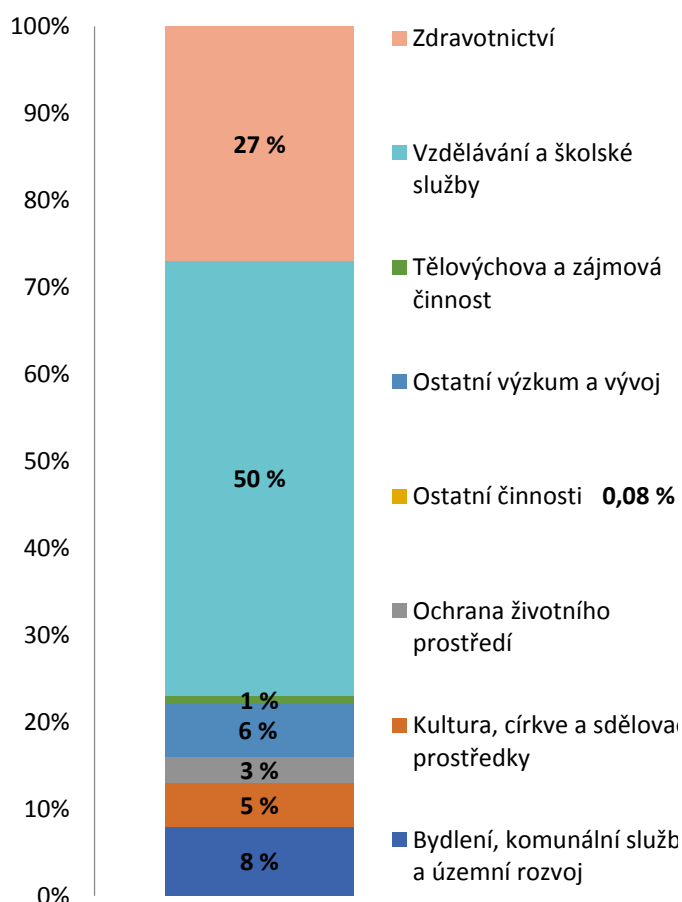
- Služby pro obyvatelstvo
- Sociální věci a politiky zaměstnanosti
- Průmyslová a ostatní odvětví hospodářství
- Bezpečnost státu a právní ochrana
- Zemědělství, lesní hospodářství a rybářství
- Všeobecná veřejná správa a služby

Zdroj: Vlastní zpracování dat z informačního systému Ministerstva financí MONITOR

Výdaje územních rozpočtů v roce 2016

Výdaje územních rozpočtů činily v roce 2016 celkem 393 526 404 tis. Kč. Ve výdajích územních rozpočtů dle odvětví, tvoří největší objem výdajů **Služby pro obyvatelstvo** (53 %) a dále **Průmyslová a ostatní odvětví hospodářství** (23 %). Jaké konkrétní výdaje se skrývají pod těmito názvy, je vidět v grafech níže.

Graf 55: Složení výdajů ve skupině Služby obyvatelstvu v územních rozpočtech, r. 2016

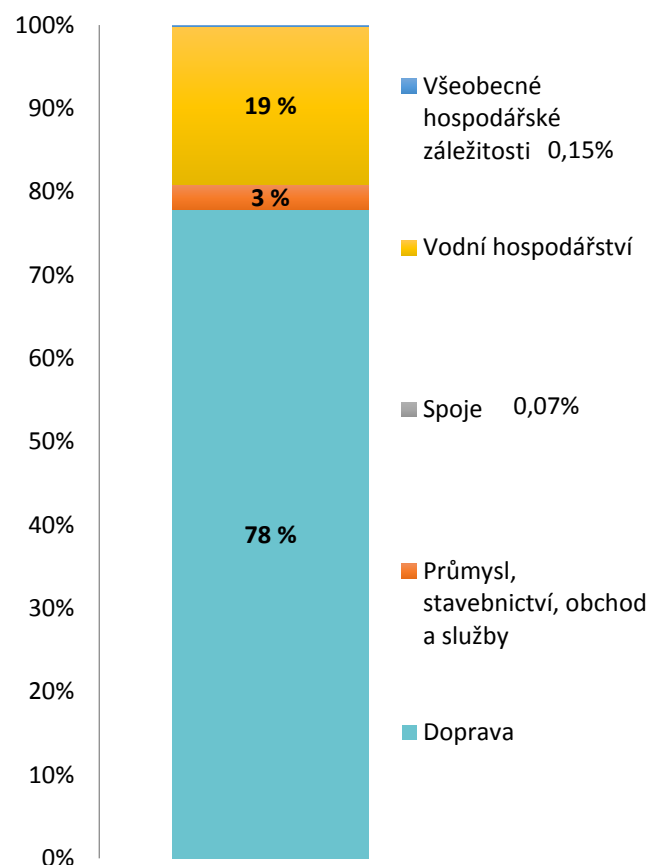
Zdroj: Vlastní zpracování dat z informačního systému Ministerstva financí MONITOR

Graf č. 55 zobrazuje složení položky Služby obyvatelstvu (53 % výdajů). Zde se jedná především o výdaje do oblasti vzdělávání a zdravotnictví. V oblasti vzdělávání se na úrovni krajů jedná o výdaje na neinvestiční výdaje na přímé náklady škol (viz výše – platy, učební pomůcky apod.). Kraje mají ve své působnosti zajištění středoškolského vzdělávání, obce pak mají

ve své působnosti zajištění předškolního a základního vzdělávání. V oblasti zdravotnictví se jedná především o náklady na chod zdravotnických zařízení, ať už nemocnic nebo ambulantních zařízení apod.

Na grafu č. 56, který zobrazuje složení výdajů ve skupině Průmyslová a ostatní odvětví (23 % výdajů), je vidět, že velká část výdajů veřejných rozpočtů jde také do oblasti dopravy. Kraje zabezpečují především základní dopravní obslužnost železniční a silniční dopravou a správu silnic II. a III. třídy (pravidelná údržba a investice). Obce v rámci své samostatné působnosti zajišťují také dopravní obslužnost, a to nad rámec obslužnosti základní, kterou mají na starosti kraje, jedná se tedy většinou o posílení určitých spojů či zajištění městské hromadné dopravy. Obce jsou také vlastníky a správci místních komunikací a tudíž také musí zajišťovat jejich údržbu, opravy a další investice.

Graf 56: Složení výdajů ve skupině Průmyslová a ostatní odvětví v územních rozpočtech, r. 2016

Zdroj: Vlastní zpracování dat z informačního systému Ministerstva financí MONITOR

Další významnou složku výdajů územních rozpočtů tvoří Všeobecná veřejná správa a služby (15 % výdajů), zde tvoří největší podíl platy zaměstnanců úřadů obcí a krajů, dále s již znatelně menším podílem v řádu jednotek miliard např. povinné pojistné, odměny členů zastupitelstev krajů a obcí, platba daní, nákup služeb apod.

Výdaje státního rozpočtu v roce 2016

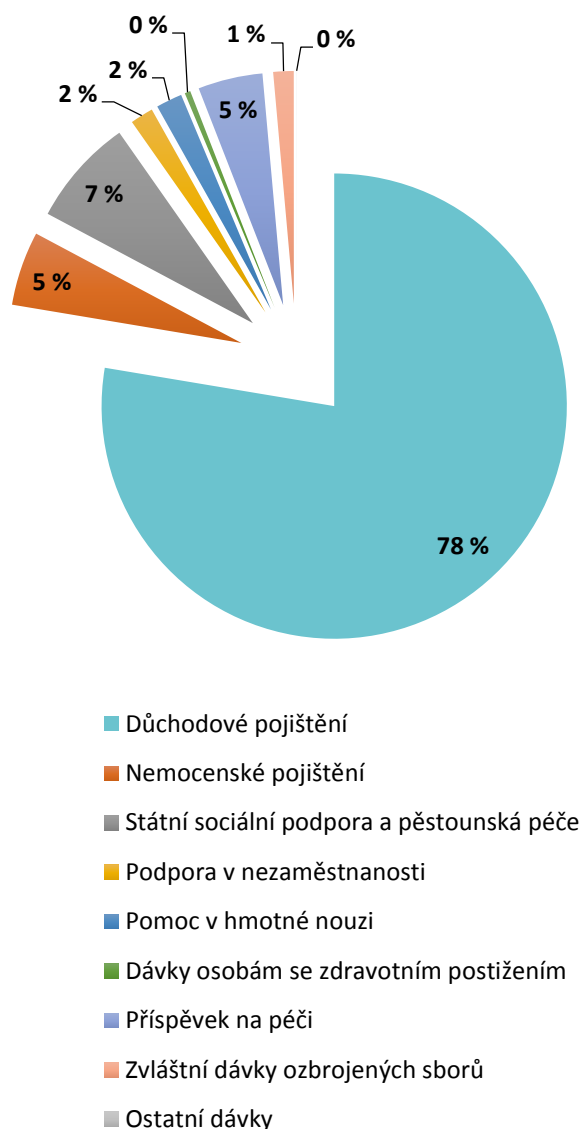
Výdaje státního rozpočtu činily v roce 2016 celkem 1 219 843 518 tis. Kč. Oproti rozpočtu schválenému v roce 2015 byly výdaje nižší, než byly původně plánovány a to ve výši 97,3 % rozpočtu.

Z dat plyne, že 46 % výdajů státního rozpočtu tvoří Sociální věci a politiky zaměstnanosti. Jedná se převážně o vyplacené sociální dávky. Graf č. 57 ukazuje složení vyplacených sociálních dávek v roce 2016. Největší podíl tvoří dávky důchodového pojištění 77,8 %, ostatní sociální dávky činí podíl v řádu jednotek procent.

V grafu 58 je vidět že 78 % výdajů na sociální dávky tvořily dávky důchodového pojištění, které v roce 2016 dosáhly výše 399,3 mld. Kč. Z toho bylo 326,1 mld. Kč poskytnuto na důchody starobní. Podstatně menší částka byla vyplacena na důchody invalidní, celkem 42,8 mld. Kč a důchody pozůstalostní (vdovské, vdovecké a sirotčí) ve výši 26,8 mld. Kč.

Celkové příjmy důchodového pojištění, které v sobě zahrnují příjmy z pojistného na důchodové pojištění, penále z pokut i příjmy z dobrovolného důchodového pojištění včetně částky, která byla převedena ze státního rozpočtu po zrušení Fondu národního majetku, celkem za rok 2016 činily 392 mld. Kč. Celkové výdaje byly vyšší a to v částce 404,5 mld. Kč. Za rok 2016 tedy vzniknul schodek ve výši 12,4 mld. Kč. Pro srovnání v roce 2015 byl tento schodek 28,2 mld. Kč.¹⁹

Graf 57: Složení vyplacených sociálních dávek, r. 2016

Zdroj: Vlastní zpracování s použitím dat ze Státního závěrečného účtu za rok 2016,

¹⁹ Státní závěrečný účet za rok 2016, sešit C

9.3

Výsledek hospodaření veřejných rozpočtů

Veřejné rozpočty by měly být z dlouhodobého hlediska vyrovnané, ne vždy se však podaří výslednou rozpočtovou bilancí vyrovnat. Výsledkem dlouhodobé fiskální nerovnováhy, čili schodků veřejných rozpočtů, je pak stále narůstající veřejný dluh. Jedná se o souhrn závazků jak státu, tak i obcí, krajů, příspěvkových organizací, mimorozpočtových fondů a veřejných podniků.

V roce 2016 se saldo veřejných rozpočtů dostalo po mnoha letech do plusu a veřejné rozpočty tak hospodařily s přebytkem ve výši 78,0 mld. Kč, tj. 1,7 % HDP²⁰. Důvodem bylo především navýšení příjmů, zejména všech daňových příjmů a pojistného, ale také nárůst inkasa příjmů z rozpočtu Evropské unie v souvislosti s ukončením čerpání programovém období 2007–2013. To bylo zapříčiněno především pozitivním hospodářským vývojem, ale je možné předpokládat, že vliv mělo také opatření současné vlády v daňové oblasti. Nelze však opomenout, že i na straně výdajů došlo ze strany jednotlivých resortů k úsporám.

Územní samosprávné celky dlouhodobě hospodaří s přebytkem a tak se daří snižovat dluh územních samosprávných celků, což je vidět na následujícím grafu.

V roce 2016 díky zlepšení hospodaření veřejných rozpočtů klesnul veřejný dluh o 4,5 % na 1 695,9 mld. Kč. Z toho státní dluh činil 1 613,4 mld. Kč (94,9 % veřejného dluhu), dluh krajů 26,4 mld. Kč a dluh obcí 86,9 mld. Kč.²¹

²⁰ Státní závěrečný účet za rok 2016, sešit B, str. 22

²¹ Ministerstvo financí ČR – zadluženost územních rozpočtů, <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/zadluzenost-uzemnich-rozpocetu/2015/zadluzenost-uzemnich-rozpocetu-v-roce-26255>

Český statistický úřad – hlavní makroekonomické ukazatele, https://www.czso.cz/csu/czso/hmu_cr

Deficit státního rozpočtu je z většiny krytý prodejem vládních dluhopisů na domácím trhu.

V grafu č. 58 je zobrazen vývoj výše a složení veřejného dluhu v mld. Kč. Jedná se o období od roku 2006, kdy došlo k nejvyššímu nárůstu veřejného dluhu, který pokračoval až do roku 2012, pak došlo ke stagnaci, a následně dokonce i k poklesu. Je zde také vidět, že dlouhodobě tvoří státní dluh drtivou většinu veřejného dluhu. Vzhledem k tomu, že státní rozpočet tvoří 80% veřejných rozpočtů, je logické, že i státní dluh tvoří většinu dluhu veřejného. Hlavní příčinou růstu dluhu tedy zůstává přetrvávající deficitní hospodaření státního rozpočtu.

Zaměříme se tedy dále na největší podíl veřejného dluhu a to je státní dluh. Z čeho se státní dluh skládá, je zobrazeno v grafu č. 59. Státní dluh tvoří z většiny dluh domácí. Ten je tvořen především střednědobými a dlouhodobými dluhopisy vydanými na domácím trhu, celkem 96,8 % domácího dluhu. Menší podíl tvoří státní pokladniční poukázky a spořicí státní dluhopisy. Zahraniční dluh je také z většiny tvořen střednědobými a dlouhodobými státními dluhopisy avšak vydanými na zahraničních trzích, tvoří celkem 79 % zahraničního dluhu, další položkou jsou přijaté zápůjčky a úvěry.

Veřejný dluh je v posledních letech trvalým jevem ve většině vyspělých zemí. V grafu č. 60 je znázorněn veřejný dluh jako na procento HDP v zemích EU. Česká republika je v hodnotách za rok 2016 v porovnání s ostatními zeměmi EU čtvrtá nejméně zadlužená země.

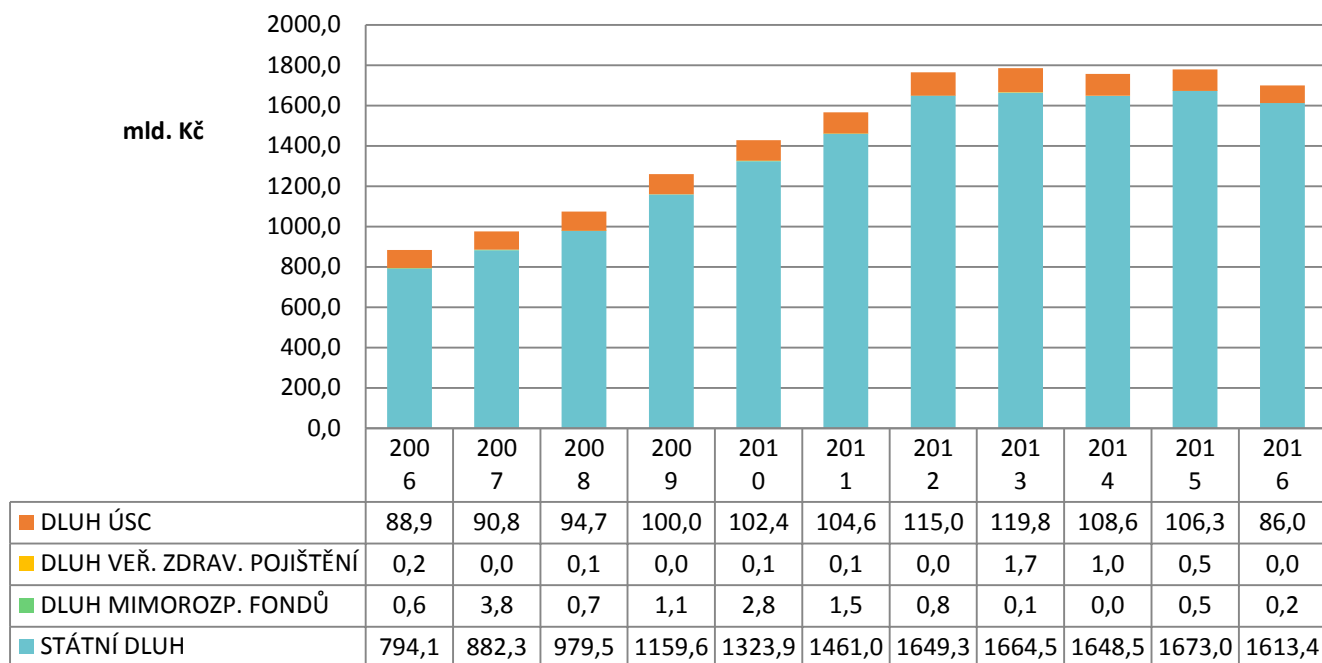
Věděli jste, že v roce 2016 dle Eurostatu Česká republika byla jednou ze zemí s nejvíce disciplinovaným hospodařením? Se svým loňským přebytkem veřejných rozpočtů a podílem dluhu na HDP se zařadila hned na 2. místo za Lucembursko.

Tabulka 12 - Vývoj struktury salda veřejných rozpočtů v mld. Kč, r. 2011 - 2016

Veřejné rozpočty	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Státní rozpočet	-142,7	-100,9	-81,3	-77,8	-62,8	61,8
Územní a samosprávné celky	-2,59	1,63	17,93	11,4	20,7	53

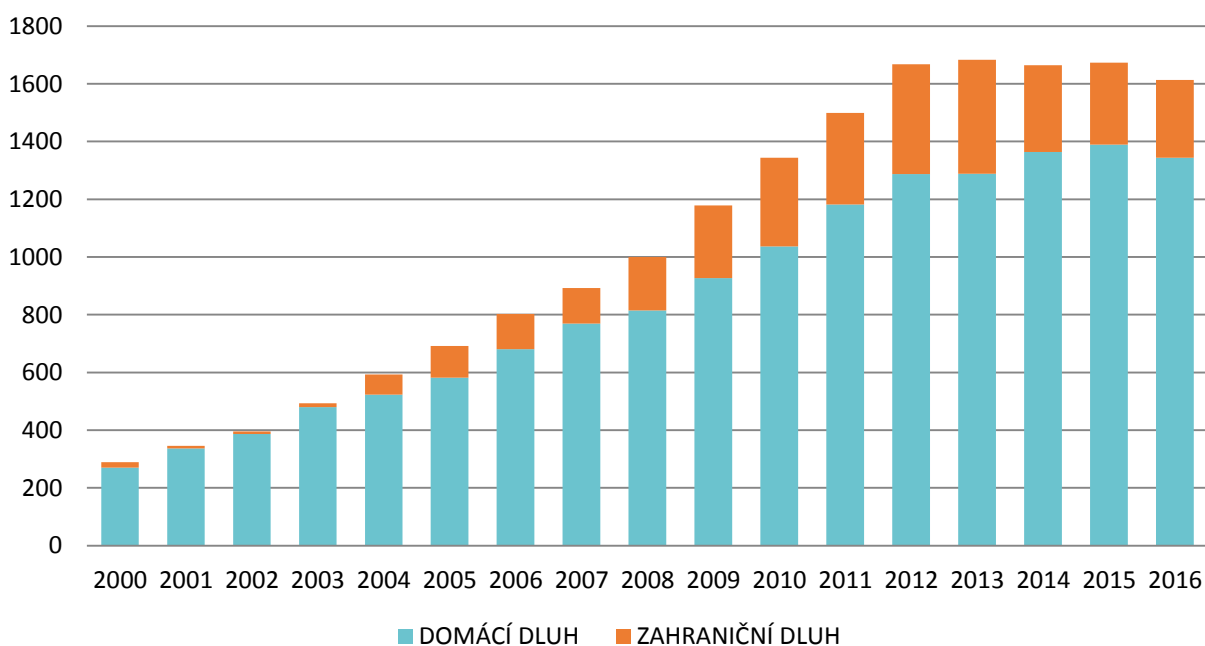
Zdroj: Vlastní zpracování dat z informačního systému Ministerstva financí ČR MONITOR

Graf 58: Vývoj a složení veřejného dluhu v mld. Kč, r. 2006 - 2016

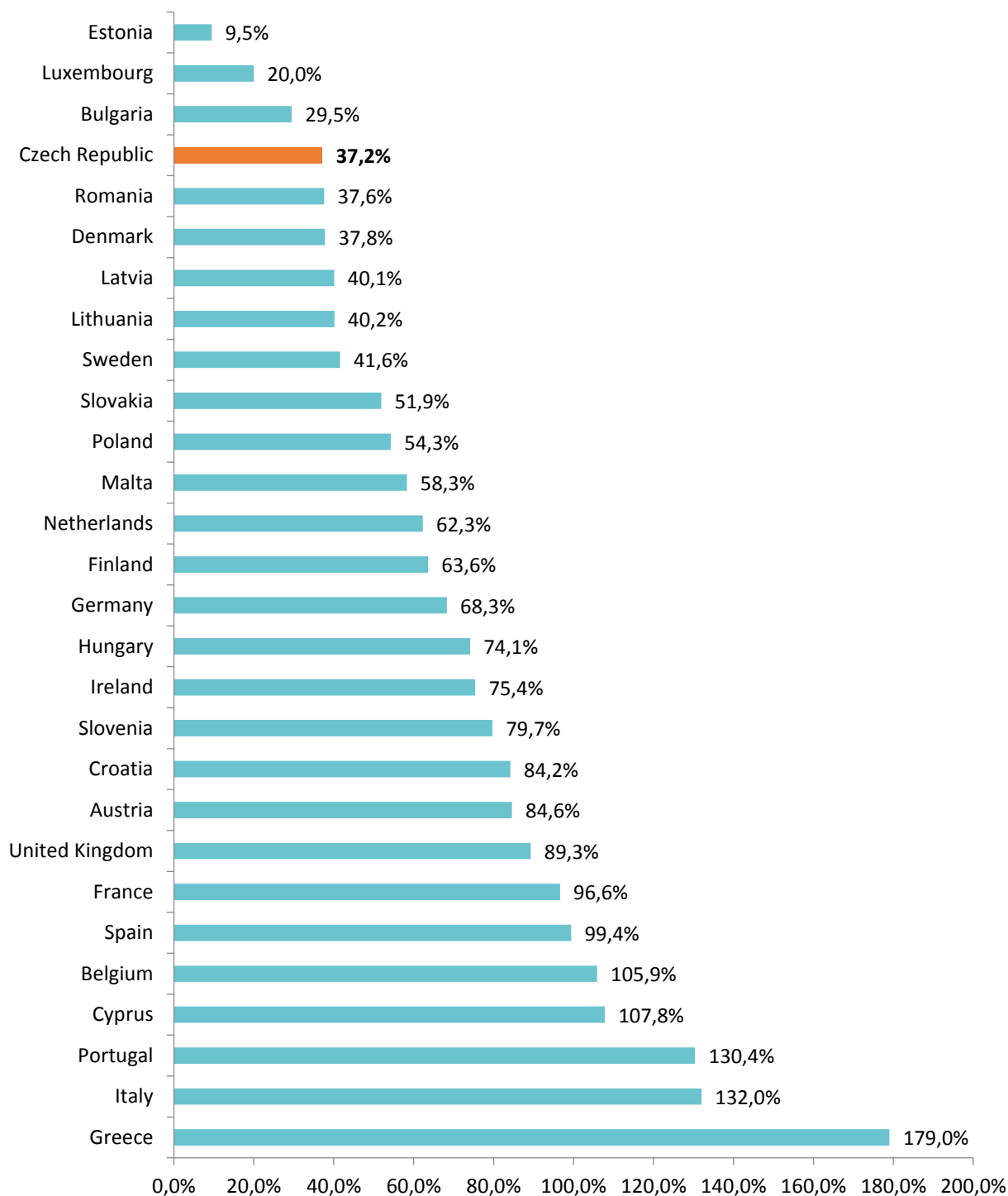
Zdroj: Státní závěrečný účet

Graf 59: Vývoj státního dluhu ČR, v mld. Kč, r. 2000 - 2016

Zdroj: Státní závěrečný účet

Graf 60: Výše veřejného dluhu jako % HDP v zemích EU, r. 2016

Zdroj: Vlastní zpracování s použitím dat Eurostatu <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

10

STRATEGICKÝ ROZVOJ VEŘEJNÉ SPRÁVY

Opakovaně bylo řečeno, že veřejná správa se v České republice i přes realizaci několika reforem, koncepcí a akčních plánů potýkala s dopady nedokončení nebo pouze formálního provedení. Ukazovalo se, že celková efektivita české veřejné správy v mnoha oblastech zaostávala za výkonností veřejné správy v ostatních členských zemích Evropské unie.

Jako reakce na popsáný stav vznikl Strategický rámec rozvoje veřejné správy České republiky pro období 2014 – 2020 (dále také „Strategický rámec“) a dne 27. srpna 2014 jej schválila vláda ČR.

Ambicí Strategického rámce je zejména:

- zajistit kontinuitu a realizaci potřebných kroků v oblasti rozvoje veřejné správy,
- nastavit další směřování rozvoje a investic do vybraných oblastí veřejné správy v programovém období 2014 – 2020,
- zajistit plnění předběžných podmínek stanovených Evropskou komisí jako podmínky pro umožnění čerpání Evropských strukturálních a investičních fondů.

Globálním cílem Strategického rámce je do roku 2020 zvýšit kvalitu, efektivitu a transparentnost veřejné správy, a to cílenou intervencí zaměřenou na vybraná slabá místa veřejné správy. V roce 2016 pokračovala realizace klíčových aktivit v rámci Strategického rámce rozvoje veřejné správy.

Strategický cíl 1 – Modernizace veřejné správy. V rámci první z oblastí rozvoje veřejné správy se podařilo v uplynulém roce 2016 realizovat několik významných projektů. Byla zpracována Analýza stavu snižování regulatorní zátěže občanů a veřejné správy ČR. Proběhl také výzkum zatížení veřejné správy sběrem dat, který identifikoval překryvy v pravidelných výkazech. Na jeho základě vznikl harmonogram dalšího postupu prací, jež povedou

ke konkrétnímu snižování zátěže. Vznikla certifikovaná Metodika optimalizace sběru dat s očekáváním snížit objem vykazování dat o výkonu správních činností. Dokument poskytne ústředním orgánům státní správy, krajům a dalším institucím informace o tom, jak efektivně koncipovat výkazy co do zpracování i vyplňování.

Pro podporu aktivit týkajících se zvyšování kvality veřejné správy bylo vypracováno Metodické doporučení k řízení kvality v územně samosprávných celcích,²² vznikla Analýza využívání metod kvality ve veřejné správě a je průběžně aktualizován web *kvalitavs.cz*, kde mohou samosprávné celky nalézt informace k metodám kvality (CAF, ISO 9001, MA21, benchmarking, Balanced Scoreboard) a příklady dobré praxe pocházející ze soutěže Přívětivý úřad.

Z dalších klíčových činností je nutné zmínit vyhodnocení a udělení ocenění Přívětivý úřad obcí s pověřeným obecním úřadem a obcí s rozšířenou působností. Obou kol se zúčastnilo 2/3 měst a obcí a událost si získala široké mediální pokrytí. V návaznosti na to došlo k vydání publikace dobré praxe s příklady přívětivosti úřadů obcí II. typu a III. typu.

Pro rok 2017 je připravován ke schválení vládou ČR nový systém hodnocení a měření veřejné správy, který by s pomocí datasetu indikátorů měl být schopen porovnat dlouhodobý výkon jak v rámci jednotlivých územně správních celků, tak i ve vybraných oblastech umožnit porovnání se zahraničními měřeními. Samotné implementaci systému

²² Ministerstvo vnitra ČR – Metodické doporučení k řízení kvality v územních samosprávných celcích. <http://www.mvcr.cz/soubor/metodicke-doporučení-k-řízení-kvality-v-územně-samosprávných-celcích.aspx>

bude předcházet pilotní ověření navrhovaného řešení.

Strategický cíl 2 - Revize a optimalizace výkonu veřejné správy v území dosahoval v roce 2016 nejvýznamnějších posunů zejména v oblasti přípravy analytických podkladů, společně s posunem v řešení harmonizace administrativního členění státu. Vládě tak bylo předloženo na široké platformě zainteresovaných resortů a dalších subjektů zformulované preferované řešení územně správního členění státu, které vláda schválila a postoupila k dalším krokům Ministerstvu vnitra směřujícím k zákonné úpravě, která je očekávaná okolo roku 2020. Též byl zahájen projekt Posilování administrativní kapacity malých obcí na bázi meziobecní spolupráce, který je s ohledem na snižování administrativní náročnosti činnosti zejména malých obcí zaměřen na zřízení a odborné vedení tzv. centra společných služeb na participujících dobrovolných svazcích obcí.

Analytické podklady reprezentuje Analýza optimalizace potřebnosti veřejnoprávních smluv na výkon přenesené působnosti a též Analýza vzdělávacích potřeb v oblasti finančního řízení na úrovni obecních samospráv a návrh vzdělávacích aktivit. V roce 2017 budou připravovány vzdělávací kurzy pro zastupitele obcí zaměřené především na oblast finanční gramotnosti.

Součástí tohoto cíle je také řešení problematiky veřejného opatrovnictví, jež se stala jednou z agend v rámci přenesené působnosti, o ní blíže v kapitole 5.4 této zprávy.

Strategický cíl 3 – Zvýšení dostupnosti a transparentnosti veřejné správy prostřednictvím nástrojů eGovernmentu. V průběhu roku 2016 byly poskytovány konzultace orgánům veřejné moci pro uvedení projektů do souladu s pravidly eGovernmentu. Ministerstvo vnitra pokračovalo na realizaci úplného elektronického podání a rozvoji služeb kontaktních míst CzechPoint a byl vypracován seznam informací zveřejňovaných jako open data a došlo ke vzniku podkladu pro publikaci a katalogizaci takových údajů. Diskutovali se možnosti úprav Registru práv a povinností

a vznikla souhrnná zpráva o připravenosti veřejné správy na platnost nařízení eIDAS a úplné elektronické podání. Kromě toho se podařilo např. Ministerstvu financí realizovat projekty z okruhu elektronizace odvětví, a to Zavedení elektronické evidence tržeb u vybraných subjektů nebo Zavedení kontrolního hlášení. Správa hmotných rezerv ukončila projekt Zvýšení kybernetické bezpečnosti významných IS a Ministerstvu pro místní rozvoj se podařilo spustit provoz „Národního elektronického nástroje“. Ostatní subjekty zapojené do plnění cílů toho strategického cíle také postupně realizují projekty vedoucí k rozvoji eGovernmentu napříč celou Českou republikou.

Strategický cíl 4 - Profesionalizace a rozvoj lidských zdrojů ve veřejné správě pokračuje podle schválených harmonogramů, kromě jiného bylo přijato 8 novel zákona č. 234/2014 Sb. o státní službě, zejména pro přizpůsobení služby v zahraničí. Vznikla též Metodika zavádění řízení kvality ve služebních úřadech.

V rámci plnění opatření proběhla školení služebních orgánů a představených v oblasti rozhodování podle zákona o státní službě. V roce 2016 byla také vyhlášena výběrová řízení na všechna služební místa ředitelů odborů a vedoucích oddělení ve služebních úřadech.

V rámci Informačního systému o státní službě „ISoSS“ byl v listopadu 2016 služebním úřadům zpřístupněn modul Systemizace a organizační struktura.

Úkolem pro rok 2017 je revize vydaných podzákoných předpisů. S ohledem na termín splnění byly v roce 2016 připraveny podklady a zadání pro zpracování analytických materiálů týkajících se přezkumu účinnosti nejen podzákoných norem, ale také samotného zákona o státní službě. Výstupy z těchto analýz budou k dispozici v závěru roku 2017.

Veřejná správa v České republice v roce 2016

ISBN 978-80-87544-52-5

Kolektiv autorů

Praha, květen 2017

KONTAKTY

Ministerstvo vnitra

odbor strategického rozvoje a koordinace veřejné správy

náměstí Hrdinů 1634/3

140 21 Praha 4

www.mvcr.cz/verejna-sprava

www.kvalitavs.cz

osr@mvcr.cz

ID datové schránky: 6bnaawp

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

Ministerstvo vnitra
Nad Štolou 3, 170 34 Praha 7

www.mvcr.cz

účelová publikace, není určena k prodeji

ISBN 978-80-87544-52-5